

BISERICA ORTHODOXĂ ROMÂNĂ

Revistă Periodică Eclesiastică.

A

SÂNTULUI SINOD AL S-TEI BISERICI AUTOCEFALE ORTODOXE
ROMÂNE.

ANUL AL XXI-lea, No. 3.

I U N I E.

TABELA MATERIILOR

	Pag.
1 Sozomen. Viața și activitatea sa.	241
2 Sistemul Filosofico-Religios al Fericitului Augustin	259
3 Predica și activitatea Apostolilor înainte de convertirea lui Paul	275
4 Intăia carte de cântări bisericești în Românește, cunoscută până acum	292
5 Iisus Christos și mărturiile Iudeilor și ale păgânilor.	305
6 Predică rostită în ziua Sf. Pașcii la a 2-a inviderie de P. S. Episcop al Hușilor.	315
7 Două poezii ale lui Alex. Văcărescu	322
8 Ackermanul	329
9 Bisericești	338
10 Boala A. S. R. Principei Ferdinand	346
11 Donațiuni	348

BUCUREȘTI

TIPO-LITOGRAFIA CARȚILOR BISERICEȘTI

1897

SOZOMEN,

VIÉȚA ȘI ACTIVITATEA SA.

I.

Biblioteca teologică română e una din cele mai sărace, fie în lucruri originale, fie în traduceri. De aceea ori ce lucrare pe terenul acesta este din cele mai bine venite. Avem în istoria noastră bisericăscă bărbați, cari și au consacrat întreaga lor vieță scriind și traducând, însă atunci lupta era dusă spre a face loc limbii române în serviciul bisericii! Lupta și activitatea lor și a dat ródele și nu ne rămâne nouă acum de cât să desăvîrșim lucrarea, căci totul ne este mult mai ușor în cale! Cum să nu rămânem noi uimiți și să nu ne entusiasmăm la muncă, când ne gândim la timpurile vitrige din trecut și cu toate acestea s'au găsit bărbați cari au tradus în românesce întreaga biblie, viețile sfinților, predicile părinților bisericesci etc., etc.? Multe sunt de țin în această privință, dar mă opresc. Acum un an am vorbit tot în această revistă despre *istoria bisericăscă a lui Eusebiu de Cesarea*, cum și despre vieța lui Constantin cel mare de același scriitor, cari s'au tradus în românesce de I. P. S. Georgian, Mitropolit Primat al României.

Am avut fericirea să introduc acea traducere cu un mic studiu asupra vieții și activității lui Eusebiu de Cesarea, părintele istoriei bisericești și terminam acel studiu cu următoarele cuvinte: «Dintre scrierile lui Eusebiu, I. P. S. Iosif Georgian ne prezintă cu acesta în traducere Istoria bisericească și viața lui Constantin, adică cele mai importante dintre scrierile lui Eusebiu. I. P. S. Sa face un mare bine literaturii noastre teologice și dorim din tot sufletul ca în curând să vedem ieșind de sub tipar și alte lucrări de soiul acesta!». Și în adevăr, că dorința mea exprimată acum un an s'a realizat. I. P. S. Sa a dat tiparului și se găsește la dispozițiunea noastră *Istoria bisericească* de *Sozomen*, tradusă în românesce. Cu această lucrare avem în limba noastră două istorii, cari tratăză despre biserica primitivă și despre conducătorii ei, datorite amândouă I. P. S. Iosif Georgian.

Să vedem acum, care este viața și activitatea lui Sozomen.

II.

Puține informațiuni avem despre viața lui Sozomen, așa că dacă nu ne ar fi lăsat el câteva, atunci n'am ști mai nimic! De aceea mare dreptate are *Cousin*, când se exprimă în prefața traducerii franceze a istoriei lui Sozomen și anume că «sunt atât de puțini scriitorii, cari au vorbit despre Sozomen, în cât n'am ști aproape nimic în ceea ce privesce țara, familia, nascerea, educațiunea sa și ocupațiunile sale, dacă n'ar fi avut grijă să ne lasă el însuși câteva informațiuni» ¹⁾. Prin urmare, pe baza propriilor sale date vom căuta să arătăm viața lui Sozomen și în urmă vom arăta și importanța scrierii lui, cum și diferitele păreri asupra acestei scrieri.

¹⁾ *Cousin*, Hist. de L'église écrite par Sozomene, Paris 1776.

III.

Sozomen, căruia i s'a dat și numele de *Hermias* și de *Salamin* sau *Salaman* e de nascere din *Palestina* și pre cât se pare din Orașul *Bethelia*, ținutul cetății *Gaza*. Bunicul său se trăgea din acest oraș, după cum ne spune el însuși ¹⁾. Acest bunic al lui era păgân și a trecut la creștinism împreună cu întreaga lui casă și cu familia unui óre-care *Alafion* prin următórea împrejurare: *Alafion* era stăpânit de duhul cel rău și n'a putut fi vindecat cu tóte descântecile păgânilor și ale Evreilor. Numai rugăciunile sf. pustnic *Ilarion*, adresate Dumnezeului celui adevărat au putut să-l mântuască! În urma unei asemenea fericite vindecări au trecut deci cu toții la creștinism. Bunicul său avea un spirit foarte pătrunzător și escla în esplicarea sfintei scripturi. Pe lângă acésta avea cunoscințe și din sciințele profane și scia ceva și din aritmetică. Era deci un bărbat cu cunoscințe generale și cu profunde cunoscințe teologice. Înlesnirea cu care esplica locurile cele mai obscure din scrierile sfinte l'a făcut atât de iubit locuitorilor creștini din *Ascalon* și din *Gaza*, în cât ei nu se puteau dispensa ca să fie lipsiți de prezența lui. Familia lui *Alafion*, prietenă cu familia bunicului său și cu rudele sale, era renumită prin virtuțile ei. Membrii acestei familii au întemeiat cele d'întâi biserici și monastiri în aceste ținuturi și le-au îmbogățit cu sfințenia și cu milostenia lor. Mulți din membrii acestei familii au fost cunoscuți de *Sozomen* și a avut și relațiuni cu ei. De și *Sozomen* nu le spune numele, se pare însă, că ei nu sunt alții de cât *Salaman*, *Fuscon*, *Malchion* și *Crispion*, frați renumiți prin viața lor virtóasă în aceste părți și în acest timp. În contact aprópe dîlnic a stat el cu acești bărbați virtoși, cari erau discipoli

¹⁾ *Sozomen*, Ist. bis. Cartea V c. XV, p. 194—195.

aî Sf. Ilarion, cum și cu alții din discipolii săi. Martor a fost el încă și la felul de vieță al sf. *Zenon*, Episcop de *Maiume*, aprópe de Gaza. Sozomen sta în contact cu acei, cari 'și devotaseră vieța lor lui Dumnezeu, cari trăiau numai cu El și prin El. Ne o spune el însuși acésta. După ce ne arată în primul capitol al scrierii sale despre ce are să vorbescă continuă mai departe: «Am cređut de asemenea, că n'aș face ceva, care să se depărteze de chestiune, dacă aș vorbi de întemeetorii și de primii stareți ai monastirelor și de succesorii lor, pe cari i-am vėđut, sau de care am auđtt, că s'aũ făcut renumiți în chemarea lor. Ast-fel se va vedea, că virtutea lor nu mi-a fost necunoscută și că nu le am ȕrefusat laudele ce merită. Portretul ce le voiũ face va putea să vorbescă de pilda acelor ce vor voi să-l imiteze și să-i conducă la culmea fericirii și a măririi». În cercul celor mai pioși bărbați s'a cultivat el prin urmare în tinereța sa. Și acéstă primă educațiune și instrucțiune a contribuit în mod temeinic la formarea vederilor, la formarea caracterului său. De aci se póte și explica cu ușurință felul cum judecă el în scrierea sa evenimentele și persoanele. Nu e decî nici o mirare cum fac unii, dacă el vorbesce cu cel mai mare entusiasm despre vieța călugărescă, despre faptele miraculoase săvırșite prin rugăciunile acestor sfinți călugări! ¹⁾.

Primii ani ai tinereții i-a petrecut în Asia. Despre acésta numai rămâne nici o îndoelă, căci pe lângă cele arătate mai reese și din cele spuse de el în alte lucruri ale scrierii sale. Așa, el ne spune, că a fo-t în Gaza ²⁾, în Tars ³⁾ etc.. Nu póte fi prin urmare adevărat, că el s'ar fi născut la Salamin, în Cipru. Dacă el pórtă și numele de Salamin sau Salamen, acésta nu póte fi de cât conform o-

¹⁾ Sozomen I, c. cartea I c. I. 3.

²⁾ Sozomen I. c. cartea VII, 28,

³⁾ Sozomen I. c. cartea VII c. 19.

biceifului de pe atunci de a adăoga la numele său și pe acela al unei persoane scumpe sufletului său așa că el a putut foarte bine să ia numele lui Salaman, unul din discipolii sf. Ilarion, despre care vorbește cu cea mai înaltă stimă în scrierea sa ¹⁾ și care a putut să fie și învățătorul și educatorul său, sau bun prieten al său. Tot în părțile acestea fiind, el 'și a făcut studiile de drept în *Beryt* sau Beirtul de adî. Se știe, că în Beryt se afla cea mai însemnată școlă superioară în Asia pentru *Retică*, Poetică și în deosebi pentru știința dreptului. Din punctul acesta de vedere Teodosiul al II-lea, pe care Sozomen 'l cântă în scrierea sa ca protector al științelor și artelor a ridicat orașul Beryt la rangul de *Metropolă*. Din Asia Sozomen trece în Constantinopol, unde se și stabilește. Aci însă de la prima sa sosire cade greu bolnav. Tare în credință, el nu se descuragiază și se adresază Sf. Arhanghel Mihail, căruia i se ridicase o mărță biserică în acest oraș numită *Mihailion*, pe locul unde se credea că s'a arătat acest sf. Prin mijlocirea Arhanghelului Mihail el e cu desăvîrșire vindecat. Iată propriile sale cuvinte: «Cea mai renumită biserică în Constantinopole și cea mai frecventată, atât de către ai țării, cât și de către streini, e aceea, care e zidită în locul numit Hesties. Acum se numește Mihailion. Ea e la dreapta celor ce merg în cetate prin Marea Năgră; nu sunt de cât trei decii și cinci de stadii pe mare, dar sunt mai mult de șapte decii pe uscat, când se ocolesce golful. S'a numit ast-fel, pentru că se crede, că s'a arătat acolo sfintul Arhanghel Mihail. *Eă pot mărturisi de bine-facerile ce am primit prin mijlocirea sa și adevărul despre cele ce spun va fi confirmat prin experiența mai multor persoane, care alergând la Dumneđeu în bólele și necazurile lor aă simțit ușurarea*» ²⁾. În Constantino-

¹⁾ Sozomen I. c. cartea VI c. 32.

²⁾ Sozomen I. c. cartea II c 3.

pol Sozomen se ocupa cu advocatura și n'a încetat de loc să profeseze acéastă carieră, chiar atunci când 'și alcătuia istoria istoria sa bisericescă. Ne spune elsingur despre acest fel de ocupațiune și anume, *că în fie care ți se întâlnea la trebunale cu un renumit advocat numit Aquilin*, care a scăpat în mod miraculos de la mórte prin mijlocirea sf. Arhangel Mihail ¹⁾. Prin urmare, Sozomen se ocupa cu dreptul, cu artele frumoase și de aci se póte esplica și numele de *Scolasticul* ²⁾ ce i s'a dat. In anul 439, când scrie istoria bisericescă el e în etatea mijlocie, așa că nu putem deduce de nicăiri din acéastă scriere, că s'ar fi născut înainte de 400. Se crede, că el a murit pe la anul 450 ³⁾.

IV.

Prima scriere a lui Sozomen e un resunet de tot ce s'a petrecut în biserică de *la înălțarea Domnului nostru Iisus Christos*, până la depunerea lui *Liciniu*, adică până la anul 323. Acéastă scriere s'a perdut însă și n'am fi știut nimic despre ea, dacă nu ne-ar spune-o însuși Sozomen în Istoria sa bisericescă. Iată cuvintele sale: «Aveam planul întocmit, ca să încep de la origina bisericii, însă fiind-că mai mulți au început'o ast-fel și au continuat'o până în timpul lor, precum *Clement* ⁴⁾ și *Hegesip* ⁵⁾, bărbați de o rară înțelepciune, cari n'au fost depărtați de

¹⁾ Sozomen l. c. cartea II c. 3.

²⁾ Sozomenus (Hermias) Scholasticus genant. Allgen. Hist. Lexicon, Lipsca 1722 Tom. IV p. 388; Ceiller, Hist. gen. des Ant. sacr. t. VIII p. 525; Phot., cod. 30 p. 17.

³⁾ Algen. Hist. Lexicon l. c.

⁴⁾ E vorba aici despre *Clemens Romanus*, unul din bărbații cunoscuți ai bisericii primitive și pe care *Irineu* l face discipol al apostolilor: „Κλήμης, ὁ καὶ ἑωρακῶς τοὺς μακαριοὺς ἀποστόλους“.

⁵⁾ *Hegesip* e scriitor bisericesc din secolul al II-lea d. Christos. El ar fi întocmit un fel de istorie bisericescă în cincî cărți pe care *Eusebiu* de Cesarea o numesce odată Πέντε συγγράμματα (Istor. bis. cart. IV c. 8), iar altă dată πέντε ὑπομνήματα (l. c. cartea IV c. 22), Scrie-

veacul Apostolilor; *African* ¹⁾ și Eusebiu ²⁾, supranumit Pamfiliu, foarte învățat în scriptură și în știința Grecilor, fie poezii, fie istorici; eu am prescurtat tot ce s'a petrecut în biserică de la Înălțarea Mântuitorului până la depunerea lui Liciniu și am formulat în două cărți. » ³⁾ Tot lui i s'a atribuit și scrierea intitulată, *Irissio Gentilium*, care poartă numele lui *Hermias* ⁴⁾.

Cea mai însemnată scriere a sa însă și pe care o posedăm e *Istoria bisericească* în 9 cărți cu o cuvîntare prefață, care nu e de cât o dedicație adresată împăratului *Teodosiu al II-lea*, în care arată motivele ce 'l fac să-i dedice această scriere, cum și planul ce 'l va avea în vedere în espunerea faptelor. Pentru importanța acestei cuvîntări atât ca fond, cât și ca formă și din care se poate judeca per-

rea acesta a servit mult lui Eusebiu, căci o spune însuși: „Adese ori am împrumutat mărturiile lui Hegesip spre a descrie lucrurile ce s'au petrecut în timpul Apostolilor. El a coprint în cinci cărți scrise într'un stil foarte simplu istoria adevărată a celor făptuite de Apostoli“. Ist. bis. I. c. cartea IV c. 8.

¹⁾ *Sextus Iulius Africanus* e întemeetorul Cronologiei comparate creștino-păgână. Scrierea sa e intitulată: *πεντάβιβλον χρονολογικον* și tratăză faptele de la creațiune până la 221 d. Christos. Această scriere nu ni s'a păstrat însă de cât în fragmente și pe care le a publicat *Routh* în partea a II-a a scrierei sale „*Reliquae sacrae*“.

²⁾ *Eusebiu de Cesareea* 277—340. Vezi: *Vięta și activitatea lui în Istoria sa bisericească* tradusă în românește de I. P. S. Georgian, Mitropolit Primat. București 1896.

³⁾ *Sozomen* I, c. cartea I c. 1. 2.

⁴⁾ *Bouillet*, Dict. universel d'hist. et de Geogr. Paris 1864 p. 1794. Susțin acesta: *Hieronymus Wolf*, Annot. in libellum Hermiae, Basel 1580; *Lambecius*, comm. de bibl. Vindob. VII; *Tentzel*, Exercit. sel. Leipzig 1692 și alții. Scrierea acesta poartă în grecesce titlul de „*Ερμίτου φιλοσόφου διασυρμός των έξω φιλοσόφων*“. Era deci o scriere prin care se lua în rîs cu mult talent diferitele teorii ale filosofilor păgâni asupra lui Dumneșeu, asupra lumii, asupra sufletului și asupra principiilor lucrurilor. De ôre-ce această scriere, cum și autorul ei nu sunt amintiți de cei vechi, de aci mai multe păreri asupra persoanei care a compus-o, cum și asupra timpului, când a fost compusă. Judecând însă după conținutul ei, scrierea acesta datéză din timpul marilor apologeti și în deosebii din timpul lui Tațian, adică dintre anii 180—200 d. Christos. (Herzog: Real-Encyklop. I. VI p. 42—43).

sonalitatea lui Sozomen o reproduc aici în întregimea ei.

«N'a fost împărat în vechime, care să nu fi avut o înclinare particulară. Unii au iubit stofele bogate, colorate ca purpura (roșii), cu corone și alte asemenea ornamente. Alții au iubit elocința, imaginațiunile poetice și invențiunile ingenioase. Alții au iubit războiul, vînatul, exercițiile corporale, a trage cu arcul, a arunca cu săgeța și a călări

Acei ce au știut cum se întreține sau să măgulască înclinarea acelor Principi, n'au lipsit de a fi introduși la curtea lor. Unii le-au adus pietre scumpe a căror raritate fac să fie prețioase; alții stofă de o coloră deosebită și de o rară frumusețe. Alții au citit în prezența lor poeme sau panegirice; alții au inventat arme și mașini noi de război. Lumea se mulțumia dacă acești Principi aveau una din aceste însușiri și credea că acesta e un bun destul de mare. Însă nici unul din ei n'a avut o prea mare îngrijire de pietate, de și ea e cea mai însemnată podobă a Diadelor și a Imperiilor. Numai voi, Teodosie, care conduși fiind de Dumnezeu ca de mână, ați căutat toate virtuțile și v'ați împodobit cu blîndețea și pietatea, ca cu niște prețioase podobe ale demnității Suverane, ca cu purpura și coróna cea mai strălucită. Poeții, oratorii, guvernatorii de provincii, oficerii și cei-l-alți supuși ai noștri lucrăază cu toții spre a înălța faptele vóstre cu laudele lor. Voi v'e dați părerea asupra lucrărilor lor cu competență deosebită. Voi aveți în vedere planul, ordinea, alegerea termenilor, dispozițiunea lor, stilul, raționamentele, cugetările etc., și dați fie-cărei părți drépta sa valóre. Voi cinstiți pe Oratori, nu numai cu aprobarea și aplausele vóstre, ci încă și cu daruri prețioase și cu statui. Voi arătați față de ei aceeași liberalitate ce arătați odinioară locuitorii din Insula Creta față de faimosul Omer; Regii Thesaliei față de Simonide; Dionisie tiranul de Sicilia față de Platon, discipolul lui Socrate; Filip Regele Macedoniei față de Theopomp;

Impăratul Sever față de Oppien, care a scris în versuri despre natura pescilor, despre speciile lor și despre felul de pescuit. Locuitorii din insula Creta recompensând o poemă a lui Omer cu o mie de moneți de aur, gravară cu ele o inscripție pe o colônă spre a celebra ei înșiși mărima faptului lor. Regii Thesaliei, supranumiți Alevades, Dionisie și Filip ar fi ridicat ca și ei o colônă spre a servi ca monument al liberalității lor, dacă liberalitatea lor n'ar fi fost prea neînsemnată spre a fi ast-fel publicată. Impăratul Sever a dat lui Oppien atâtea moneți de aur câte versuri făcuse, de si acele versuri erau cu totul slabe și au fost numite după aceia versuri de aur. Acestea sunt mărețele daruri ce s'au făcut odinioară de acei ce iubiau elocința și științele! Insa nici voi nu sunteți întru nimic mai pre jos de acei ce au avut cea mai nobilă tendință de a încuragia pe omenii de litere. Voi 'i întreceți pre toți prin eminența virtuților vóstre; voi sporiți din și în și Imperiul vostru și studiați istoria Grecilor și a Romanilor, cari s'au făcut renumiți prin frumoasele lor fapte! Se dice, că după ce ați întrebuințat ziua cu exercițiile corporale, în a regula afacerile supușilor voștri, în a judeca neînțelegerile lor, în a da ordinele necesare și în a iscăli diferitele acte, voi vă petreceți nóptea cu cetirea cărților: vă serviți în acest scop de o lampă, în care untul de lemn curge de sine fără să fie obligat nici unul din casnicii voștri să vegheze spre a 'l vărsa și a se lupta contra somnului! Voi vă arătați blândețea și bunătatea către oficerii din casa voastră, ca și către toți supușii voștri, după pilda Stăpânului Impăraților, care răspândește plóia, strălucesc lumina Sórelui și varsă fără osebire cele-l-alte bine-faceri ale sale asupra celor buni ca și asupra celor răi. Auđ iucă că ați avut o patimă atât de mare pentru știință, în cât cunoșteți ca Solomon petrele prețioase, plantele, puterea ce ele au de a vindeca bólele cele mai grele. Insa voi 'l întreceți

în virtute: căci pe când el era sclav patimilor sale și n'a păstrat până la finele vieții sale pietatea, care era izvorul tuturor bunurilor sale și chiar al înțelepciunii, voi ați făcut să triumfe în voi rațiunea și v'ați deprins de a porunci patimilor voștre cu o putere mai energică de cât chiar supușilor voștri. Și dacă trebuie să mă scobor în amănunțimea tuturor acestor lucruri, aflu că ați învins plăcerea de a bea și de a mânca și că nu doriți nici smochine, nici alte fructe ce se caută într'un anumit ano-timp. Că dacă gustați din ele, faceți acésta cu multă cumpătare și numai după ce ați mulțămît lui Dumnezeu care ni le dă. Voi v'ați obicinuit să suferiți setea, frigul și căldura și v'ați însușit o atât de puternică obicinuință de cumpătare, în cât ea a devenit o a doua natură. Nu e mult timp de când, grăbindu-vă să porniți de a vedea Eraclea, cetate din Pont, spre a repara stricăciunile ce timpul îi făcuse, ați trecut prin Bithynia, vara, în timpul celor mai mari călduri posibile. Unul din servitorii voștri observând că pe la amiață-ți erați plini de sudore și de praf, v'a adus un pahar de o rară frumusețe și curățenie, cu o băutură delicioasă, și cu apă foarte răcoroasă. Voi ați luat paharul din mâna servitorului și după ce ați lăudat zelul său, ați reflectat că nu s'ar găsi nimeni în armata voastră, care să nu pismuască fericirea voastră și care să nu dorască o asemenea băutură spre a 'și potoli setea, I-ați dat băutura înapoi servitorului spre a face cu ea ce va vroi. Mi se pare, că voi ați întrecut în acésta privință pre Alexandru fiul lui Filip, căruî un soldat ducându-i apă pe când trecea printr'o țară, foarte secetosă dupre spusa unuia din ómenii săi, el o vărsă în loc s'o bea, Voi sunteți mai demn de Imperiu ca nici un Impărat, care v'a precedat, spre a vorbi în termenii lui Omer. Căci, pe când unii n'aveau nici o calitate bună și alții n'aveau de cât una sau două, cu care să se potă recomanda, voi i-ați întrecut pe toți în pietate, în valóre,

în cumpătare, în dreptate, în libertate, în mărire. curile vor serba domnirea vóstră, ca o domniú care n'a fost pătată de sângele nimănuí. Voi îndemnați pe supușii voștri la virtute cu muștrări părintesci și la ímplinirea datorii prin dragostea ce le arătați și prin rușinea de care ar fi coprinși, dacă n'ar corespunde dragostei vóstre.

Tóte aceste considerații m'aú obligat să vė dedic acéști Istorie Bisericéscă. În adevėr, cuí a'și fi putut să adresez mai bine acéști lucrare de cât vouė, în care descriú faptele mărețe ale atátor bărbați bogați în sfințenie, cum și evenimentele cele mai ínsemnate ce s'aú íntámplat în Biserică; Vijeliile ce s'aú ridicat contra bisericii, furia inimicilor sėi și siguranța și liniștea ce ea a găsit pe pământurile vóstre, și pe acelea ale părinților voștri. Faceți-mí mie decí grația de a primi cu bună voință acéști lucrare; voi care aveți tóte frumósele cunoscínțe, care posedați tóte virtuțile și mai cu sémă pietatea, care dupre mărturisirea Scripturerei e isvorul íntelepciunii. Aveți bunátatea de a o examina, de a o índrepta, de a lăsa la o parte din ea și de a adăoga tot ce veți găsi de cuviință. Tótă lumea o va prețui de va avea fericirea să ve placă, și nimeni nu va găsi de đis nimic ímprotivă de veți onora-o cu aprobarea vóstră. Acéști lucrare íncepe cu al treilea Consulat a lui Crisp și al lui Constantin și se sfirșesce cu al șėpte-spre-đecelea al vostru. O voiú împărți în nouė cărți. Íntăia și a doua vor conține faptele íntámplate în Biserică sub domnirea lui Constantin; a treia și a patra acelea ce i s'a íntámplat sub domnirea fiilor acestuí Principe; a cincea și a șasea starea în care a fost sub Iulian, vėrul acestor fií al lui Constantin și sub Iovian, Valentinian și Valens; a șaptea și a opta vor arăta ceea ce s'a íntámplat mai ínsemnat sub domnirea lui Gratian și a lui Valentinian, până la proclamarea lui Teodosiú strėbunul vostru, și ceea ce s'a făcut

sub domnirea sa, până în timpul când Arcadie, părintele vostru a luat puterea suverană cu prea piosul Onorie, unchiul vostru; a noua va conține cele ce s'a petrecut în aceeași biserică sub domnirea persoanei vóstre pióse, căreia rog pre Dumnezeu de a'í da o prosperitate continuă, o desăvirșită și întrégă victorie asupra inamicilor sêi și grația de a avea supuși ascultători și pre fiii sêi de succesori prin harul Mântuitorului, prin carele și cu carele, glorie să fie Tatălui și Sfintului Duh întru toți vecii ¹⁾).

Istoria acésta a lui Sozomen trebuia decí să coprinďă evenimentele de la 324—439, adică de la al treilea consulat al lui *Crisp* și *Constantin* până la al 17 Consulat al lui *Teodosiú cel tînér*. În fapt însă el nu espune evenimentele de cât până la anul 423 sau 425. Așa el promisesse să vorbescă despre Episcopatul lui Sabbatius Novațianul, despre revelațiunea religiunilor sf. Ștefan, despre zelul *Pulcheriei* contra noilor eresii. Ba încă Gregoriú cel mare 'l blaméză, că prea aduce laude mari lui *Teodor de Mopsuesta* ²⁾. Despre tóte acestea nu se află însă nimic în

¹⁾ Sozomen și-a dedicat scrierea sa lui Teodosiú al II-lea pentru meritele espuse aici. Și în adevér, că în timpul lui Teodosiú s'aú petrecut multe fapte hotărítore pentru biserică și s'a dat și o deosebită atențiune și artelor! Teodosiú al II-lea era fiul lui Arcadie și nepotul lui Teodosiú cel mare. El a domnit de la 408—450. El a domnit însă sub conducerea lui *Antemius*, cel mai înțelept bărbat din timpul sêi și amic intim al sf. Afrante și I. Chrisostom; sub conducerea înțelepței sale sore *Pulcheria*, care deși numai cu doui ani mai în vîrstă ca el era însă dotată cu o înțelepciune și cu virtuți mai pre sus de vîrsta ei. Tóte tendințele *Pulcheriei* erau îndreptate în a face din el un împérat demn de bunicul sêi. El mai era influențat în guvernarea sa și de către *Atenais* sau *Eudoxia*, soția sa și de către eunucul *Chrisafe*, Șambelanul sêi. În timpul sêi și-aú luat nascere eresurile *Nestorienilor* și *Eutichienilor*, care aú fost condamnate în sinodul ecumenic ținut în *Efes* în anul 431. El era decí un aprig luptător pentru Ortodoxie, un aprig aderent al celor stabilite de sinodul ecumenic din Niceea. Tot în timpul sêi s'a redactat și cel d'întâiú codice oficial cunoscut și anume în anul 438. Acést codice pórtă numele de *Codex Theodosianus*.

²⁾ *Gregorie*, libr. VI, epist. 30,

istoria sa. De unde provine acésta? Carí pot să fie adevératele motive? Ele nu sunt de cât doué: a) *saũ că el a murit înainte de a-și termina lucrarea*, b) *saũ că partea din urmă a avut aceeași sórtă ca și prima sa scriere*, alt-fel nu s'ar pricepe de loc promisiunea făcută în prefață ¹⁾.

V.

Trei mari imputări s'aũ făcut și se fac încă lui Sozomen relativ la felul narării și descrierii faptelor, cum și relativ la aprecierile asupra lor și anume: a) *Că prea crede cu multă ușurință ce se spune la vieța și faptele călugărilor*; b) *Că prea se exprimă favorabil despre novațieni, așa că el nu póte fi de cât un novațian* și c) *Că în espunerea și arangierea evenimentelor a imitat în totul saũ mai bine dis a plagiat pe Socrate* ²⁾, care a scris cu puțin mai 'nainte de el.

Să esaminăm acuma rînd pe rînd fie care din aceste imputări și să vedem întru cât sunt justificate.

Am vęđut mai sus, cum Sozomen și-a făcut educațiunea și instrucțiunea în mijlocul celor mai pioși și sfinți bărbați ai bisericii; cum le-a vęđut el însuși felul lor de vieță și sacrificiile de care erau capabili să facă pentru biserica lui Christos; cum vederile, sentimentele și tendințele lui Sozomen erau în felul vederilor, sentimentelor și tendințelor acestor sfinți bărbați, căci vieța sa sufletéscă era alcătuită întocmai după vieța lor. Cunoșcem sfințenia vieții călugărilor din timpul acesta; cunoștințele nóstre corespund în totul celor narate de Sozomen și anume că: «Filosofia

¹⁾ Ceiller l. c. p. 526.

²⁾ Socrate, s'a născut în Constantinopol pe la anul 380. De la el avem o Istorie bisericească în șapte cărți și în care tratéază faptele de la 323—439 d. Christos

pe care o profesau călugării e unul din cele mai bogate daruri ce cerul a făcut vre odinioară pământului». «El combat cu bărbăție propriile patimi». «Ei nu se supără nici de cum pentru injuriile ce li se fac și nu gândesc de loc în a'și răsbuna». «Ei nu perd curagiul când sunt bolnavi sau când sunt constrinși de sărăcie». «Ei se obișnuiesc în tot cursul vieții lor în a se mulțumi cu puțin». «Ei 'și obișnuiesc trupurile lor în a se mulțumi cu puțin și biruesc neînfrinarea prin înfrinare, nedreptatea prin dreptate, minciuna prin adevăr». «Ei întrețin pacea și buna înțelegere între toți cei ce se apropie de ei și îngrijesc de prietenii și de streinii». «Ei mângâie pe cei ce sunt în suferință și nu mâhnesc pe cei ce sunt în bucurie, etc., etc. 1)». Prin urmare, nu poate fi nici o exagerare în cele relatate de Sozomen relativ la viața călugărească, căci în această privință coincid toate datele ce avem din acest timp, așa că imputările ce i se fac nu sunt întemeiate. Relatările sale corespund adevărului istoric. El e adânc convins de ceea ce spune, fiind-că cunoștințele sale sunt căpătate din propria intuiție și de aci și sinceritatea cu care vorbește și care s'a părut unora ca o exagerare sau cu o măgulire.

Unii scriitori și în deosebi *Baronius* și *Harnach* îl acuză de a fi un novațian 2), fiind-că prea aduce multe laude Novațienilor.

Acastă bănuelă sau mai bine zis această acuzare nu reiese din cele spuse de Sozomen în Istoria sa. Din contră el vede în Novațieni o sectă deosebită de biserica ortodoxă.

1). Sozomen, l. c. cartea I c. 12 sequent.

2). *Novațian* a trăit în vécul al III-lea și învăța, că acei creștini, cari s'a lepădat de credința lor, fie chiar în timpul persecuțiilor nu mai pot fi primiți în sinul bisericii; nu iertaău chiar pe cei morți dacă se lepădaău de credință. Dacă biserica ar mai avea între membrii săi pe unii ca aceștia, atunci ea nu mai represintă curățenia vieții (de unde se numiaău și catarii) și de aceea toți cei cari voiaău să se întorcă în biserică trebuiaău rebotezați.

Dovadă despre acésta: Atunci când vorbește despre planul lui Teodosiū de a uni pe toți ereticii în aceeași credință afirmă, că Novațienii n'aū avut nici o pierdere din discuția ce s'a urmat asupra punctelor de credință, fiind-că ei aveau *aceeași credință ca și biserica catolică despre natura dumnezeéscă* ¹⁾. Novațienii formaū deci o sectă religioasă a parte, căci episcopul lor *Agelius* a fost reprezentat la acea discuție pusă la cale de către Impărat, prin citețul său Sisinie, un cunoscător profund al sf. scripturii și foarte învățat în literile profane și în știința bisericii ²⁾.

Pe lângă acésta el mărturisește singur, că Dumnezeū a poruncit să se dea iertare păcătosului când o cere, chiar dacă ar fi cădut de mai multe ori în aceleași păcate. Și fiind-că e nevoie ca penitentul să-și mărturisească păcatele s'a însărcinat în acest scop un preot de o probitate încercată și de o discrețiune recunoscută, pentru ca penitenții mărturisindu-și greșalele, el să le impună penitențele cuviincioase și să le dea iertarea ³⁾. Față de acésta instituțiune a penitenții, mult plăcută sufletului său, Novațienii după cum am arătat aveau vederi cu totul contrarii. Insuși Sezomen spune că Novațienii nu aveau nici o stimă pentru penitență ⁴⁾. Ba încă, atunci când istorisește, cum *Nectarie*, episcopul de Constantinopol a desființat obiceiul ca păcătosul să se mărturisească înaintea unui preot duhovnic, el face nisce reflexiuni cu totul opuse vederilor Novațienilor și prin aceste reflexiuni se distruge ori și ce umbră de bănuélă cum că el ar fi fost Novațian. Așa el spune, că era mai bine cu vechiul obicei și că prea s'a trecut repede de la vechea severitate la o extremă slăbire. Că păcatele erau fără îndoială mai rari atunci când cine-va

1) *Sozomen* l. c. cartea VII c. 12.

2). *Ibidem*.

3). *Sozomen* l. c. cartea a VII c. 16.

4). *Ibidem*

era întors de la ele prin rușinea de a le mărturisi și prin frica de a suferi condamnarea unui judecător sever ¹⁾. Sozomen laudă încă pe Impăratul Constantin, fiind că a muștrat pe *Acesiū*, episcop novațian pentru rigórea cu care atâta el, cât și cei din secta sa se purtau față de penitenți luându-le orî și ce speranță de a putea fi primiți vre-o dată la împărtășirea bisericii, dacă au comis vre-un păcat după botez ²⁾.

Sozomen a fost ortodox în totă puterea cuvintului. Acesta se mai observă afară din cele spuse până aici și din laudele ce făcea Impăraților ortodoxi, cum și bărbaților bisericesci, celor mai devotați decisiunilor sinodelor ecumenice. Se mai poate dovedi acesta și un lauda ce face bisericilor întemeete de Constantin, cam și din rugăciunile ce le făcea Arhanghelului Mihail în biserică închinată numelui său și unde se întruniau numai creștini ortodoxi. Dacă laudă însă câte odată pe Novațieni o face acesta având în vedere virtuțile lor exterioare, iar nici de cum schisma și greșelile lor ³⁾

A treia imputare și cea mai importantă pe lângă cea de a doua e, că Sozomen a plagiat în totul pe Socrate și că prin urmare scrierea sa n'are nici o valóre. Cu óre care aparență de sciință imputarea acesta s'a făcut mai întâiu lui Sozomen de către *Valesius* în scrierea sa intitulată: *de vita et scriptis Socratis atque Sozomeni*. *Valesius* afirmă, că Sozomen a utilizat pe Socrate ca un plagiator, de óre ce nu-i citéză nicăiri numele și cu tóte acestea a-

¹⁾ *Sozomen* l. c. cartea VII. cap. 16. Veđi încă *Cousin* l. c: „Un Novatien qui auroit écrit l'histoire de la revocation du Penitencier de Constantinople, se seroit bien gardé de parler de cette sorte. Il auroit loué Nectaire, d'avoir supprimé un ministere inutile etc“.

²⁾ *Sozomen* l. c. cartea I c. 22. „*Acesiū* argumentând sistemul său de vederi, adică al sectei sale, Impăratul Constantin i-a răspuns: *Acesie* ia o scară și urcăte singur la ceriū“.

³⁾ *Ceiller* l. c. p. 534.

mândoî scriu despre aceleași lucruri în acelaș chip; încep și termină la aceeași dată; Sozomen însă 'și începe lucrarea mai târziu ca Socrate. În timpurile moderne *Harnack* ¹⁾ afirmă categoric, că dacă se compară scrierea lui Sozomen cu a lui Socrate, ea nu e de cât un plagiat și încă foarte bogat și complect. Aprópe trei părți din material e luat din Socrate și încă în aceeași ordine.²⁾ *Holzhausen* din contră într'o foarte importantă și desvoltată disertațiune intitulată. «*Commentatio de fontibus quibus Socrates, Sozomenus ac Theodoretus in scribenda historia sacra uti sunt*» afirmă, că toți acești trei scriitori bisericesci au utilizat în mod cu totul independent aceleași isvóre. Cum că Sozomen a consultat și a reprodus chiar din Socrate nu mai încape nici o îndoială. Acésta se dovedesce prin compararea mai multor fragmente din scrierea lui Sozomen reproduse cu aceleași greșeli de fapt, cum se găsesc în Socrate.³⁾ Cu toate acestea Sozomen oferă mai mult ca Socrate și că a făcut studii proprii asupra diferitelor documente, cari au servit de basă și lui Socrate și că el a extras din ele aceea ce i-a convenit. Chiar Fotiu, care cel d'întăiu a făcut studii asupra scrierilor acestor două bărbați se exprimă, că scrierea lui Sozomen e *mai desvoltată și mai bine lucrată*.⁴⁾

Socrate și Sozomen au scris asupra persónelor și asupra evenimentelor din acelaș timp și după aceleași docu-

1) *Adolf Harnack*, Real-Encyklop. der protest. Theologie T. 14 p. 416: Vergleicht man diese k. g. mit der des Sokrates, so ist offenbar, dass sie ein Plagiat ist und zwar ein sehr umfangreiches und vollständiges. Etwa drei viertel des Stoffes ist, wesentlich in der gleichen Anordnung einfach von Sokrates herüber genommen.,,

2) Părerea lui Valesius și a lui Harnack e susținută de *Güldenpenning* și *Iffland* în scrierea lor intitulată: *der Kaiser Theodosius* der Grosse, Halle, 1878.

3) Veđi D-r. *Ludwig Jeep*, Quellenuntersuchungen zu den Griechischen Kirchen historiken, Leipzig 1884.

4) Phot. Cod. 30 pag. 17.

mente, pe lângă cele observate de fie care în parte. Reproduc spusele lui Sozomen cu care termin și această a treia obiecțiune, ce i s'a făcut.

Iată cuvintele sale: «Voiu spune lucrurile pe care le-am vădut, sau le-am auđit de la acei ce le văduseră și care s'aũ întâmplat în timpul meũ, sau cu puđin mai înainte. Cât pentru acelea ce sunt mai vechi, m'am silit să le aflu din cercetarea ce am făcut asupra sinódelor ce s'aũ ținut, din canónele ce s'aũ făcut de acele sinóde; din scrisorile ce s'aũ făcut de către Impărađi și de către Episcopi, dintre care unele sunt păstrate cu îngrijire în palaturile Principilor și în bisericĩ, iar altele se găsesc în posesiunea învățaților Am cređut de datoria mea să cercetez cu îngrijire tóte aceste documente etc.»¹⁾ Prin urmare, Sozomen e un bărbat, care a muncit spre a putea să-și întocmescă Istoria sa bisericescã.

VI.

Mult și variat material spre a ne îmbogăđi mintea și inima se găsește în această scriere a lui Sozomen. Punerea acestui material la dispozițiunea noastră nu se datoresce de cât I. P. S. Mitropolit Iosif Gheorghian.

De aceea încheiũ cu dorință sinceră și cu urarea, ca I. P. S. Mitropolit Gheorghian să desăvîrșescã lucrarea începută, adică să dea în graiul românesc și pe cei-l-alđi istorici bisericesci, din veacurile de demult, căci numai bine se va face prin această literaturĩ noastră teologice și vom fi puși ast-fel și în pozițiune de a cunósce din isvóre originale cele petrecute în sínul bisericii primitive.

G....

¹⁾ Sozomen I, c. Cartea I. c. 1, 3.

SISTEMUL FILOSOFICO-RELIGIOS AL FERICITULUI AUGUSTIN.

Aureliu Augustin este unul din cei mai mari bărbați pe cari 'i a avut Biserica occidentală. El represintă flórea filosofiei patristice, și în nici unul din scriitorii latini n'a fost reprezentat mai bine spiritul și direcțiunea acestei Biserici ca într'însul. Tóte elementele de până aci ale filosofiei creștine aũ fost îmbrățișate de spiritul său cel clar, aũ fost unite în un întreg și a servit ast-fel posterității ca bază spre cercetare și prelucrare mai departe. Un geniu speculativ în felul lui Augustin rar a apărut în lume. Prin luptele cele grele și de tot felul, pe care a avut să le supóte în tinerețea sa, s'a pregătit către operele cele mari, pe care le a executat mai târziu. Rar s'a întâmplat să se găsească în vre o persoană mai multe și mai variate calități întrunite la un loc, după cum le poseda Augustin. Adăncimea și bogăția cugetării, finețea distincțiunilor, folosul cercetărilor, argumentațiunea puternică și convingătoare, tóte acestea aũ făcut ca scrierile sale să aibă o mare valóre.

Dintre scriitorii bisericesci Tertulian a avut o mare influență asupra lui, fără însă ca el prin acesta să și pėrdă

originalitatea în producțiunile sale. Atât în luptele ce le a reputat contra ereticilor din acele timpuri, cât și în scrierile sale a dat probe de o energie fără sémán, dar pe lângă acestea reiese din întréga sa ființă împreună cu tăria bărbătescă și un sentiment profund și plin de dulcetéă, care de multe ori îi schimba mândria în umilire și ura în iubire creștinéscă. De multe ori se părea că acéstă natură puternică e slabă și deprimată, totuși chiar în acéstă slăbiciune și deprimare el se arăta cu mult mai mare și demn de admirat. Partea acésta sentimentală o datora educațiunei primită de la mama sa. Geniul conducător al întregéi sale vieți dice Huber ¹⁾ a fost pasiunea de a afla necunoscutul, care pasiune la dînsul nu era un semn al insuficienței, ci al bogăției, pentru că în mărimea dorinței apare profunditatea lucrului pe care îl dorea. El singur face alusiune la acésta, când arată, că baza greșalelor sale se afla tocmai în slăbiciunea sa: «Încă nu iubiam și doriaam să iubesc și mă uram pe mine însumi pentru că nu puteam să satisfac o nevoie așa de adâncă. Fără liniște rămâne inima noastră, o Dómné!, până când nu a aflat liniște în tine. Te am iubit târđiú frumusețe veche și totuși nouă, te am iubit târđiú! Și veđi, tu erai în mine, eú însă eram afară și te căutam pe tine acolo și mă aruncam în mod detestabil în creațiunea ta cea frumósă. Tu ca mine erai, eú însă nu eram cu tine. Ai strigat din ce în ce mai tare și ai sfărâmat surđenia mea; ai luminat din ce în ce mai tare și ai înlăturat orbirea mea; ai suflat și eú am absorbit suflarea ta și am respirat în tine. Am gustat din tine și am însetoșat și am flămândit; m'ai atins și m'am renăscut în liniștea ta ²⁾».

Tóte darurile sale intelectuale sunt nu numai un product al nascerii, ci mai mult al activității, pe care a depus'o. Caracterul seú nu s'a format departe de lume, ci

¹⁾ Dr. Iohannes Huber. Die Philosophie der Kirchenväter pag. 235.

²⁾ Conf. X, 17.

tocmai în sgomotul lumei și în viața sbuciumată, pe care a dus-o în timpul tinereții sale. Temperamentul său l'a aruncat în valurile cele mari ale curentului vieții, iar plăcerile și durerile încercate l'a făcut să dobândească o experiență universală. Cu timpul a părăsit ocupațiunea cu cele lumesci și și a îndreptat mintea în afară de viața acesta.

Augustin face parte dintre persoanele cele mai marcante ale Bisericii creștine în genere, căci aproape nimeni nu l'întrece în intensitatea și tăria dialectică a cugetării, în profunzimea sentimentelor religioase și în înălțimea tendințelor sale. În multe privințe se asemănă cu Apostolul Pavel. După cum Pavel din inamicul cel mai mare al creștinismului devine cel mai înfocat apărător al acestuia; tot așa și Augustin numai după ce rătăcesce câtă-va vreme la păgânii și ereticii primesce adevărata învățătură creștină. Pavel între Apostoli a contribuit mai mult ca orî care în a determina mersul spre progres al creștinismului, dând adevărata expresiune a spiritului creștin și orî de câte orî în Biserică se ivea vre o turburare scrierile sale serviau ca o oglindă clară, de unde se putea vedea adevărul; tot asemenea și Augustin a servit în multe privințe ca educatorul și învățătorul popórelor creștine și orî cine se ocupă cu studiul scrierilor sale, câștigă o mare profunditate în aprecierea verităților creștine. Sentimentul său cel viu l'a împiedicat ca să nu se pîrdă cu mintea în un formalism estetic abstract și în subtilități góle, de aceea el a rămas la adevărurile concrete și a perceput lucrurile cu mult mai de aproape de cât numai cu ochiul sciinței, stabilind o unitate în totul în legătură cu absolutul. Și în acest drum periculos l'a împiedicat cele-l-alte puteri ale inteligenței sale, ca nu sentimentul să l'conducă către un misticism nerațional. Voința sa cea puternică l'a ținut pe calea cea adevărată și l'a ferit de a că-lea în panteism. Atât scolasticii, cât și misticii au luat de bază învățăturile sale, dar pe

câtă vreme cei dintâi au căzut în o dialectică gólă, iar cei din urmă au lăsat la o parte tótă rațiunea și s'au pierdut, cufundându-se în o moleșiune dulce și nefolositoare, în el, din contră, totul era unit în mod armonic, ferindu-se de a cădea în escesele și exclusivismul ambelor direcțiuni. Augustin a îmbrățișat absolutul cu ambele organe și cu rațiunea și cu sentimentul; tăria cugetării și puterea credinței se afla la dînsul strâns unite, complectându-se una pe alta. Acéstă superioritate a învățăturilor sale a făcut ca el sa esercite o influență așa de mare asupra popórelor creștine, cu deosebire asupra celor germane.

Erorile cele mari ale fericitului Augustin au fost de multe ori trecute cu vederea de Biserică, căci el a fost judecat, avându-se în vedere întréga sa productivitate și serviciile aduse creștinismului și judecat ast-fel, el e recunoscut de toți ca unul din cele mai mari spirite pe care le a produs lumea. Tot ceea ce produsese mintea omenescă pe terenul filosofic a fost cercetat de dînsul, lăsând tot de o dată și un material întins și nou pentru filosofii cel au urmat; din acéstă cauză póte fi pus alătura cu toți filosofii mari atât anticí cât și moderní.

Meritul lui pentru Biserica creștină este că în esplicarea și argumentarea diteritelor probleme filosofice a avut în vedere spiritul învățăturilor creștine și de aceea el este în realitate un filosof creștin. Pe câtă vreme filosofii cei vechi au contribuit la disolvarea lumii vechi, fără să fi avut ceva nou în conștiința lor, care să o póta înlocui, Augustin dete învățăturilor creștine o formă sistematică și care îmbrățișa totul, acésta a avut influență predominantă asupra ideilor din evul mediu și a servit de bază direcțiunilor care s'au format în acel timp.

Cu Augustin se atinge în Occident culmea dezvoltării patristiceí. Ori cine póte să vadă cum un spirit așa de mare ca Augustin, în timpul furtunii năvălirilor barbarilor, când întréga cultură a fost îngropată și popóre noi au a-

părut pe ruinile celor vechi, cum sistemul seŭ filosofico-religios a servit ca un ferment dăător de viață pentru poporele cu totul lipsite de cultură, ce s'aŭ format în acel timp ¹⁾.

Nu numai asupra Bisericii occidentale, ci mai târziu și asupra celei protestante a avut sistemul seŭ o mare influență. După ce mai toți scolasticii renumiți ai evului mediu s'aŭ adăpat de principiile sale, tot pe drumul acesta aŭ urmat și reformatorii cei mari Luther, Zwingli și Calvin, cari aŭ luat ideile lui Augustin ca bază dogmatică a confesiunilor stabilite de dînșii; deci pe lângă timpul evului mediu și epoca reformațiunii e predominată de dînșul. Nică un Papă, nică un conciliu nu aŭ cutezat să se atingă de învățăturile sale, de și indirect multe dintr'însele aŭ fost condamnate. Pe lângă teologi, toți filosofi și toți cugetătorii creștini s'aŭ adăpat la izvorul înaltelor sale principii ²⁾.

Să trecem acum la sistemul filosofico-religios al lui Augustin. Mă voiŭ ocupa mai întâiu de modul cum el probază existența lui Dumnezeu.

Cu toții credem în existența lui Dumnezeu. Mijlocul pentru a ajunge la această înaltă cunoștință este rațiunea. Prin rațiune și fără mijlocirea corpului nostru cunoșcem noi adevărul, care corespunde rațiunii obiective a adevărilor generale și eterne. După cum ceea ce există ne dovedesce existența absolută, tot asemenea ceea ce este rațional ne dovedesce că existența absolută e rațiunea cea mai înaltă din care ori cine are câte o mică parte. Augustin stabilește un mers treptat: «Suntem, trăim, cunoșcem». El începe cu existența: «Noi suntem» și de acesta nimeni nu se pôte îndoi. De și «existența noastră este așa de evidentă, totuși n'ar fi așa de sigură pentru noi, dacă noi n'am trăi, prin urmare și viața noastră nu

¹⁾ Huber, Philosophie der Kirchenväter pag. 315.

²⁾ Hagenbach Kirchengeschichte I pag. 533.

este mai puțin sigură». Viéța e mai perfectă ca existența, cunoscința mai perfectă ca viéța. Existența o posedă și petrite, iar animalile aú și viéță, cunoscința însă o are numai omul. În acésta privință Augustin se exprimă în modul următor: «Ceea ce are viéță, are și existență, însă de aici nu urméză că trebuie să aibă și cunoscință; ceea ce există, prin acésta nu va să dică că are și viéță și cu atât mai mult cunoscință; cine însă are cunoscință, despre acela se póte spune cu siguranță, că el și există și are viéță». Pe calea acésta ajunge Augustin la om, la care recunósce asemenea trei trepte: *Simțurile externe*, prin care se percepe obiectele corporale; *simțul intern*, care predomină pe cele externe și pe care se reazimă percepțiunea. Așa simțul intern ia percepțiunea simțurilor ca adevărată, însă nu pe ea însăși, nici percepțiunea sa, ci percepțiunea percepțiunei; și în fine *rațiunea* care percepe prin sine însăși atât pe percepțiunea simțurilor și pe percepțiune ca atare, cât și pe sine însăși, propria sa substanță. Prin rațiune cunóschem rațiunea. După cum viéța e mai mult de cât existența, tot așa și existența e mai mult de cât ceea ce cade sub simțuri, și simțul intern mai perfect de cât cele externe; și după cum cunoscința este mai mult de cât viéța, tot așa și rațiunea mai mult ca simțul: capul și ochiul vieței nóstre ¹⁾.

Omul prin simțurile sale percepe lumea sensuală, prin rațiune însă el ia cunoscință de cea inteligibilă și judecă asupra sistemului adevărurilor generale. «Lumea ideală, ăice fericitul Augustin, apare însăși în cea sensuală, însă nu curată în sine, ci în mediul corporalității și în formele de timp și spațiu și de aceea ea reamintesce spiritului de lumea ce se repauséză în memoria nóstră; căci cunoscința sensuală merge înaintea celei intelectuale. Pentru un om

1) Böhlinger Kirchengeschichte in Biographien III pag. 628.

înțelept lumea ideală este prezentă în aparițiunea sensuală, sub o formă corporală. În aceeași relațiune strînsă în care se află omul prin întregă sa natură și organizațiune sensuală față de lumea simțurilor, tot așa se află el și față de lumea ideală. Omul este legat cu adevărurile inteligibile în un mod minunat și necorporal și poate chiar fără condițiunea de spațiu. *Saŭ el este în ele, saŭ ele sunt în el*¹⁾.

Cum că veritatea nu poate să fie ceva corporal, acesta o deduce el din inconstanța celor corporale și în toate scrierile sale ne face atenți, că atunci când voim să aflăm adevărul să nu privim în afară, ci în interiorul nostru să căutăm în sufletul nostru, căci acolo se află veritatea. Astfel Augustin deosebesce pe omul intern de cel extern, la care el socotesce nu numai corpul, dar și viața sensuală a sufletului,—tot ceea ce omul are comun cu animalele—și prin urmare pentru omul intern nu mai rămâne alt-ceva de cât rațiunea sa. De și rațiunea se află întru cât-va și în corpul omului, cu toate acestea substanța rațională se recunoște mult mai explicită și mai nemijlocită în sufletul său. Sufletul este deosebit în fie-care om, și acesta se vede de acolo că despre unul și același lucru avem senzațiuni, sentimente și cunoștințe variate. În desvoltarea cunoștinței de noi înșine ne deosebim unii de alții, căci sentimentul și cunoștința sunt condiționate de individualitatea persoanei. Noțiunile generale însă și fundamentele după care noi judecăm adevărul în general, care este numai unul, acestea le avem comune cu toții; ele nu sunt ceva propriu pentru un suflet său altul și nici nu trebuiesc căutate numai în ore-care suflete, sau să le atribuim numai lor, căci sunt proprietatea rațiunii tuturor. Prin acesta Augustin voește să arate că noi nu trebuie să căutăm adevărul fie în orice suflet, caei toate se înșală și toate sunt schimbăcioase. Din

¹⁾ Huber Philosophie der Kirchenväter pag. 252.

tóte acestea adevărul nu suferă nimic, putem noi să'l cunoşcem mai mult sau mai puţin, el însă rămâne neschimbăcios. De veritate nu trebuie să ne îndoim, căci chiar în îndoală, veritatea stă înaintea ochilor noştri ca o regulă după care judecăm noi cugetările noastre; sufletul nostru, pe noi înşine nu trebuie să ne socotim drept această veritate, ci trebuie să recunoştem că suntem diferiţi de ea, pentru că noi o căutăm şi numai ast-fel putem ajunge la dînsa. Veritatea este superióră sufletului nostru tocmai pentru că'l judecăm după dînsa şi pentru că el nu póte atinge perfecţiunea pe care o atribuim verităţii. Ea este neschimbăciosă şi nu póte fi judecată după ceva mai înalt ca dînsa. De aceea să ne întórcem mai întâiú şi să privim adevărul sau veritatea în noi înşine şi să recunoştem, că ea este mai înaltă de cât noi, nu e schimbăciosă ca noi, ci de o natură neschimbăciosă, ea este veritatea de la care avem tóte verităţile, cât ne este posibil nouë ¹⁾.

«Ce măreţe sunt obiectele pe care noi le privim în această lumină. Unul vede cu plăcere înălţimea munţilor şi se bucură de privirea lor, altul vede câmpul întins, al treilea curbăturile văilor, al patrulea verdéta pădurilor, şi al cincilea vede mişcarea uniformă a mării. Multe şi variate obiecte pot fi vădute în aceeaşi lumină a sórelui, distribuite spre folosul fie-cărui om, fără ca prin acesta să turbure unitatea luminei în care ele sunt vădute. Tot așa este şi lumina verităţii în care sunt privite tóte adevărurile; ea este aceeaşi pentru toţi înţelepţii fără deosebire, de şi sunt diverse bunuri, care pot fi privite de ómení ca bunurile cele mai înalte şi cu tóte că fie-care le privesce cu ochiul spiritului său».

Adevărul este raţiunea obiectivă. Aşa se întâmplă şi cu simţurile corpului: Ceea ce se percepe de ochii şi de ure-

¹⁾ Ritter. Geschichte der Christlichen Philosophie pag. 236.

chile tuturor într'un mod egal, așa că eū și tu, unul ca și cel-l-alt, același lucru vedem și auđim, nu póte să'și aibă baza în particularitatea ochilor și urechilor nóstre. Trebuie să fie un al treilea asupra căruia ochii noștri a cădut în același timp. Acéstă veritate generală nu se află sub spiritul omenesc, căci nici odată nu se judecă despre dinsa, ci în conformitate cu ea. Noi judecăm despre suflete, ca și despre obiectele nestatornice, când ăicem, că ele nu sunt energice, nu sunt așa de vesele, nu sunt așa de plăcute cum ar trebui să fie. Judecata acéstă o formulăm conform fundamentelor interne ale adevărului, pe care le recunóscem cu toții, adică după acea lege internă a spiritului nostru, care este aceeași în toți; peste aceste fundamente, sau peste acéstă lege internă nimeni nu póte să judece sau să examineze după ceva mai înalt. Dacă veritatea generală 'ar fi subordonată spiritului nostru, atunci ar fi schimbăciosă ca și dînsul; ea însă rămâne în eternitate aceeași și nu e supusă nici unei schimbări. Veritatea e mai presus de spiritul omenesc, mai perfectă ca el; ea este măsură orî cărîi perfecțiunii subjective și a fericirii supreme; ea este isvorul adevăratei fericiri. Fericirea supremă nu constă în alt ceva de cât în gradul participării nóstre în bunul cel mai înalt.

Bunul suprem este veritatea, și acest bun suprem este proprietatea comună a fie-căruia. Acéstă veritate înaltă este Dumneđeu însuși ¹⁾. Dacă se află ceva mai sublim de cât adevărul, acesta este Dumneđeu, dacă nu, însuși adevărul este Dumneđeu. Invățăturile creștine nu trebuie să ne împiedice a admite că adevărul este Dumneđeu, atunci când se vorbește de părintele înțelepciunii, căci trebuie să soțotim, că înțelepciunea este egală cu părintele etern, care 'i a dat naștere. Legea neschimbăciosă, care stă mai presus de vieța intelectuală este Dumneđeu și acolo este sub-

¹⁾ Böhrgen Kirchengeschichte in Biographien III pag. 631.

stanța și vieța cea mai înaltă, unde este înțelepciunea cea mai înaltă. Acastă veritate eternă este legea tuturor artelor și se mai numesce și arta maestrului celui atot puternic; ea ne judecă pe noi. pe ea însă nici părintele sėu, căci nu este mai mică ca el și tocmai pentru acest cuvint judecă după ea¹⁾.

De și prin această identificare a adevărului cu Dumnezeu s'ar părea că Fericitul Augustin se apropie de *νοϋς* al neoplatonicilor, cu toate acestea e departe de principiile lor, căci de și recunoșce o lume ideală și vede în ea adevărul, cu toate acestea nu o consideră ca separată de Dumnezeu, nici ca o tréptă intermediară între sufletul rațional și Dumnezeu, ci ca fundamentele eterne ale tuturor lucrurilor care sunt îmbrățișate de rațiunea divină. Veritatea acestor fundamente trebuie să o recunoșcem, căci alt-fel ar trebui să dicem, că Dumnezeu a creat lumea fără rațiune și fără știința sa; această veritate este însuși Dumnezeu, neseparată de substanța sa și nu se află presinte nicăeri în afară de el, în un mod independent. Așa dar între noi și Dumnezeu nu există nimic; noi atárnăm de dinsul în un mod nemijlocit, căci în toate lucrurile el este de față. Din toate acestea orî cine pôte să'și facă convingerea, că adevărul, spre cunoșcerea căruia noi tindem, este cel mai înalt lucru, pe care putem să-l căutăm. Tocmai pentru acest cuvint trebuie ca el să fie socotit ca neschimbăcios, căci orî ce este imperfect este schimbăcios și vice-versa, orî-ce este schimbăcios este imperfect. La acesta aparține tot ce este creat, căci a fost format din nimic. Liniștea se pôte afla numai în veritatea cea mai înaltă în perfecțiunea deplină, iar în existența necompletă sa și imperfectă se află mișcarea; de aceea noi ne aflăm în o mișcare continuă, până vom afla adevărul

¹⁾ Huber Philosophie der Kirchenväter pag. 252. (de vera relig. 31).

deplin. Augustin nu putea să se îndoiască că va putea găsi în vre-o creațiune adevărul neschimbăcios ¹⁾.

Din cele arătate mai sus am văzut, că fericitul Augustin pe drumul analitic ajunsese la ideea de absolut, adică să probeze existența lui Dumnezeu, iar noțiunea bunului și a adevărului 'i a servit drept bază, Fără o veritate absolută noi nu putem să recunoștem adevărul, căci ori ce poate să fie adevărat numai prin participarea în adevărul absolut. Trebuie prin urmare să existe o veritate absolută și acesta este Dumnezeu; așa dar Dumnezeu există. Afară de acesta noi toți tindem către bine, căci cu toții dorim să fim fericiți. Sunt adevăr și multe bunuri schimbăcioase către care tindem, însă nici un bun schimbăcios nu există prin sine însuși, ci numai prin participarea în bunul absolut și neschimbăcios; acesta este Dumnezeu ²⁾

Dumnezeu este considerat de Augustin ca existență absolută și prin urmare ca ne separat de existență și pe drumul acesta caută asemenea să 'i probeze existența. În această privință el se exprimă ast-fel: «Ce iubesc eu, când iubesc pe Dumnezeu! Am întrebat pământul și el mi-a spus că eu nu sunt nimic; și tot ce e pe dînsul mi-a făcut aceeași mărturisire. Am întrebat marea și adîncimile sale și toate ființele vii și ele mi-au răspuns: noi nu suntem Dumnezeul tău, caută d'asupra noastră. Am întrebat vînturile, care suflă și întreg spațiul aerului cu toți locuitorii săi și mi-au răspuns: Anaximenes se înșală, eu nu sunt Dumnezeu. Am întrebat cerul, sórele, luna și stelele: nici noi nu suntem Dumnezeul, pe care tu îl cauți, imi răspunseră ele. Atunci am vorbit eu către toate care se afla în cercul privirii ochilor mei: Voi imi spuneți că nu sunteți Dumnezeul meu, ce puteți însă să'mi spuneți despre dînsul? Atunci toate au

1) Ritter. Geschichte der Christlichen Philosophie pag. 239.

2) Albert Stöckl Geschichte der Philosophie I pag. 295.

strigat cu voce tare: El ne-a creat. Întrebarea mea era dorința mea și răspunsul lor era existența și frumusețea lor».

Tóte: pămîntul, aerul, marea, recunosc pe Dumneđeũ! Oare acésta nu este o probă de esistență lui Dumneđeũ? Acésta probă însă servă numai pentru acela ce voesce să înțelegă. «Acésta aparițiune nu se presintă fie-căruia a căruí minte este sănătósă? Animalele mici și mari o privesc, totuși nu pot să o întrebe, căci curierii lor—simțurile—nu aũ nici o rațiune, pe care să o triméță, ca să judice cunoscințele căpătate. Oamenii însă pot să întrebe, ca prin acésta substanța cea nevedută a lui Dumneđeũ să fie cunoscută de dînșii prin creațiunea corporală. Însă ei 'și îndreptézá iubirea lor numai spre acésta și devin supușii ei și în înjosirea lor nu pot să judece acea cunoscință înaltă, căci lumea corporală stă înaintea lor numai ca răspuns, care trebuie să fie cercetat cu judecata spiritului liber. Și totuși lumea [corporală nu vorbesce nici o limbă diferită, nici nu 'și schimbă prin acésta forma sa, când unul nu vede, altul însă vede și întrébă și ea apare unuia un fel, altuia alt-fel. Ea este aceeași pretutindení, însă pentru unul ea este mută, iar pentru altul vorbesce. Da, ea vorbesce tuturor; însă numai aceea pricep limba ei, cari în tot d'a-una țin în legătură cu adevêrul vocea, pe care o aud din afară. Acest adevêr îmi dîce: Dumneđeul têu nu este nici cerul, nici pămîntul, nici vre o creatură óre-care; acésta spune substanța sa aceluia care o privesce. Ea este numai o masă de corpuri, în parte mai mică ca în total. Deja tu ești mai sus, sufletul meũ, căci tu vivifici materia corpului têu, dându-i vieță, cea ce nici un corp nu póte să dea altuia. Dumneđeul têu este vieța vieții tale» ¹⁾. Prin urmare Dumneđeũ este baza a întregéi esistenți, care se află în creațiuní, căci esistentile parțiale ne probézá o e-

¹⁾ Böhringer Die Kirche Christi III pag. 627

sistență generală, izvorul tuturor existențelor și acesta este Dumnezeu.

Tote creaturile, ȳice fericitul Augustin, cele cu vieță, cât și cele fără vieță, precum și spiritele cugetătoare au formele lor particulare și prin acēsta ȳnvederēză o formă primitivă și eternă, din care ele au rezultat. Esistă o formă eternă și neschimbată, mai pre sus de timp și spațiu, după care nu numai că sunt conservate lucrurile schimbăcioase, ci se mișcă chiar ȳn schimbări măsurate și după o modificare determinată acțiune ce se petrece ȳn un mod ritmic ȳn același timp, stabilindu-se fie-căruia poziținea sa necesară ȳn timp și spațiu. Prin acēstă formă eternă prevedința condnce totul; căci dacă toate ființele schimbăcioase pot să existe numai prin forma ȳntipărită lor, trebuie ca acea formă neschimbăcioasă să ȳngrijescă pentru totȳ, ca fie-care să se desvolte și să progreseze după chipul primitiv al formei ȳntipărite ¹⁾. Ideea absolutului sau ideea de Dumnezeu o găsește astfel Augustin și ȳn lumea internă și ȳn cea externă. Adevărurile generale, creaținea spirituală și sensuală și formele mărețe ȳn care există, sunt mărturiile cele mai puternice despre existența lui Dumnezeu. Cu ajutorul naturii, care 'l ȳncunjura și prin mijlocul rațiunii pure, influențat fiind și de nesplatonism, s'a ridicat el la acēstă cunoscință.

Trecem acum la substanța lui Dumnezeu, spre a vedea ȳn ce mod Augustin demonstrează acēsta.

De la ȳnceput, ȳice el. trebuie să mărturisim, că de și fie-care din noi recunosce că există un Dumnezeu, cu toate acestea este greu de a spune ce este el, și ȳn același timp să putem exprima ȳn vre-o formulă cugetările nȳstre despre dȳnsul. Dumnezeu este obiectul cel mai ȳnalt al gȳndirii nȳstre și de aceea trebuie să ne ȳndoim, că noi putem să

¹⁾ Huber Philosophie der Kirchenväter pg. 254.

spunem ceva despre dînsul în sensul propriu al cuvîntului. O nesciință piósă în ce privesce pe Dumneđeú e mai de preferat, de cît o sciință închipuită. De aceea el mărturisesc, că Dumneđeú mai bine pôte să fie sciut în nesciință de cît în sciință; că sufletul nu pôte să aibă nici o sciință despre dînsul, de cît să scie în ce mod el nu scie pe Dumneđeú.

Un nume care se exprime în totul ce este Dumneđeú cu greú se pôte găsi. Ar putea să fie numit lucrul cel mai înalt, însă el este cauza tuturor lucrurilor și pôte că acest nume nu se potrivește cu splendoroa sa. Pentru a putea ajunge cine-va cu mintea la dînsul, trebuie să tréeă peste tóte creaturile vėđute și nevėđute, corporale și spirituale și numai ast-fel să 'l pótă afla; la sfîrșitul tuturor creaturilor se află Dumneđeú. De și este aprópe imposibil să putem sci ceva pozitiv despre dînsul, đice Augustin, trebuie însă să ne silim a determina noțiunea ce o avem despre dînsul, or cît ar fi acésta de incomplectă. Cu acésta convingere începe Augustin să arate ce este Dumneđeú.

Dumneđeú este existența cea mai înaltă și cea mai dintăiú. El este viéta, cunoscința și voința și tóte acestea în înțelesul cel mai înalt, formând o unitate deplină, în care nu e nici o deosebire de una saú de cea-l-altă. «Nimenea nu va fi considerat de Dumneđeú, dacá nu va fi mai bun de cît toți. Toți consimt a recunósce că Dumneđeú trebuie să fie considerat ca mai pre sus de cît tóte. Ast-fel Augustin recunósce pe Dumneđeú ca absolutul în sine, în care se află totul: existență, rațiune, spirit etc. și tóte acestea se află în el în un mod absolut. «In el nu e deosebire între a trăi și a fi, ci el este una și același viéta și existență și tot așa este el și rațiunea cea dintăiú și cea mai înaltă; pentru dînsul nu e alt-ceva a trăi și alt-ceva a cunósce, ci aceea ce e cunoscință, acésta este viéta, acésta e existență. Totul este una. În Dumneđeú se află esistență,

rațiune, viață; El este o existență rațională și o rațiune care trăește». În noi existența, rațiunea și voința formeză în adevăr o unitate, pot însă și trebuie să fie separate una de alta; în Dumnezeu însă o astfel de deosebire nu poate avea loc. De aceea când Dumnezeu e numit rațiunea în care se află totul, se adaugă îndată după acesta, că el este totul sau principiul tuturor lucrurilor; acesta va să zică, că în el nu numai că se află totul în mod potențial, ca în rațiunea noastră, ci el cugetă în adevăr asupra totulului și e baza întregii gândiri a creaturilor.

Așa dar tot ce este mai înalt, mai bun și mai deosebit, se află în Dumnezeu. El este lucrul cel mai înalt pe care poate să-l atingă mintea omenescă; e substanța cea mai superioară; este prima și cea mai înaltă viață, prima și cea mai înaltă rațiune. Puterea și voința lui Dumnezeu este Dumnezeu însuși și cunoștința este deosebită de a noastră, pentru că cunoștința sa este înțelepciunea sa și acesta e substanța sa. Deci Dumnezeu e simplu în cel mai înalt înțeles al cuvântului, o absolută monadă, pentru că toate proprietățile sale sunt identice între dinsele și cu înțelepciunea sa, pentru care motiv în el în genere nici nu trebuie să facem deosebire între substanță și accidentă, subject și predicat; căci numai natura aceea e numită simplă, care nu e deosebită de ceea ce ea posedă, sau care nu poate să piardă nimic din sine, pentru că ceea ce ea are nu este alt ceva de cât existența sa proprie (de civ, de I. 10).

Intr'ânsul infinitul este mărginit în un mod inespriabil, pentru că e coprins de rațiunea sa. Simplitatea și diversitatea le posedă în mod egal, căci noi nu'l numim pe el în mod impropriu: mare, bun, înțelept, sfânt, de orice toate aceste predicate și altele ce'i dăm i-se cuvin de drept; mărimea sa este înțelepciunea sa, bunătatea sa nu se deosibesce de înțelepciunea sa și astfel toate aceste predicate sunt unul și același cu existența sa. El e continuu în

mișcare și incontiniu în liniște, el poate ca în activitate să se odihnescă și în odihnă să fie activ; el mișcă ceea ce e temporal, fără să fie temporal. Felul acesta de a judeca despre Dumnezeu întrece puterile noastre de percepțiune și Augustin cunoște această, de aceea și dice, că noi trebuie să ne curățim de ceea ce e temporal, când cugetăm asupra lui Dumnezeu ¹).

Categoriile lui Aristotel nu le a putut întrebuința Augustin asupra lui Dumnezeu și în această privință se exprimă ast-fel: «Nu mi-a ajutat întru nimic, mi-a vătămat mai mult, căci și pe tine, Dumnezeul meu, pe tine unul și neschimbăcios am voit să te supui acestor categorii, sub acelea ale frumuseței și măririi tale, ca și cum tu ai fi fost supus acestora și ca și cum ele ar fi în tine ca într'un corp, pe câtă vreme tu însuși ești mărimea și frumusețea. Un corp poate să fie un corp chiar când el nu are o mărime și o frumusețe așa de însemnată, tu însă nu poți să fii fără mărime și fără frumusețe. tu ești mărimea și frumusețea însuși» ²).

M. P.

¹) Ritter Geschichte der christlichen Philosophie III pag. 272 Huber Philosophie der Kischenräter pag. 261.

²) Conf. IV, 16.

Predica și activitatea Apostolilor înainte de convertirea lui Paul.

După ce Mântuitorul a primit botezul de la Ión, înainte de a începe să predice Dumneđeésca sa învățatură, 'și a ales 12 Apostoli, cari să 'i fie discipoli de aproape, să 'l însoțescă și să 'l urmeze pretutindenī, și *să fie martori ai săi, la tot ce va învăța și va face* ¹⁾

Din istoria Evangelică cunoșcem că Iisus, în tot timpul activității sale mesianice, pe lângă faptele și minunile ce săvârșia și pe lângă preocuparea principală ce avea de a vesti tuturor Evangeliul mântuirii și împărăția lui Dumneđeșu, a avut deosebită grijă d'a iniția și întări pe Apostolii săi în Dumneđeésca sa învățatură. Era și natural. Apostolii având a continua mai departe aceea ce Iisus predica și săvârșise în Iudeea, Galilea și în tot cuprinsul Palestinei, ei trebuiau să cunoască și să învețe de la însuși Iisus Christos tot misterul iconomieii dumneđeesci pentru mântuirea ómenilor. Acésta se impunea cu atât mai mult, cu cât, Iisus, lăsând în locul său pre Apostolii săi și dând

¹⁾ Comp. Math. III și IV Mareu I Luca III, IV, Ión I, 14. XIX, 35 Faptele Apost. I, 22 etc.

acestora t^otă puterea asupra bisericii sale și asupra celor ce vor crede în El, pentru ca ei să aibă t^otă autoritatea, și puterea lor să fie desăvârșită, trebuia ca ei să cunoscă desăvârșit tot ce se raporta la credința și învățătura ce o predica¹).

Iisus dar, voind ca credința și cunoscința cea adevărată despre Dumnezeu să fie vie și lucrătoare în inimile tuturor credincioșilor, prin predica și vestirea Apostolilor, și pentru ca toți prin această credință să p^otă dobândi *vi^etă eternă și împărăția cerurilor*, ²) a trebuit ca El nu numai să 'i instruescă în deosebi, dar să 'i și întărească cu putere desăvârșită d'a lucra totul în numele său în Biserica sa.

Că ast-fel a pregătit Mântuitorul pre sfinții săi Apostoli se dovedește cu prisosință din Evangeliⁱ și din t^ote scrierile Noului Testament.

Sfintul Evangelist I^on ne spune că Iisus, după învierea sa din morți, venind către apostolii săi, la locul unde aceștia erau adunați de frica Iudeilor, apropiindu-se de ei și suflând asupra lor, le-a ȃis: «Luați Duh sfint, cărora veți ierta păcatele, se vor ierta lor, și cărora le veți ținea, vor fi ținute ³». Iar Evangelistul Matei ne afirmă că Mântuitorul și cu altă ocaziune a dat această putere desăvârșită apostolilor asupra Bisericii sale și asupra credincioșilor ce o vor compune-o ⁴).

Instruiți și întăriți ast-fel; acelaș Evangelist ne spune că Iisus după învierea sa și înainte d'a se înălța la ceruri, le a ordonat ca să vestiască dumnezeesca sa învățatură la t^otă făptura, ca toți omenii să credă în Dumnezeu cel adevărat și toți să se p^otă împărtași de mântuire prin cre-

¹) Comp. Luca XXIV 1 și următ.

²) Comp. I^on. XX, 31.

³) I^on XX. 23.

⁴) Math. XVI. 19: XVIII, 18; comp. și Luca XXIV, 47—48.

dința în Dumneșul cel arătat în Treime. El le ȃice: «Da-
«tu mi-s'a t3tă stăpânirea în cer și pre pământ; drept a-
«ceea, mergând, învêțați t3te nêmurile, botezându-i pre ei
«în numele Tatăluș, al Fiuluș și al sfîntuluș Duh, *invê-
«țându-i pre dînșii să păzescă t3te câte am po-
«runcit voueș; și iață eș cu voi sunt în t3te ȃilele până
«în sfîrșitul véculuș» ¹⁾.*

Dar Evangelistul Luca ne spune, că atunci când Mântuitorul urma a părăsi pre Apostoliș sêș, pentru a se înălța la cerurș, dupê ce le-a dat ultimile sale povêșuirș, le a ordonat să nu se împrăștie, nici să se depărteze unul de altul, ci cu toțiș să aștepte și să stea la Ierusalim, ca dupê promisiunea ce li s'a dat, să fie mai întăi întăriș cu putere de sus, prin venirea și pogorșirea asupră-le a Duhuluș celuș sfînt, și apoi să începă vestirea Evangeliușuș mântuireș. Cuvintele luș Iisus Christos prin care dă acest ordin Apostolilor, dupê acest Evangelist, sunt următ3rele: «Iată «eș trimit făgăduința Tatăluș meuș întru voi; iară voi să «ședețiș în cetatea Ierusalimuluș până ce vê vețiș îmbrăca cu putere de sus» ²⁾

Aceste cuvinte fiind din ultimile ȃile ale activitășii mesianice ale Mântuitoruluș³ aci pre pământ, iar cuvintele, faptele și minunile sale, din aceste ȃile, fiind în deosebî descise în t3tă amănunșimea lor de Evangelistul I3n, în scrierea acestuia avem t3te lămuririle despre timpul și ocașiunea acesteș făgăduinșe a trimiterii Mângăitoruluș, a Duhuluș Adevêruluș, carele de la Tatăl se purcede și carele se dă Apostolilor prin Iisus Christos. I3n dar, complectând istoria evangelică, în ultima ei parte, ne raportă că dupê ce a avut loc Cina cea de taină, Iuda Iscariotul, apostol al Domnuluș, s'a retras din numêrul celor 12, spre a aduce

¹⁾ Math. XXVIII, 18—20.

²⁾ Luca XXIV, 49; comp. și Faptele Apost. I, 4.

la îndeplinire vinderea și trădarea lui Iisus. Atunci Mântuitorul vedând că totul se împlinise și că sosise deja timpul a suferi mórtea pentru mântuirea ómenilor, după care înviind și înălțându-se la ceruri, Apostolií rêmâneaú în locul său a conduce Biserica sa și a predica mai departe Evangeliul mântuirii, El îi instruesce în deosebi asupra scopului întrupării și al venirii sale în lume pentru mântuirea ómenilor. Cu această ocaziune le vorbesce fórte mult, pe de o parte pentru a 'I instrui, iar pe de alta, pentru a 'I încuragia și întări în credința lor și a nu se îndoi despre isbânda misiunii lor apostolice, atunci când Iisus învătătorul și Domnul lor, nu va mai fi cu ei pre pământ ca mai 'nainte. Resumând această lungă cuvîntare le dice: «Acestea am đis voué, la voi petrecênd, iar Mângâitorul, «Duhul cel sfînt, pe carele îl va trimite Tatăl, întru numele meu, acela vè va învăța pre voi tóte, și va aduce aminte voué tóte cele ce am grăit voué» ¹⁾. Și tot cu aceea ocaziune, relativ de trimiterea Mângâitorului, adaogă și următoarele: «Iar când va veni Mângâitorul, pe carele «eú voiú trimite voué de la Tatăl, Duhul Adevêrului, carele «de la Tatăl se purcede,—acela va mărturisi pentru mine.... «Că de folos este ca să mă duc eú, că de nu mă voiú duce «eú, Mângâitorul nu va veni la voi» ²⁾.

Evangelistul Luca ne spune că Apostolií după ce au fost martori când Iisus s'a înălțat la ceruri, s'au întors în Ierusalim, după cuvîntul Domnului, așteptând cu toții fâgăduința, pentru a începe misiunea lor apostolică spre a aduce la îndeplinire porunca ce le dăduse Iisus. În tot d'una erau în Templu, adăogă Evangelistul, bine-cuvîntând și lăudând pre Dumnezeu ³⁾.

¹⁾ Ión. XIV, 25—26.

²⁾ Ión XV, 26; XVI. 8.

³⁾ Comp. Luca XXVI. 50—53,

Din Faptele Apostolilor aflăm că ei au stat aci 10 zile în așteptare, și în acest interval, prima lor preocupare a fost de a complecta numărul de 12 prin alegerea lui Matia, spre a lua sôrta și servirea apostolică în locul lui Iuda, cel cădută din acéstă demnitate.

Tot Faptele Apostolilor ne spune, că de la înviere și până la înălțarea sa la ceruri, au trecut patru decii de zile, și în acest timp, s'a arătat de multe ori lor, dându-le multe probe despre patimile și învierea sa și vorbindu-le despre Impărăția lui Dumnezeu ¹⁾. Promisiunea s'a împlinit în ziua a 50 de la Înviere și descrierea faptului cum ea s'a săvîrșit o avem tot în Faptele Sfinților Apostoli.

Aci se țice: «Și dacă s'a plinit ziua prasnicultului a cinci decii de zile erau toți apostolii împreună adunați la un loc. Și s'a făcut, fără de veste, din cer sunet, ca de suflare de vifor ce vine repede, și a umplut tótă casa unde ședeau. Și li s'au arătat lor limbi împărțite ca de foc, și au ședut pre fiește carele din ei. Și s'au umplut toți de Duh sfînt, și au început a grăi întru alte limbi, precum le da lor Duhul a grăi. Și erau în Ierusalim locuitorii Iudei, bărbați cucernici, dintru tot neamul ce este sub cer. Și făcându-se glasul acela, s'a adunat mulțimea și s'a turburat, căci aușia fiește carele pre ei grăind în limba sa. Și se spăimântau toți și se mirașu țicend unul către altul. Au nu sunt aceștia ce grăesc toți Galileenii? Și cum noi aușim fiește carele în limba noastră, întru care ne-am născut? Parthenii și Midenii și Elamitenii, și cari locuiesc în Mesopotamia, în Iudeea și în Capadocia și Pont și în Asia. În Frigia și în Pamfilia, în Egipt și în părțile Liviei, cele de lângă Kirini, și nemernicii Romani, Iudei, și veneticii, Crittenii și Arabii, aușim pre ei grăind în limbile noastre măririle lui Dumnezeu. Și s'a spăimântat toți

¹⁾ Comp. Faptele Apost. I, 3—4.

«și se miraă, ȃic nd unul către altul: Ce să fie ac sta?
«Iar alȃi batjocorind ȃicea  că de must sunt plini» 1).

F g duinȃa fiind indeplinită și Apostolii  nt riȃi prin primirea Duhului celui sf nt, a  și început predica și activitatea lor, chiar în aceeași ȃi.

 n vers. 6 al cap. II din Faptele Apostolilor, unde se coprinde descrierea faptului de mai sus, cum Apostolii a  fost  nt riȃi prin venirea Duhului celui sf nt asupra lor, se ȃice: «*Și f c ndu-se glasul acela s'a adunat mulțimea*; iar în vers. următoare, după ce se enumără diferitele neamuri ce se afla  venite în Ierusalim pentru sărbătorii, se adaogă mărturisirea, cum toȃi acei streini *auȃia  măririle lui Dumneȃeu în limbile în care fie-care din ei se născuse, și cum unii era  cuprinși de spaimă, iar alȃii de mirare.*

Ac ste cuvinte presupun fără îndoială începutul predicii și al activității apostolilor.

Dar dacă în ele nu se vede îndestul de respicat și clar că începutul acestei predicii și activității, a avut loc chiar în cea ȃi, cele ce urm z  în Faptele Apostolilor, după aceea istorisire, nu mai lasă nici o îndolală că apostolii a  început *imediat a predica pre Christos și m ntuirea adusă ómenilor prin El.*

Chiar în acel capitol, după ce se termină descrierea de mai sus, se ȃice: «Iar Petru, cel ce sta împreună ce cei «un-spre-ȃece v ȃend mulțimea adunată, 'și a ridicat glasul «său și a ȃis lor: B rbaȃi Iudei 2)»..., a început dec  a predica pre Iisus. Aci dar este începutul predicii și al activității Apostolilor, după  n lțarea lui Iisus la ceruri și după ce ei a  fost  nt riȃi, după promisiune, prin venirea Duhului, în ȃiua a 50 de la  nvierea Domnului.

1) Fapt. Apst. II, 1—13.

2) Comp. Faptele Apost. II, 14.

Precum Evangeliile, complectate de tradițiunea Apostolică și bisericescă, sunt isvorul autentic din care cunoștem și învățăm tot ce se referă la Iisus Christos de la nascere și până la înălțarea sa la ceruri, d'asemenea scrierea «Faptele Apostolilor», complectată de datele istorice din celelalte scrieri apostolice ale N. Testament și de tradițiune, este isvorul autentic din care putem cunoște tot ce se raportă la faptele și activitatea apostolilor.

După aceste date și isvóre, întręga activitate a Apostolilor, cuprinde trei perióde: a) De la serbarea Cincidecimeii când Apostolii au primit întărirea de la Duhul cel sfânt, și până la convertirea Apostolului Paul, când vine între Apostoli acest vas al alegerii, carele a lucrat mai mult de cât toți. b) Activitatea apostolului Paul, de la convertire până la mórtea sa. Activitatea acestui apostol este și formeză centrul activității Apostolice. Ea prevaléză și covirșesce activitatea tuturor celorlalti, apostoli, fie că se exercita în acelaș timp când și aceștia se osteneau în predicarea cuvintului. Faptul proeminenței și al covirșirii predicii și al ostenelilor lui Paul pentru Christos, se învederează chiar din însuși istoria Apostolică. De unde înainte de convertirea lui Paul, autorul Faptelor Apostolilor, istoriscesce și urmăresce în paralel și de o potrivă faptele și activitatea tuturor Apostolilor lui Iisus Christos, de la convertirea lui Paul, îi lasă pe toți cel-lalti la o parte și nu se ocupă de cât de predica și faptele lui Paul. Abia incidental mai amintesce câte-odată de cel-lalti și c) De la mórtea apostolului Paul, până la finele secolului întâiu, când se crede că încetase din viață toți acei care fusese martori ai faptelor, ai patimei, morții, învierii și înălțării la ceruri a lui Iisus Christos.

Faptele Apostolilor, isvorul autentic și principal în care este descrisă această activitate a tuturor apostolilor și a lui Paul, începe cu faptul alegerii lui Mathia în locul lui Iuda

și alegerea se arată ca prima grije și preocupare a Apostolilor după înălțarea lui Iisus la ceruri.

Examinând după datele din Faptele Apostolilor, activitatea și predica apostolilor înainte de convertirea lui Paul, ea cuprinde: a) timpul înainte de primirea promisiunii dată de Iisus Christos ca din partea Tatălui. b) primirea promisiunii, și c) timpul de la primirea ei până la convertirea lui Paul.

Cu alte cuvinte, aci avem a examina: 1) Faptele și cuvintele său predica Apostolilor în timpul de la înălțarea lui Iisus Christos până la sărbătorea cinci-șecimii când apostolii au primit promisiunea. 2) Faptele și cuvintele lor în această zi mare și celebră a vieții apostolice și 3) Faptele și cuvintele lor de la ziua cinci-șecimii și până când s'a adăos și Paul la numărul Apostolilor.

În această activitate a Apostolilor aflăm primele forme primordiale ale învățaturii creștine, așa cum au conceput-o Apostolii și au expus-o credincioșilor. Pentru această cuvintele și faptelele lor acestea au atras în tot-d'auna deosebita atențiune a tuturor și în deosebire a acelor ce s'au ocupat și au voit să cunoască cum a luat începutul și dezvoltarea ei Biserica creștină pe baza învățaturii ce Apostolii o primise de Domnul nostru Iisus Christos.

În Faptele Apostolilor, tot ce apostolii au făcut pentru proparea Evaegeliului și întărirea Bisericii până la convertirea lui Paul este cuprins în Capitolele I—XI, ¹⁾ Dar cum convertirea Apostolului Paul este descrisă în capitolul IX, tot ce se mai amintesc în capitolele posterioare până la în-

¹⁾ Convertirea Apostolului Paul la credința în Christos este cuprinsă în cap. IX. Cu toate că chiar de la acest capitol se începe și descrierea faptelor și a predicilor lui Paul, cu toate acestea până la cap. XV în care se descrie conciliul Apostolilor, care a avut loc la Ierusalim, tot se mai vorbește și despre faptele celor-l-alți Apostoli; iar d'aci până la finele scrierii exclusiv numai de Paul.

trunirea Apostolilor în Sinod, la Ierusalim, se poate considera, ca aparținând tot acestei activități; căci aci, la acest Sinod, s'a arătat modul cum Paul și Varnava predicaū pre Christos și cum cei-l-alți apostoli și s'a luat hotărîrea pentru o unitate de vederi și conformitate de acțiune.

După ordinea în care este expusă și descrisă această activitate a celor 12 apostoli ai Domnului în Faptele Apostolilor, ținînd sîma și de ordinea hronologică în care s'a succedat faptele, avem împărțirea următoare:

I. Înainte de sîrbătórea Cinci-đecimii.

a) Cuvintele și omilia lui Petru prin care arată Apostolilor necesitatea alegerii unui alt apostol în locul lui Iuda Iscariotul, cel care căduse din demnitatea sa, trădând și vîndând pre Domnul (Fapt. Ap. I, 16—22).

b) Rugăciunea Apostolilor către Dumnezeu spre a confirma actul alegerii (Fapt. Ap. I, 24—25).

II. La sîrbătórea Cinci-đecimii.

Marea cuvîntare a Apostolului Petru ținută după ce Apostolii aū primit promisiunea Părintelui și aū fost întăriți cu putere de sus prin venirea asupra lor a Duhului Celui Sfînt. Cuvîntarea acesta este precedată de o descriere a sîrbării și modul cum Apostolii aū fost întăriți și imputerniciți prin primirea Duhului Sfînt (Faptele Ap, II, 14—40).

III. După sîrbătórea Cinci-đecimii și pîna la convertirea lui Paul.

a) Cuvîntarea lui Petru către popor, după ce a vindecat în templu pre ologul din nascere (Faptele Ap. III. 12—26)

b) Cuvintele lui Petru către Sinedriu, când i s'a cerut so-cotéla cu ce putere face minuni și cu ce drept predică.

în templu (Faptele Ap. IV, 8—12). c) Cuvintele lui Petru și Ión rostite tot în fața Sinedriului cu aceeași ocaziune (Faptele Ap. IV, 19—20. d) Rugăciunea Apostolilor după cele întâmplate lui Petru și Ión la Sinedriu (Faptele Ap. IV, 24—30. e). Cuvintele lui Petru către Anania și Sapphira și pedepsa acestora. (Fapt. Ap. V, 3—10). f) Cuvintele lui Petru și ale celor-l-alți Apostoli către Sinedriu când au fost aduși spre a da sémă de învățătura ce o predicaū și minunile pe care le sėvârșiaū. (Faptele Ap. V, 29—32). g) Cuvintele Apostolilor pentru alegerea celor șapte diaconi (Faptele Ap. VI. 2—4). Cuvintele lui Petru prin care respinge de la Apostolat și pedepsește pre Simeon Magul (Faptele Ap. VIII, 20—23). h). Predica lui Petru pentru convertirea păgânilor la credința în Christos. (Faptele Apostolilor X, 18—43). și în fine apărarea lui Petru către cei l-alți Apostoli în cestiunea convertirii păgânilor (Faptele Ap. XI, 4—17). Aceste două din urmă cuvintări au avut loc după convertirea Apostolului Paul.

Ca un apendice la predica și activitatea Apostolilor din aceste timpuri se pot adăoga: a) Cuvintele, sau mai bine ȃis rugăciunea arhidiaconului Ștefan înainte de uciderea sa cu pietre (Faptele Apostolilor VII, 2—60) și b) Cuvintele Apostolului Petru și Iacob ținute la Sinodul din Ierusalim, cari au avut, d'asemenea loc, după convertirea Ap. Paul.

Tóte aceste cuvinte și predici grupate după asemănarea coprinsului lor sunt:

I. Cuvinte și predici misionare pentru propagarea și lățirea credinței în Iisus Christos. În numărul acestora sunt trei cuvintări ale Apostolului Petru: Una ținută poporului din Ierusalim la sėrbătórea Cinci-ȃecimii, îndată ce Apostolii au fost întăriți prin primirea Duhului Celui Sfint (Fapt. Ap. II, 14—40). A doua, a aceluiași apostol, după ce a vindecat în templu pre un oleg din nascere (Fapt. Ap. III,

12—26), și a treia, tot a aceluiași Apostol, ținută păgânilor (Faptele Apost. X, 18—43).

II. Trei apologii în fața Sinedriului Iudeilor și una a Ap. Petru către ceilalți Apostoli în cest. conv. păgânilor (Fapt. Ap. IV, 8—12; IV, 19—20; V, 29—32; XI, 4—17).

III. Două admonestări și pedepse pronunțate de Ap. Petru. Una contra soților Anania și Saffira și alta contra lui Simion Magul (Fapt. Ap. V, și următoarele; VIII, 20—23).

IV. Două cuvintări: ¹⁾ Una a Apostolului Petru în ces-tiunea complectării numărului Apostolilor, și a două a Apostolilor cu ocasiunea alegerii celor 7 diaconii (Fapt. Apost. I, 16—22; VI, 2—4).

V. Două rugăciuni ale Apostolilor: Una spre a confirma actul alegerii lui Matia spre a înlocui pe Iuda Iscariotul și a doua că au scăpat de judecata și condamnarea Sinedriului (Fapt. Apost. I, 24—25 IV, 24—30) ²⁾.

Aceste sunt singurile cuvinte și predicii ale Apostolilor pe cari ni le raportă scrierea, Faptele Apostolilor. Dar cum că ei, în acest interval de timp, continuu au lucrat cu cuvintul și cu fapta pentru propagarea și lățirea credinței în Christos, numai rămâne nici o îndoială.

Cele descrise în scrierea de mai sus, în legătură cu aceste puține cuvinte, progresele creștinismului ca rezultat al predicii lor, repede lățire și întemeere a Bisericii creștine în Ierusalim și în diferite părți ale Iudeei, cari toate nu puteră fi de cât fructul predicii și al activității Apostolice, constată că Apostolii ziua și noapte lucrau pentru lă-

¹⁾ La acestea se mai pot adăoga cuvintele Apostolilor Petru și Iacob ținute la sinodul din Ierusalim.

²⁾ La acestea se mai poate adăoga și rugăciunea archid. Ștefan ce a făcut-o către Dumnezeu înaintea de a fi ucis cu pietre de Iudei. Despre amândouă aceste pericope s'a vorbit în precedentele când s'a enumerat în ordinea lor chronologică cuvintele și faptele Apostolilor din intervalul de timp ce ne ocupă, considerându-se ca un adaos său supliment la această activitate.

țirea credinței și propagarea mântuirii. Așa în cât cele ce raportă Faptele Apostolilor despre predicile și activitatea lor, nu este de cât o parte foarte mică și numai ceva din ceea ce ei au predicat și au lucrat pentru biserica lui Iisus Christos, pe care chiar în acest timp o vedem deja întemeiată.

Dar chiar aceste puține cuvinte, raportate de Faptele Apostolilor, au atras tot-d'a-una deosebita atențiune a teologilor, pentru însemnatatea și modul cum Apostolii au conceput și au predicat, după Înălțarea la ceruri a Domnului, dumnezeesca sa învățătură.

Pentru a cunoște mai bine aceste cuvinte, le vom examina: a) după ordinea lor chronologică și asemănarea cuprinsului lor, și b) după ideile doctrinale sau învățăturile cuprinse în ele.

I.

Cuvintele Apostolilor, înainte de convertirea lui Paul, după ordinea lor chronologică și asemănarea cuprinsului.

Examinarea cuvintelor și a faptelor Apostolilor în această ordine, ne este deja cunoscută după împărțirea ce am făcut în precedentele. Vom avea dar a) Cuvintele și faptele Apostolilor de la Înălțarea Domnului și până la serbătorea Cinci-șecimeii. b) Cuvintele și faptele lor în timpul acestei serbători, când au primit întărirea Duhului Celui Sfint și c) Cuvintele și faptele lor de la Sărbătorea Cinci-șecimeii și până la convertirea lui Paul sau mai bine zicând până la Sinodul ținut de Apostoli la Ierusalim.

a) *Cuvintele și faptele Apostolilor după Înălțarea Domnului la Ceruri și până la serbătorea Cinci-șecimeii.*

Din acest interval de timp avem cuvântarea Apostolului

Petru, pentru a dispune pre Apostoli să alégă un al doi-spre-decelea Apostol în locul lui Iuda și rugăciunea Apostolilor către Dumnezeu spre a confirma actul alegerii lor.

Faptele Apostolilor ne spun că cei un-spre-dece Apostoli, împreună cu alți discipuli ai Domnului, cari îl urmăreau de la început și au rămas credincioși lui, împreună cu sfințele femei și cu sfânta feciură, după ce au asistat la înălțarea lui Iisus la ceruri s'au întors cu toții la Ierusalim. Aci petreceau cu toții într'un cuget și în rugăciune în foisorul unde locuiau; așteptând împlinirea promisiunii, pentru pogorirea Duhului celui Sfânt ¹⁾. Iar în una din zile Petru ridicându-se în mijlocul discipulilor cari erau adunați ca la una sută douăzeci și șase: «Bărbați frați, să cădea a se «plini scriptura acésta, carea a șis mai 'nainte Duhul Sfânt «prin gura lui David, pentru Iuda, carele s'a făcut povață «celor ce au prins pre Iisus. Căci numerat era împreună «cu noi, și luase sôrta slujbei acesteia. Decî acesta a căștigat loc din plata nedreptăței, și căduț fiind a plesnit «preste mijloc și s'a versat tôte măruntaele lui. Și s'a făcut «acésta cunoscut la toți cei ce locuiau în Ierusalim, cât s'a «chemat locul acela, cu limba lor, Akeldama, adică loc al «sângelui. Pentru că scris este în cartea Psalmilor: Facă-se «curtea lui pustie, și să nu fie cine să locuiască întru ea, «și episcopia lui să o ia altul. Decî să cuvine dintru acești «bărbați cari se adunau cu noi, în tótă vremea, întru carea «intra și ieșia între noi Domnul Iisus; începând de la boțezul lui Ioan, până în ziua întru carea s'a înălțat de la «noi, să fie mărturie Invierei lui cu noi, unul dintru a- «ceștia» ²⁾.

După ce Petru a vorbit ast-fel, Faptele Apostolilor ne arată că au fost propuși doi, Iosif, ce se chema Varsava,

¹⁾ Comp. Fapt. Ap. I, 9—15.

²⁾ Fapt. Ap. I, 15—22.

carele s'a numit Just și Mathia. Iar Apostoli, neștiind pre-
carele să prefere din acești două, căci pre ambii îi credea
demni și capabili, s'a rugat lui Dumnezeu cu aceste cu-
vinte: «Tu Dóme carele știi inimele tuturor, arată dintru
«acești doi pre unul carele ai ales să ia sórta slujbei și
«apostoliei acesteia, dintru care a cădút Iuda, să mērgă în
«locul lui» ¹⁾. Și ȃicând acestea aũ aruncat sorți și a cădút
pre Matia.

Aceste sunt singurele și cuvinte și fapte pre care le cu-
nóscem despre activitatea Apostolilor, din timpul de la Înăl-
țarea Domnului la Ceruri și până la Serbătórea Cincidecimeii.
Ele sunt cuprinse în primul capitol al Faptelor Apostolilor.

*b) Cuvintele și Faptele Apostolilor din ziua cea
mare a praznicului, când aũ fost întăriți prin ve-
nirea asupra lor a Duhului celui Sfânt.*

După Înălțarea Domnului la Ceruri, Apostoli aũ stat,
după promisiune, precum le ordonase lor Domnul, în Ie-
rusalim.

Aci, când a sosit ziua cea mare a praznicului, și erau
cu toți adunați la un loc într'un cuget, fără de veste s'a
făcut suflare din cer, ca de vînt ce vine cu vifor și s'a
umplut tóată casa unde ședeu. Și s'a arătat limbii împăr-
țite ca de foc și a ședut pre fie-care din ei; și toți s'aũ
umplat de Spirit Sfânt ²⁾.

Faptele Apostolilor ne spune că îndată Apostoli aũ *în-
ceput a grăi întru alte limbii, precum le da lor
Duhul*, și fiește care din diferitele națiuni ce se aflaũ cu
acea ocașiune la Ierusalim, auȃia măririle lui Dumnezeu
în limba în care se născuse, și erau cuprinși unii de mi-

¹⁾ Fapt. Ap. I, 24—25.

²⁾ Comp. Fapt. Apost. II, 1—3.

rare, alții de spaimă, iar alții luaă pre apostoli în batjocură, socotindu-i de beți ³⁾.

Apostoliă dar aă *inceput de îndată a vesti măririle lui Dumnezeu*, adică mântuirea adusă prin Iisus Christos, ba încă vestirea lor era însoțită de darul grăirei limbilor, căci se ăice: *grăiaă întru alte limbi așa precum le da lor Duhul*. Cari însă erau cuvintele proprii ale Apostolilor și ce anume fie-care din ei predicaă, nu se arată.

Autorul faptelor se mulțumesc pur și simplu a arăta începutul predicei Apostolilor prin cuvintele: «Toți s'au umplut de Duh Sfint și aă început a grăi, întru alte limbi, precum le da lor Duhul, măririle lui Dumnezeu». Și după ce arată impresiunea ce a făcut'o asupra celor din Ierusalim, faptul pogoririi Duhului Celui Sfint asupra Apostolilor, și darul ce aă dobândit ei d'a grăi în diferite limbi, atunci când tuturor se vestise lucrul acesta, și fie-care a lerga să vadă acastă minune, el ne spune, că Petru care sta cu cei un-spre-ăcece, vedând mulțimea adunată, 'și a ridicat glasul său și a grăit lor ast-fel: «Bărbați Judei, și toți cari locuiți în Ierusalim. Acăsta vouă să vă fie știut, și ascultați cuvintele mele. Pentru că nu pre cum se pare vouă, aceștia sunt beți, că este al treilea ceas din ăi. Ci acăsta este ceea ce s'a ăis prin proorocul Ioil. Și va fi în ăilele cele de apoi (ăice Domnul), turna-voi din Duhul meu preste tot trupul, și vor prooroci feciorii voștri, și fetele văstre, și tinerii voștri vedeniă vor vedea, și bătriniă voștri visuri vor visa. Incă și preste slugile mele și preste slujnicele mele în ăilele acelea voiă turna din Duhul meu și vor prooroci. Și voi da minuni în ceriă sus, și semne pre pământ jos, sânge și foc și fumegare de fum. Sărele se va întorce întru întuneric, și luna în sânge mai 'nainte până ce va veni ăiua Domnului cea mare și luminată

³⁾ Comp. Fapt. Apost. II, 4—13.

«Și va fi tot cela ce va chema numele Domnului, se va «mântui».

«Bărbați Israiliteni, ascultați cuvintele acestea: Pre Iisus «Nazarineanul, bărbat de la Dumneșeu, arătat la voi cu «puteri, și cu minuni, și cu semne, care a făcut printr'insul «Dumneșeu în mijlocul vostru, precum și voi știți. Pre a- «cesta duple sfatul cel rinduit, și duple mai înainte știința «lui Dumneșeu dat, luându'l, prin mâinele celor fără de «lege, răstingnindu-l, l'ați omorât. Pre carele Dumneșeu l'a «înviat stricând durerile morții, pentru că nu era cu pu- «tință a fi el de dinsa ținut. Că David grăesce pentru dinsa: «Vedut-am pre Domnul înaintea mea pururea; că deă drépta «mea este, ca să nu mă clătesc. Pentru acésta s'a veselit «inima mea, și s'a bucurat limba mea, încă și trupul meu «se va sălășlui spre nedejde. Că nu veți lăsa sufletul meu «în iad, nici veți da pre cel cuvios al tēu să vedă stricaciune. «Cunoscute ai făcut mie căile vieții, umpleamă-veți de ve- «selie cu fața ta. Bărbați frați, cade-se a grăi cu îndrăsnire «către voi, pentru patriarchul David, că a și murit și s'a «și îngropat, și mormintul lui este între noi până în ziua «acésta. Decî prooroc fiind și știind că cu jurămint s'a «jurat Dumneșeu lui, că din rodul cōpselor lui, duple trup «va ridica pre Christos, să șază pre scaunul lui. Mai înainte «vedēnd au grăit de învierea lui Christos: Că nu s'a lăsat «sufletul lui în iad, nici trupul lui a vedut stricaciune. Pre «acest Iisus l'a înviat Dumneșeu; căruia noi toți suntem «mărturii. Drept aceea, cu drépta lui Dumneșeu înălțându-se «și făgăduința Duhului Sfint luând de la Tatăl a turnat «acésta, carea acum voi vedeți și auziți. Pentru că nu «David s'a suit în ceruri, ci dīce însuși: Dīs-a Domnul «Domnului meu, Șeși d'a drépta mea, până ce voi pune «pre vrăjmașii tēi așternut piciórelor tale. Decî cu adēvē- «rire să scie tótă casa lui Israil, că Domn și Christos a

«făcut Dumneșeu pre Iisus acesta, pre carele voi l'ați răș-tingnit» ¹⁾).

Aceste cuvinte ale lui Petru, a pătruns anima și a convins pre cei ce le aușiau și creșeni în Iisus Christos, întrebaș pre Apostoli ce trebuie să facă spre a se mântui; iar aceștia și Petru le a șis: «Pocăiți-vē și să se boteze «fie-care din voi în numele lui Iisus Christos spre iertarea «păcatelor; și veși lua darul Duhului Șfint. Pentru că vouē «este făgăduinșă, feciorilor voștri și tuturor celor de de-«parte, ori pre căși va chema Domnul Dumneșeu nostru ²⁾». Și cu alte cuvinte mai multe mănturisiaș și rugaș pre dînșiș dicēnd: «Mântuiți-vē de acest neam îndărătnic» ³⁾).

Acestea sunt cuvintele Apostolilor șinute și predicate în șiua cea mare a pranicului Cinci-șecimeș, când Apostoliș s'aș învrednicit a primi promisiunea Tatășului prin trimiterea Duhului celui Șfint.

Cuvintele Apostolului Petru aș produs cea mai bună impresiune asupra mulșimeș «Mulși aș primit cu dragoste cu-«vintele lui, ne spune autorul Faptelor, și s'aș botezat; «așă că în acea și, s'aș adăogat la numărul credincioșilor «treș miș de suflete».

Ast-fel s'a terminat șiua în care Apostoliș aș început executarea ordinului dumneșeescului învēșător, pentru predicarea Evangeliēș și întărireș a Bisericiș ⁴⁾.

D.

¹⁾ Faptele Ap. II, 14—36.

²⁾ Faptele Ap. II, 37—39.

³⁾ Fapt. Apost. II, 40.

⁴⁾ Comp. Math. XXVIII. 18—20.

Întăia carte de cântări bisericești în Românește, cunoscută până acum.

Psaltichie rumănescă

Care cuprinde întru sine: Catavasicarul în toate trebitóarele cântări ale Bisericii, ce se cântă preste tot anul, Anastasima cu propedia și cu tot meșteșugul, cu eothinale și checragare, Stihirarul cu toate Samoglasnicile prasnícilor celor stăpânești și ale sfinților celor mari, care se prăsnuesc preste tot anul; Stihirarul Penticostarului cu sărbătorile Pascelor, de la sâmbăta lui Lazăr, până la Dumnica Mare, aședate cu meșteșugul psaltichiei pe glasuri grecești, în zilele prea luminatului și de Dumneđeș Inălțatului Domnului Io Constandin Băsărab Voevod, la al 25 an al dăruitei de Dumneđeș Măriei Sale; păstorind în arhierescul scaun al Mitropoliei Prea sfințitul și de Dumneđeș trimisul Mitropolit Chir Anthim Ivereanul. La anii de la facerea lumii 7222 (1714), luna Dechemvrie 24. Ie smeritul întru ieromonahî Filo'heiș, în sfînta Mitropolie.

Prefață.

Blagocestivului, prea luminatului, prea înălțatului și de Christos iubitorului Domnului nostru, Domnului, Domnului, Io Constantin Băsărab Voevod

a tótă Ungro-Vlahia, marelui Brâncovean, cea smerită și până la pământ inchinăciune aducând, mă rog prea puternicului Dumneșeu, ca să dăruiască nălțimei măriei tale sănătate, cu viață îndelungată spăsănie sufletéscă, bună și cu pace întărire și tóte cele după Dumneșeu pohte.

Înălțimea cea iubitóre de Christos a măriei tale, cu cernicie năzuește (prea luminate Dómne) acéstă mică osteneală a mea, prin care m'am sirguit și eú din puținica mea învățatură, ca să mă arăt înaintea mărimei Măriei tale, fără pregetare lucrătoriú lângă iubirea de Dumneșeu și de obște folosítórea socoteală a Măriei tale, cei iubitóre de ómení, carea are întru asemănare cu rívna fericitulú Apostol Pavel, la a sa întăia carte cătră Corintheaní, cap. 14, unde șice: De va da trímbița glas nearătat, ci (fără de când) se va găti la rėsboiú; Așa și voi, de nu veși da cuvint cu bună înțelegere, cum se va cunosce cea ce ați grăit; și iarăși: cânta-voiú cu duhul și voiú ânta și cu mintea. Și Proorocul împérat David Psalm. 46 șice: Cântați cu înțelegere. Și iaste Dumneșeiasca socotélă a Măriei tale, cum cele ce se cântă în Biserică, nu numai să se cânte ci să se și înțelégă de ascultătorií pravoslavnicí creștiní. Pentru carea și nu incetez în tótă vremea cu îndurare cheltuind, spre tâlmăcirile celor nelesne înțălese cuvinte și cântări ale bisericii către arătarea și mai buna înțălegere.

Pentru acésta și eú smeritul, vedând cum că în fie-care și în sfânta lui Christos Biserică, adică să cântăm Catavasiile Sărbătorilor celor stăpânești și ale Maicei lui Dumneșeu, iar se înțăleg fórte de puțuntei, cât numai versul sînt ascultând, iar nu și înțelesul celor ce se cântă, tâlmăcit-am după puțina mea putere pre a nóstră de țară și de obște limbă, tóte Catavasiile, cu troparele și cu Condacele și cu Hvalitiile ale fiește-căruia praznic Stăpănesc; Cu rînduiala Utreniilor și a câte trele liturghiile și cu irmósele-

cele veselitoare și cu Paraclisul și cu toate trebuincioasele cântări, ce se cântă preste tot anul. Aședându-le toate cu meșteșugul psaltichiei pre glasurile cele grecești pentru mămăla dulceață și cuviință a versurilor, Cătră aceste și Anastasima Octoichului (Stihirile învierii) cu propedia și cu tot meșteșugul cât este în cea grecescă. Încă și Stihirarul, cu toate Samoglasnicile sărbătorilor celor mari și ale Penticostarului sărbători, câte cuprinde Anthologiul stihirar, cel grecesc, adică: Vecerniile, Litiile, și Stihovnele, aducându-le toate dinpreună într'această cârticică. Carele cu cucernicie și cu smerenie le aduc supt acoperemântul și sprijineala Măriei tale, precum iaste cu cuviință și cu creptate ca să aducă și să se închine numai la singura nălțimea Măriei tale unele ca aceste. De vreme ce mămăla ta cu osirdnică rîvnă ca să folosesci neamului nostru cu multe feluri de privilegii, și mai vartos cu tâlmăcirile și cu tipografiile cârților de multe feluri, lângă carele și aceste Vlaho-musichii (carele întru luminat norocul mămălei tale cu ajutorul lui Dumneșeu s'au făcut) spre propoveduirea din neam în neam și spre împodobirea cununiei a nenumăratelor bunătaților mămălei tale va să fie, nu puțină podobă bisericii rumânești și mângăere creștinescului norod și folos fericitului sufletului Măriei tale și adaus și dobândă vredniciei neșugătoriei carea lucrez Mămăla ta cerescului împărat. De vreme ce nu altă dată, într'alte vremi, mai înainte sau mai pe urmă, ci tot acum, întru prea luminatele și de Dumneșeu dăruite țăilele Măriei tale, nici într'alte părți și prin alți nevoitori, ci tot aice, întru cinstită casa lui Dumneșeu și a mămălei tale, în sfânta Mitropolie, și printr'a Măriei tale robi și slujitori bine au voit Dumneșeu a le arăta lumii sale. Nici pre alte meșteșuguri latinești și rusești, ci pre aceleaș musichii ale dascălilor Bisericii noastre a răsăritului. Cu îndemnarea și blagoslovenia prea sfințitului părintelui nostru și Mitropolitului a totă Ungro-vlahia, chir Anthim

fvireanul, cu voia și scirea a tótă boerimea și a tot norodul. Că cine auđind saú vedând atâtea îndreptări și chivirnisiri, carele aú strălucit în țară, întru dăruitele de Dumneđeú ȓilele Măriei tale să nu proslăvėscă pre iubitorul de ómení Dumneđeú, carele cu mare purtare de grijă te aú înălțat pe Măria ta în luminatul scaun spre paza și tot folosul pravoslavnicului norod, și să nu ia tolos și mângâiere în sufletul seú și să nu fericėscă împėrătescul și Dumneđeescul Măriei tale neám al Băsărabescilor; că după tot adevėrul te-ai arătat Măria ta al nostru Alexandru saú Ptolomeiú într'aceste vremi; că precum în vremile acelora aú crescut meșteșugurile și aú înflorit învățaturile și s'aú mărit înțelepciunea și s'aú umplut casele de cărți. Așa și acum în luminatele de Dumneđeú ȓilele Măriei tale s'aú împodobit acéstă păzită de Dumneđeú stăpănire cu cărți și cu dascăli și cu meșteșugul de învățatură pentru marele dar și cinste, care cu facere de bine arăți spre unele ca aceste. Precum Bogoslovul Grigorie ȓice: că acelora lucruri acărora le știú lauda și cinstea, le știú aeva și procopsirea și ímultirea. Decí caz și mă rog iubitoareí de Christos bunătății Măriei tale, ca să priimesci cu buneață și cu blândėță acéstă smerită a mea osteneală, necăutând măria ta la micșurarea darului, ci la a mințií mele osírdie și smerenie. Iară Impėratul tuturor Dumneđeú să dăruiască nălțimeí Măriei tale aședemėnt cu pace, întărire bună și fără turburare, întru prea înălțat scaunul Măriei tale într'adínci bătránețe, cu sănătate și cu veselie, împreună cu toți ai Măriei tale, întru prea mulți și prea norociți aní. Și după acéstă slăvită de Dumneđeú Domnie să îți dăruiască și împărăția cerului. Amin.

Al nălțimeí Măriei tale

Smeritul și către Dumneđeú usírdnic rugătoriú

*Filotheiú ieromonah, ucenic a părintelui Theodesie
din Sfânta Mitropolie.*

*Către iubitorii de Christos cântăreți ai aceștii Vlaho-
musichii și către cela-l-alt pravoslavnic norod
al țării rumânescl.*

O iubitorii de Christos cinstiți musicotați,
Cuvioșilor părinți și întru Christos frați,
Pravoslavnic norod, limba rumânescă
Păzită de Dumneșeu țară creștinească,
In Domnul să vă bucurați prin sfinta cântare,
Cu credință cu nădejde, cu dragoste mare.
Că iată s'a tâlmăcit, spre al vostru folos,
Carele cu nevoință din grece s'a'u scos.
Prin cuvinte rumânești, și prin glasuri grecești,
Inima și sufletul să ți le îndulcești.
Cântând, slăvind, laudând, pre Dumneșeu cel mare,
Cu dragoste, cu frică, că e împărat tare.
Și prea sfânta stăpână, să o laudați,
Cu tot felul de cinste, slavă mare să-i dați.
Ca unei Impărătese și Dómne cerești,
Impreună cu mulțimea oștilor îngerești,
Că ea tuturor ieste folositoare mare,
Acoperământ, scăpare și nădejde tare.
A sfințelor prasnice taină să cinstiți,
Cântând cu înțelegere și să o proslăviți.
Pentru care dragoste, vă veți învrednici,
Impărăției cerului, și vă veți îndulci.
In desfătăciunea raiului, în veci odihnindu-vă,
Luând plată din destul, și veselindu-vă.
Cu toții d'inpreună rugăciuni făcând,
Din tot sufletul nostru, să grăim dîcînd:
Prea puternice 'mpărate, Dumneșeu cel mare,
A tot țitorule, Dómne cel prea tare,
Dă pace și sănătate, bună norocire,
Ani mulți și zile bune, și cu fericire,
Domnul Constandin Vodă ca să stăpânească,
Țara Ungro-Vlahiei și să moștenească,
Scaunul strămoșilor, precum se cuvine
Păzind țara apărând, cum iaste mai bine.
Cu multă veselie, cu multe bunețe,
Cu viață îndelungată, într'adinci bătrânețe,

Cu Dómnă cu cuconi, întru tótă nălțimea
 Cu rudele cu boerii, cu tótă mulțimea.
 Biruind vrăjmașii lui, cu puterea de sus,
 Că a ta iese mărirea, slava și puterea
 Stăpânirea și cinstea și tótă ținerea.
 Și acum și pururea și în veci fără 'nceput
 În vecii vecilor, fără de sfirșit.

Amin.

Am transcris titlul, prefața și aceste stihuri, așa cum sunt în manuscris, respectând chiar erorile de punctuație și de sens.

Cuprinsul.

Incepe cu Catavasiile de preste tot anul, anume cu cele de la nascerea lui Christos. Traducerea stihurilor Catavasiilor este bine făcută, pentru că tot ast-fel a rămas până astă-zi în cărțile de ritual, cu puține excepțiuni. Ca curiositate de diferenți textuale, corectate mai târziu, dau în întregime condacul de la Crăciun: «Fecióra într'acéstă și pre cel prea înființat nasce, și pământul pesceră celui neapropiat aduce, îngerel slavoslovesc cu păstorii, iar filosofii călătoresc cu stéua, că pentru noi s'aũ nascut cucon ténar prea vecinicul Dumneđu». Observ că condacul de la Buna-vestire este mult mai bine tradus, de cât cel ce a servit după aceea în biserica noastră, iată-l. «Apărătoarei Dórnei cele de biruință mulțamiri, ca ceiei ce ne-aũ isbăvit din nevoi, aducem ție robii tēi de Dumneđu nascătore, că precum ai stăpânie nebiruită din tóte primejdiele slobozește-ne, ca să strigăm ție bucură-te mirésă nenuntită». După ce termină catavasiile, și în care sunt și stihurile de la vesperină la acele sērbători, apoi mărirea puse pe psaltichie, urméză serviciul utreniei, «Cade-se cu adevérat...» dar numai textul, și apoi continuă cu Evloghitarele: «Bine-ești cuvintat Dórne...» De aicea tóte cântările obicnuite la utrenie sunt pe note de psaltichie. La Liturgie bine-cuvintéză... și fericirile sunt numai text, iar notele musicale în-

cep cu sfinte Dumneșeule și se termină cu chenonicul. Acestea respectiv de Liturgia Sf. Ión Chrisostom. După acesta urmăzează pe psaltichie serviciul liturgiei Sf. M. Vasilie, întru cât are cântări variate, cum și liturgia Sf. Grigorie Dvoeslav (Decalogul).

După liturgiă, la pagina 43 verso, manuscriptul are și cântări proprii obiceiului românesc, care de bună sémă că a existat de mult între Români, și acum numai ocașional a fost puse pe psaltichie. Aceste cântări sînt întitulate: *Acestea se cântă când rădică păhar pentru Domnul Ungro-Vlahiei* πολυχροισμός (heretisire). În cântare se vede scris cu roș pomenit numele lui Constantin Voevod. Tot aicea imediat este o cântare de felicitare și pentru Mitropolit, întitulată: «*Intru pofala (lauda) Mitropolitului Ungro-Vlahiei*», și în care se amintesc numele lui Anthim Metropolit. Apoi *La pofala boerului mare*, dar care n'are nume. Acesta însemnă că aceste felicitări erau stereotipe și le cântau la toți domnitorii și Metropoliții și primul ministru de pe atunci. La pagina 56 se întîmpină altă cântare: «*La masa celui ce gătește ospêțul.*» Cel ce ai săturat pre noroșe în pustie...» Mai urmăzează: «*Irmose veselitoare, care se cântă la anaforă și la masă*», «*făcute de dascălii cei noi*». La fine se citește: «*Acésta o veș dice după mathima ce veș cânta pentru Domnul Ungro-Vlahiei*», care sună așa: «*Cu gândirea mă ating în urmele tale, prea nevinovată, rugându-te pre tine, primește ruga mea și cântarea-mi socotește și pre sluga ta Constandin Voevodul supt paza ta acopere-l, isbăvindul pre el de tôte supărările vêdușilor și nevêdușilor vrăjmași, pentru ca și eș nevrednicul cu dragoste să te măresc*». După acestea urmăzează Paraclisul Născetorei de Dumneșeu, dar numai textul în românesce, fără psaltichie. La pagina 65 este pusă pe psaltichie, slava de la morșii: «*plâng și mă tânguesc*», împreună cu stihurile de la canonul morșilor.

După săvârșirea serviciului bisericesc, la apolis se făcea tot-d'auna un mic Tedeum sau Doxologie ori Molebin pentru Domnitor și pentru Metropolit. Transcriu aicea acest mic serviciu.

«Intru îndelungată viață, întru sănătatea, pacea spășania, zile bune, ani mulți și asupra vrăjmașilor lor biruință, blagocistivului și prea luminatului și prea înălțatului Domnului nostru Io Constandin Voevod, Domnul să-l păzască pre el întru mulți ani». Răspunsul:

«Mulți ani facă Domnul Dumneșeu blagocistivului și prea luminatului și prea înălțatului Domnului nostru Io Constandin Voevod a totă Ungro-Vlahia, Domnul păzască-l pre el întru mulți ani».

Iar la Mitropolit ȃice așa: *«Intru sănătatea, pacea, spășania, ani mulți și buni și biruință asupra tuturor vȃdușilor și nevȃdușilor vrăjmași, prea sfinșitului, prea înșeptului și de Dumneșeu trimisului Metropolit a totă Ungro-Vlahia, Chirio Chir Anthim, Domnul să-l păzască întru mulți ani».* Răspunsul: *«Mulți ani facă Domnul Dumneșeu prea sfinșitului, prea înșeptului și de Dumneșeu trimisului Metropolit a totă Ungro-vlahia, prea cinstivului și Exarh Plaiurilor, Chirio chir Anthim, Domnul să-l păzască întru mulți ani».*

După ce termină acestea, apoi continuă manuscriptul cu pagina 68: «Inceputul cu Dumneșeu cel sfânt al semnelor meșșugului psaltichiei, al glasurilor celor suitore și celor pogoritore, al trupurilor și al Duhurilor și a totă darea îndemână și urmarea, care s'au alcătuit întrânsa, de cel vechi și noi făcător, cari după vremi s'au arălat».

Teorie are foarte puțină la gramatica musichiei, dar ne dovedesce prin exemple valorea notelor. Gramatica acēsta este a psaltichiei vechi. La sfirșitul Teoriticonului cetesc

pus pe note următoarea stihiră «a lui Hrisaf către ucenici» (dar în românește): «*Să fii lăudat trebuiește multă răbdare, trebuiește multe zile, cinste către dascăl și daruri mari, atunci va învăța și desevîrșit se va face*». Eu am întîmpinat această stihiră și în alte manuscripte de psaltichie, dar mai moderne, cea ce însemnă că numai cu multă nevoiță și prin îndelungat timp și punere ne'ntreruptă putea cine-va să devie stăpân pe arta psaltichiei. Așa este. Fôrte puțin! aș fost și sunt aici ce cunosc în fond și execută perfect valoarea notelor psaltichiei. De la pagina 71, se începe «Anastasima», adică stihirile învierii din Octoih ori Anastasimatar numit la noi. Tóte g'asurile sunt pe note, dar numai la vespérină ori Vecernie. De la pagina 104 verso urméză Stihirile Evangeliilor, numite rusesce Voscrésne. Cuvintele acestor stihiri sunt compuse de Leon filosoful, împératul Constantinopolului, iar pe psaltichie sunt puse de Ión Glicheu. Dupé acestea urméză «Checragarele», adică: Dómne strigat-am... pe tóte cele 8 glasuri. La pagina 114 cuprinde «Anthologiul» cu tóte prosomiile ori Samoglasnicile sêrbătorilor împêrătesci, ale Maicii Domnului și ale sfinților de preste tot anul, începênd cu luna Septemvrie, anul bisericesc.

La pagina 227 începe «Penticostarul», care cuprinde sêrbătorile Paștelor, începênd de la Sâmbăta sfîntului Lazăr; dar nu continuă cu psaltichia în șir Penticostarul, adică cele 50 de zile de la Paști până la pogorîrea sfîntului Duh; pentru că la pagina 231 verso începe serviciul din Vinerea și Sâmbăta cea mare, dupé care urméză apoi tot Penticostarul.

La finele manuscriptului citesc următoarele: «Rugăciunea robului lui Dumneđu Filotheiü ieromonah, sinthesitorul (compunătorul) acestei Vlahomusichii, către prea sfînta Născétore de Dumneđu, pentru prea luminatul Domn a tótă Ungrovlahia Ión Constandin Băsărab Voevod». Rugă-

ciunea este pe note. Nu o mai transcriu pentru ca-
tică cu cea anterioară.

Inchee manuscrisul cu cuvintele:

«Precum doresc cei ce vislează pre mare a ajunge la li-
man, așisderea și eū nevrednicul a videa sfirșitul acestor
Vlahomusichii».

Leat 7222 (1714) Dechemvrie 24.

După acēsta urmēză tot de aceeași mână o doxologie
ș'apoī stihirile următore: «Pentru ucenicī tropare 4, glas al 8.
Τὸ ἐν ἔργῃ ἀγιῶν.. pe care le transcriu pentru curiositate.

«Pre chirigiū chiria-l deștéptă și-l îndémnă să mérgă cale
multă, nu se infricoșază de primejlie, ci să tot silesce de
mai mult încarcă, de cât póte duce».

«Așisderea și cântăreul face și silesce pre ucenic să
învețe, cu tot d'inadinsul ȳ arată lui, nu i se urásce, șci-
ind că ia plată și mulțamită mare».

«Ucenicul să aibă înțelepciune, plecăciune și chibzuială
bună, somnul și lenea să le părăsescă, rébdarea întru tóte
cu nevoieșă mare, ca să se procopsescă».

«Dīua nóptea pre Dumneđeū să róge să-ī ajute, să-ī lu-
mineze mintea, să delunge mânăirea și uitarea, să deprinză
bine și să ție minte acelea ce învață.

Forma.

Manuscrisul este notat cu No. 61. Cuarto, scris de a
ceeași mână tot, fórte lisibil, cu o scriere frumósă. Titlu-
rile tóte sunt cu roș, cum și spiritele la notele de psalti-
chie. La orī ce cântare arată și prosomia, adică Podobia
orī norma după care se face acea cântare, în grecesce.
Cuprinde 259 de foī.

Hârtia este acea numită turcésă, fabricată în Veneția,
fără nici o marcă a fabricii.

Acest manuscrispt, de mare preț pentru literatura bisericească română, a fost proprietatea Inalt Prea sf. Mitropolit al Moldovii D. D. Iosif Naniescu, care ca un patriot și iubitor de némul său l'a hărăsit Academiei Române. Inalt Prea Sf. Sa posedă o bibliotecă bogată și însemnată prin cărți rari și de valóre,—care-î fructul ostenelelor sale din tótă viața, adunân lu-o în scop de a se păstra și folosi din ea némul românesc în present și viitor—și a donat'o tótă Academiei Române, a căreia membru de onóre este. Multe cărți și manuscrispte ce nu se mai pot găsi astă zi, privitoare la Români, Inalt Prea Sf. Sa cu mari sacrificii le a cumpărat în timp de peste trei pătrare de secolii și le pune la dispoziția iubitorilor de cultură ai némului nostru Românesc. Pentru acéstă nobilă și mare ofrandă patriotică Națiunea 'i va fi vecinic recunoscătoare. Dintre asemenea manuscrispte este și acesta de cântări bisericesci, ce l'am descris mai sus.

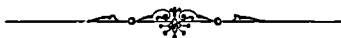
Autorul acestui manuscrispt este Filoteiü ieromonahul, psaltul de pe acele vremi a sf. Mitropolit din Bucuresci. El ne mai spune la finele prefeței cărții că și el este ucenic a altui psalt, a părintelui Theodosie din sf. Metropolie. Acesta însemnă că la Români, mai ales după căderea Constantinopolului, se refugiaü tóte talentele orientale, între cariü și cântăreții renumiți, pentru că aicea pe lângă că erau în siguranță, apoi erau și cinstiti și bine plătiți. La mesele Domnesci boeresci și pe la Metropolit și Episcopii ei pe lângă îndeplinirea datoriilor lor în Biserică, ocașional cu cântările lor înveselü pe óspeți și entusiasmaü pe cei chemați la ospete. Cunoscc fórtc multe nume de Protopsalți renumiți ce aü trăit și în Valahia și în Moldova pe la Metropolit. Cântarea rusască care nu era în gustul Românilor dispăruse din Bisericile însemnate de prin orașe cam cu începutul secolului al XVI, când cântăreții la început cântaü grecesce și mai apoi aü început câte puțin

și Românesce. Acest manuscript este dovadă pipăită asupra celor ce ȳic. Manuscriptul acesta este de la finele secolului al XVII și începutul celui al XVIII dar compositorul ne spune că și el este ucenic a altuia, care fără îndoială și acela cântă, când Românesce când Grecesce. Existența Catavasiilor românesce ne dovedesce de asemenea, că în serviciile bisericesci se cânta alternativ în amândouă aceste limbi. Tocmai mai târziu pe la începutul secolului al XVIII au început a se înmulți pe românesce cântările bisericesci, pentru ca mai totă lumea orășenescă mai înainte înțelegea limba grăcă; apoi mai era și influința morală ce o aveau Domniii fanarioți asupra capilor Bisericii și aceștia de politeță nu puteau să alunge cu totul cântarea grecescă din Biserică. Pe la țară dascălii bisericilor cântau după cărți tipărite cu litere românesce cântări în grecește de și nu pricepeau ce cântă, majoritatea serviciului însă ȳi cânta românesce. Nu tot astfel s'a petrecut și cu cetirea în Biserică. Părțile din ritualul Bisericesc de timpuriu au fost cetite în românesce, adică cel puțin de atunci de când posedăm imprimate. Acest manuscript n'a fost imprimat, ci tot transcris ca multe altele, și predat succesiv din cântăreț în cântăreț până la timpurile Psaltului Macarie, care a reformat psaltichia veche punând'o pe sistema nouă și în românesce, dar acesta abia pe la finele pătrarului întâiu a secolului present.

Manuscriptul ni mai spune în prefață că autorul a compus cântările sale nu *după meșteșuguri latinesce și rusăsci*, ci după cel al musichiei dascălilor Bisericii noastre a răsăritului. Acesta însămnă că pe timpul lui Brâncoveanu și prin influența meritosului și Martirului Metropolit Antim, cântarea rusăcă numai exista în Bisericile de prin orașe cel puțin, apoi că românii avea cunoscința și de cântarea Bisericescă din Biserică catolică, dar că compozitorul s'a ferit de a lua norme după acele cântări ru-

sești și latinesci și a le introduce în Biserica Ortodoxă Orientală. Eū în tinerețele mele am apucat cântarea rusască pe două voci, la Iași, în Biserica Sf. Nicolai Domnesc, unde se servea în trei altare de odată și în trei limbi Română, grăcă și rusă; dar n'am auđit nici am întămpinat când va la Romăni în Biserici cântări după modelul Bisericii Occidentale, în Bisericile năstre Ortodoxe Romăne. Dacă ieromonahul Filoteiū vorbește de cântări latinesci, apoi acăsta așa numai trebuie înțeleș, că acele cântări erau cu totul lumesci, profane, teatrale și pentru petreceri publice, acăsta se pôte. Pe timpurile lui Brăncoveanu știm că esista teatru și petreceri șgomotóse, erau pehlivanı, boțcarı și alții de felul acesta, pentru petreceri publice. Apoi nu trebuie să uităm ca și țiganiı năștri, fiind din fire cântăreți și bunı lăutarı împrumutau din auđite de pe la streinı asemenea modele occidentale și pe care le executau și ei la ocașuni. La aceste modele de cântări cred că face alusie ieromonahul Filoteiū, când ne spune că s'a ferit de meșteșuguri latinesci.

C. E.

Iisus Christos și mărturiile Iudeilor și ale păgânilor.

(Veđi Biserica Ortodoxă Română, No. 2).

3. *Mărturiile Iudeilor moderni.*

Pentru a completa seria atestațiunilor Iudaice, despre persoana lui Iisus Christos și faptele sale, raportăm și mărturiile celor mai luminați Iudei din timpurile noastre, cari nefiind dominați de fanatismul și bigotismul coreligionarilor lor, însuflețiți de un liberalism religios, au putut vedea și recunoșce, măcar în parte adevărul evangelic.

În fruntea acestora stă, fără îndoelă eruditul biblicist Cohen, traducătorul bibliei ebraice. El, în scrierea sa: «Deicisi», vorbește despre Iisus Christos și arată credința și vederile coreligionarilor săi despre el.

Cohen, în scrierea sa, se silește a-l apăra de crima săvârșită,—uciderea lui Iisus,—dar cu totă dorința ce are și cu toate mijlocele întrebuintate, pentru a face pe coreligionarii săi nevinovați, nu reușește în totul, cu tot talentul său.

Tema acésta din admirabila sa scriere, se resumă în următoarele:

«Iudeii, cari nu erau la Ierusalim, nu pot fi acușați de deicisi, căci nu póte după nici o logică și dreptate, să fie

ei solidarî, de faptele săvîrșite de cei de acolo. De asemenea nu se pot acusa nici cei de astă-zi pentru această faptă, căci însuși Iisus Christos i-a ertat și pe unii și pe alții, prin cuvintele: «Iartă-le lor Dómnne păcatul acesta, căci nu știu ce fac». Rspunderea nu póte cădea, ȓice Dl. Cohen, de căt asupra cãtor-va farisei și preoți orgolioși, cari împinși de resbunare, la rėutatea lor n'au știut ce fac».

De altmintrelea Dl. Cohen este fórte liberal în vederile și aprecierile sale religioase, aprópe emancipat de orice credință, de și fórte clar în istorisirile sale.

Vorbind despre minunile lui Iisus Christos, el ȓice: «A-cesse minuni și fapte extra-ordinare a le lui Iisus, nu erau ceva extra-ordinar pentru poporul Iudeu, care era deprins de secole, cu faptele și minunile săvîrșite de profeți».

Ast-fel Cohen admite realitatea minunilor săvîrșite de Iisus, dar nu voesce să tragă din ele consecința logică, că el era Fiul și Cuvîntul lui Dumnezeu.

Maî departe vorbind despre aceleași minuni a le lui Iisus, ȓice: «Tóte minunile, pe cari le a făcut Iisus, istorisite de Evangeliști, n'aveau alt scop, de căt de a îndulci suferințele și neputințele poporului. El deschidea ochii orbilor, făcea pe muși să vorbescă, învia morții și vindeca pe paralizici. Ca și Ilie și Eliseiú înmulțea hrana poporului, pe care'l hrănea cu două trei pâini și doi pești. Ca și aceia el da vieță corpurilor deja îngropate în morminte... dar prin acestea se arăta ca un om extraordinar, nu trebuie a'l crele ca un Dumnezeu.

II. *Mărturiile păgânilor din primile secole.*

Față de minunile și faptele lui Iisus, păgânii primilor secole au aprópe aceeași atitudine, ca și Ebreii. În Iudea se afla fórte mulți Romani, în timpul arătării Mântuitorului. Aceștia au fost martori oculari la tóte cele întâmplare. Ei

nu puteau tăgădui realitatea faptelor recunoscute de toți, dar pentru a nu le mărturisi și profesa, căci erau contra credinței și convingerii lor, le atribuiau magiei.

Cels dice, că puterea ce aveau creștinii de a săvârși fapte extraordinare și minuni, datorau magiei. El adaogă, că chiar minunile săvârșite de Iisus, se datorau tot cunoscinței, pe care acesta o avea despre lucrările magiei. Și alții, dice că săvârșeau ast-fel de lucruri extraordinare, Iisus însă pretindea, că le face prin puterea lui Dumnezeu. Pentru acesta discipolii săi au fost excluși și persecutați de societate ¹⁾.

El susține, ca și Iudeii, că Iisus aflându-se în Egipt, a învățat acolo tot secretul acestei arte și că o dată cunoscându-l, reintors în Iudea, s'a dat pre sine drept Dumnezeu și ast-fel au fost creștut de mulți, având și discipoli, cari l'au predicat și după mórtea sa ²⁾.

Iudeul, pe care Cels l'întroducea în scrierea sa, spre a-l disputa contra lui Iisus, se pronunță ast-fel: «Noi nu mai credem fabulele cele vechi, cari diceau, că Perseu, Amfion Iacu și Ninos erau fii de Zei, fie că acele fabule istorisesc despre acești ómeni fapte mari și că au săvârșit lucruri admirabile și minuni, cari covârșeau puterea ómenilor. Dar voi, adresându-se creștinilor, ce a'ți făcut sau a'ți spus mai mareș și mai extraordinar, de cât aceia? Până acuma nimic, fie că Iudeii v'au provocat chiar în templu, să reprobați cu minuni, că acela (Iisus) era fiul lui Dumnezeu...»

Și fiind că Cels prevedea, că la tóte acestea se puteau contra pune minunile și faptele lui Iisus o la înainte și declară, că tot ce istorisesc Evangeliștii despre vindecarea bolnavilor, învierea morților și altor minuni săvârșite de Iisus nu sunt adevărate. Ele sunt descrieri fantastice și exagerate ale apostolilor. Cels adaogă: dar eu admit, că

¹⁾ Origen. Contra Cels I, 6.

²⁾ Origen. Scrierea citată I, 28; 38.

a este fapte a fost așa cum se istorisesc; și imediat le și atribue artei magice, cunoscută și foarte răspândită între Egipteni, cari pentru o plată aprópe de nimic, săvîrșeau în piețele publice ast-fel de fapte extra-ordinare, scoțînd demoni, vindecînd bólele, chemînd spiritele etc. Iar în tóte acestea nu era nimic real. Totul era fantomă și iluziune». Dupě care adaugă: «Trebuie óre, ca noi pentru ast-fel de lucruri să credem, că el (Iisus) era fiul lui Dumnezeu? Din contră, tóte faptele sale, ca și acelea a le magilor Egipteni, nu se pot atribui, de cât puterilor demonice» ¹⁾.

Cels exploatăză fórté mult un refus a lui Iisus, d'a face o minune fiind provocat când-va la acésta. Dar prevédînd că va fi învins, prin citarea atátor minuni săvîrșite de el și istorisite de Evangeliști, nu insistă asupra casului și numai spune, că tot ce se istorisesc despre Iisus sunt exagerațiuni din partea discipolilor sěi. Prevédînd însă, că și aceste exagerări n'ar exclude posibilitatea reală a minunilor săvîrșite, conchide ca pretutindení, că tóte aceste exagerări sunt, ca și faptele săvîrșite de magii egipteni ²⁾.

El đice, că creștinií au cređut pe Iisus de Fiú al lui Dumnezeu, *pentru că vindecă ologi și dá vedere orbilor* ³⁾.

Origen impută lui Cels, pentru ce el, care consideră de fabule și ficțiuni minunile săvîrșite de Iisus, crede de adevărate cele istorisite despre Aristeú Proconezianul și alte minuni săvîrșite de Idolí ⁴⁾. El închee cuvintele prin afirmarea, că Cels credea în minunile lui Iisus, dar le atribuia magiei ⁵⁾.

Asupra cuvintelor lui Cels, relativ de minunile și înv-

¹⁾ Orig. Cont. Cels. Cart. I, 68, 69.

²⁾ Contra Cels. Cartea I, 7.

³⁾ Orig. Const. Cels. Cart. II 48.

⁴⁾ Orig. Cont. Cels. Cart. III, 27. Cart. VIII 9, 47.

⁵⁾ Contra lui Cels. Cart. VIII, 9.

ătura lui Iisus Christos, Bullet face următoarele reflexiuni: «Creștinii socoteau minunile Mântuitorului, ca proba cea mai evidentă despre Dumnezeuirea Sa și a învățăturii sale. Dacă Cels le credea neadevărate, trebuia a le tăgădui în mod constant și sincer, lucru pe care el nu l a făcut, dar care se cere ori de câte ori o discuțiune și o combatere este serioasă și de bună credință. Dar el ȳice: «Când eu le cred false, fără indoelă, că le tăgăduesc». Acesta nu pot s'o admit, pentru că atunci este nevoie a intra în explicațiunii, cari de sigur nu vor fi în avantajul adversarului meu. Resultă dar, că Cels, de și nu credea și nu mărturisirea public minunile lui Iisus, cu toate acestea el nu se ȳndoea despre existența lor, probă este credința sa în minunile săvirșite de idoli și faptul, că minunile lui Iisus le atribuea magiei.

Ori-cine se convinge despre acest adevăr. când observă de aprópe atitudinea acestui filosof, față de ȳvierea din morți a lui Iisus Christos. El a negat în mod constant acest fapt, necredȳndu l de adevărat. Atunci pentru ce n'a urmat și față de această minune a minunilor aceeași metodă? Pentru ce n'a atribuit'o și pe acesta magiei? Răspunsul nu póte fi altul, de cât intențiunea rėu voitóre și necredința.

Acelaș raționament se póte face și asupra multor alte alegațiuni a le lui Cels. El acusă pe discipolii lui Iisus, că și ei și ȳnvěțătorul lor, predicaũ tot ce le venea în gură. Atunci pentru ce el nu mărturisesce și nu arată măcar ceva din aceste preținse aiurări a le ȳnvěțăturii lui Christos și a discipolilor sėi? De ce nu urmėză același sistem, ce l avea față de minunile lui Iisus? De sigur, răspunsul nu póte fi altul, de cât acela, că faptele, minunile și ȳnvěătura lui Iisus fiind cunoscute tutulor celor din Iudea și de pretutindenı, Cels nu le putea tăgădui, căci erau mărturisite și recunoscute public de toți» ¹⁾.

¹⁾ Origen, Contra lui Cel. Cart. II, 13.

Sf. Iustin martirul în prima sa apologie ne arată, că păgânii din timpul său, aveaū aceleași idei aprópe, ca și Cels, despre minunile săvırșite de Iisus ¹⁾.

Porfirie atribue de asemenea, ca și Cels, minunile lui Iisus magiei. Evident dar, că și el, ca și Cels, nu putea tăgădui realitatea lor.

Herocle, în scrierea sa contra religiunei creștine, compară pe Iisus Christos cu Apoloniū din Tiana. Din cele ce ni s'a conservat din acéstă scriere, cunóscem pe deplin cugările lui Herocle: «Creștinii, ȃice el, prea măresc pe Iisus Christos, pentru că da vedere orbilor și făcea alte asemenea minuni». În alt loc ȃice: «Dar să judecăm, cât de foncate ar fi aceste credințe, când se atribue unor ómenii, de-și distinși ast-fel 'de virtuți». Și după ce vorbește de Aristeu Preconizianul, Pitagora și alții, adaogă: În timpurile mai vechi, sub domnia lui Neron, înflorea Apoloniū din Tiana, carele din cea mai fragedă tinerețe și din momentul ce s'a consacrat cultului lui Esculap, a săvırșit în Egea și Cilicia multe lucruri extraordinare», și după ce raportă câte-va din minunile acestuia, adaogă: «Spre ce scop este raportarea tutulor acestor fapte? De sigur pentru a vē convinge de cele ce cred și susțin creștinii, că noi nu socotim ca Dumneȃeu pe acesta (Apoloniū din Tiana), ci numai ca prieten al zeilor. Un om, care a săvırșit atari fapte și minuni extraordinare, pe când ei (creștinii) cred și trâmbitéză pe Iisus de Dumneȃeu, din cauza minunilor și faptelor sale».

În alt loc adaogă: «Ceea ce este încă demn de remarcat, e că Petru și Pavel și alți mulți, ca și ei, ómenii ignoranți, mincinoși, dar cunoscători ai artei magiei, aū trâmbitat în tótă lumea faptele și minunile lui Iisus. Nouē însă Maxim din Egea, filosoful Damis, tovarăș al lui Apoloniū, Filostrate

¹⁾ Iustin I Apol. cap. 3.

Atenianul și alți învățați, iubitorii de adevăr, ne au transmis faptele lui Apoloniu, omul cel mare și prietenul zeilor».

Fie că Erocle se silește din toate puterile a micșora minunile lui Iisus și a le socoti mai neînsemnate, de cât a ale lui Apoloniu, cu toate acestea el nu negă realitatea lor. De altminterlea nici nu putem pretinde ceva mai mult de la el, care era necredincios și inamic neîmpăcat al creștinilor.

Păgânii din timpul lui Arnoviū consideraū, precum el ne afirmă, pe Iisus Christos de mag. Credința lor era, că el a săvârșit minunile prin cunoștința unor științi și arți secrete, în cari se instruiseră în sacrualele Egiptului, unde se întorseseră și de unde prin geniul și capacitatea sa, și le apropiase¹⁾.

Lactanțiu vorbește despre un magistrat păgân, care compusese două scrieri și le adresase creștinilor, invitându-i să părăsescă religiunea lor. În ele le dicea, că Iisus era un mag; nu contesta minunile săvârșite de el, dar susținea, că astfel de lucruri a săvârșit și Apoloniu din Tiana, ba încă și altele mult mai extraordinare²⁾. El adaugă: Este de mirare cum acest autor (magistratul păgân) nu aminteste de Apuleiū, despre care erau foarte multe legende în lumea păgână».

Eusebiū, în demonstrațiunea sa evanghelică³⁾ se exprimă astfel, contra celor ce susțineau, că Iisus era un mag: «Vedutu-s'a vre odată mag, carele să înființeze o comunitate, în care să se practice toate virtuțile, la care înțelegem o doctrină, așa de curată și sfântă, ca cea evanghelică? Dacă el ar fi fost un mag, un gâcitor, un șarlatan sau om de meserie, cum ar fi putut el sădi și înțelegem în sinul tuturor națiunilor o credință și învățătură, ca cea cuprinsă

1) Arnoviū. Cart. I pag. 25.

2) Lactanțiu. Instit. Cart. V, cap. 3.

3) Cart. III, cap. 6.

în Evangelie»? Și după ce descrie modul admirabil și minunat, cum evangelia lui Iisus Christos în așa scurt timp s'a răspândit în totă lumea, adaugă: Iată isbânșile acestui nou mag! Ast-fel sunt discipolii lui Iisus, prin cari puteți cunoște pe stăpânul și învățătorul lor.

Dar să vedem și dintr'un alt punct de vedere, cine a fost Iisus. Voi țiceți, că el a fost un mag, 'l considerați de gâcitor și înșelător, care a avut de dascăli d'asemenea niște amăgitori cari 'l au instruit în toate științele și secretele Egiptului, atunci prin ce mijloc el a devenit idealul virtuții și al bunătății, iar doctrina sa sfintă și fără prihană».

Iulian, inimic neimpăcat al lui Iisus Christos și al creștinilor, țice, că Iisus nu a săvirșit fapte și minuni extraordinare, afară numai dacă voesc a se considera ast-fel, vindecarea ologilor și a orbilor, scóterea demonilor și a spiritelor necurate, precum și învierea morșilor ¹⁾.

În alt loc el se exprimă ast-fel: «Ce bunătăți a făcut Iisus, căci el mărturisesce, că poporul său n'a voit să'l asculte, atunci cum acest popor îndărătnic a ascultat de Moisi, iar Iisus care stăpânea pe demoni și 'i gonea, care mergea pe mare, ca pe uscat, cum n'a putut el îmblinși pe acest popor și a'l mântui» ²⁾.

Iulian Apostatul, vorbind despre scóterea demonilor și despre mergerea lui Iisus pe mare ca pe uscat, adaugă: «Cum de el n'a putut supune pe Iudei, el care a creat cerul și pămîntul»? De aci se vede, că Iulian, de și apostat, nu putea nega în sufletul său D-șeirea lui Iisus Christos.

În cartea VII amintită mai sus a Sf. Ciril se exprimă ast-fel: «Când examinăm de aprópe faptele extraordinare și minunile lui Iisus cuprinse în Evangeliă, atunci se vede,

¹⁾ Comp. Sf. Ciril. Contra lui Iulian Apostatul, cartea VI.

²⁾ Sf. Ciril, locul citat.

că ele covârșesc puterile omenilor». Iulian dar recunoște minunile săvârșite de Iisus Christos. El mărturisește, că Iisus tămăduia pe ologi, da vedere orbilor și gonea demonii și că mergea pre mare, ca pe uscat, dar el adaogă, că Apostolul Paul a covârșit pre toți magii și amăgitorii, câți s'au văduț vre-odată pe pământ. El ȃice, că Apostolii lui Iisus au exercitat arta magiei cu totă abilitatea și că au transmis secretele ei periculoase următorilor lor.

În aceste aprecieri Iulian se deosibește prea puțin de Cels, care ca și el mărturisea minunile lui Iisus, dar le atribuia cunoscinței artelor magiei. Și Iulian dar, ca și Cels, nu contestă realitatea minunilor săvârșite de Iisus, dar în răutatea și necredința lor, le atribuesc magiei.

De însemnat este, că Iulian, vorbind foarte pe larg și cu multă răutate despre faptele și minunile lui Iisus, 'i atribue lui și următorilor săi tot felul de perversități¹⁾. El adaogă, că toate istorisirile creștinilor sunt însoțite de minuni, pentru a înlesni propagarea credinței în Iisus Christos. Ele însă nu copriud de cât neadevăruri și următorii lui Iisus Christos n'au putut amăgi prin aceste fabule, de cât pe cei răi și pe cei proști.

Fie-cine însă este în drept a se întreba, pentru ce Iulian, care a urmărit pas cu pas faptele și minunile lui Iisus Christos și ale Apostolilor, de și nu le a tăgăduț, nu le a recunoscut însă de adevărate, și în acelaș timp n'a voit să se explice?

Creștinii celor d'întoiu trei secole, convinși despre adevărata valoare a faptelor și minunilor, atribuite lui Jupiter, Bacus, Marcur, și că ele nu erau de cât preînchipuirii și ficțiunii a le poeților, negându-le, ast-fel le și mărturisiau și tuturor spuneu să nu credă în ele. De ce nu are și Iulian curagiul convingerii sale, să nege minunile lui Iisus,

¹⁾ Compară Scrierea Sf. Ciril, contra lui Iulian Cartea II.

dacă se îndoia despre realitatea lor? El afirmă de mai multe ori, că Iisus le săvârșea prin arta magiei, dar pentru ce nu are curagiul să curme îndoela sa, dacă îndoela avea și să le nege? De ce se teme? Dar téma sa se explică. El nu putea nega lucruri, cari erau de notorietate publică; căci faptele și minunile lui Iisus erau recunoscute și mărturisite de toți, ca reale și adevărate.

Ast-fel gândea și cugeta păgânii primilor secole despre Iisus, faptele, minunile și învățătura sa. Dar cu totă îngânarea lor, cu tot cugetul ce'l avéu de a se îndoii și a tăgădui divinitatea lui Iisus Christos, chiar din slabele și răutăcioasele lor mărturisiri, rezultă proba cea mai neîndoelnică, despre veritatea faptelor și a minunilor săvârșite de Iisus Christos și descrise de Evangeliști.

C.

PREDICĂ

*Despre înțelepciunea cu care trebuie să umblăm în
vécul de acum, rostită în ziua de Sfintele Pasci
la a 2-a înviere. de P. S. Silvestru Episcopul Hu-
șilor, în biserica Episcopiei. Anul 1897.*

Iubiții mei fi în Domnul,

Cuvintele «cu înțelepciune drepti»¹⁾, pe care diaconul le-a pronunțat acum în ordinea serviciului divin, suntmise cu referire la luarea aminte, la liniștea Spiritului, la ținuta cucernică și plină de pietate și la înălțarea minții noastre a tuturor către Dumneđeș, în momentul când se arată și se înalță sfinta Evangelie—carte care cuprinde învățăturile Domnului nostru Iisus Christos.

Să fim cu înțelepciune, să fim cu profund respect, să stăm drepti, ordonă sfinta Biserică, tuturor celor ce se presintă în sfintele lui Dumneđeș locașuri, spre a lua parte, fie la rugăciune și cântare, fie la învățătură, fie la veselie și bucuria, ce se manifestă în diferite sărbătorii mari ca d. e. cea de astă-dzi.

¹⁾ Predica a fost rostită, în asistența elitei Hușane, imediat după cuvintele „cu înțelepciune drepti“ pronunțate de diacon la vohodul cu Evangelia de la Vesperină.

Mare este cu adevărat înțelepciunea, cu care trebuie să stăm și buna cuviință, ce trebuie să o avem în biserică în timpul serviciului divin; dar nu asupra acesteia m'am propus a vă atrage astă-đi bine-voitoarea D-vóstră atențiune; nu; ci, profitând de dragostea creștinéscă, ce v'a adunat astă-đi în acest sfint locaș într'un număr așa de mare, voiđ dice câte-va cuvinte asupra unei alte înțelepciuni, nu mai puțin necesară pentru noi,—și anume, asupra *înțelepciunii creștine, cu care trebuie să umblăm și să ne purtăm în vécul de acum. Căutați cum să umblați cu pază*, ne învață sfintul Ap. Pavel, *nu ca nisce ne-înțelepți, ci ca cei înțelepți* (Ef. v. 15).

Dar pentru a vă putea mai bine îndruma către înțelepciunea cu care trebuie a umbla, găsesc necesar a vă pune mai întâiú în cunoștință, că mijlócele prin care se póte dobândi adevărata înțelepciune și a trăi înțelepțește, sunt: *Mintea luminată și inima formată pe bazele legilor Dumneđeesci—naturale și supranaturale*. Legile naturale morale sunt puse de Dumneđeú în sufletul omului la început. Legile supra-naturale scrise, sunt comunicate de Dumneđeú mai întéiú prin ómeni inspirați de sfintul Duh, iar mai pe urmă de însuși Dumneđeú-omul Iisus Christos și apostolii săi. Ele se păstrează de sfinta nóstră Biserică.

Pe baza acestora numai, fiind luminată mintea și formată inima, pot ele servi de manoducătoare către înțelepciunea cea adevărată creștină. Aceste explicațiuni date, trecem acum la espunerea înțelepciunii cu care trebuie să umblăm și să viețuim.

Iubiții mei fiú în Dómnul,

Adevărata înțelepciune creștină, avéendu-și; că și vieța omului, isvorul în Dumneđeú, este calitatea ce însuméază tóte

calitățile bune ce pot să existe,—așa că nu este virtute care să nu se coprindă în înțelepciune. Tot ce 'i bun, tot ce pôte să aducă omului vre-un folos, fie moral, fie material, se coprinde în înțelepciune. De aceea, tôte calitățile omului, care conlucră și contribuesc la desvoltarea și susținerea vieții lui morale și fisice, pot fi numite înțelepciune; iar persóna ce le posedă, înțeleptă: care vrea să țină, că, dacă omul iubesc pe Dumneđeũ, nădejduesc și crede în El și în învătătura lui; iubesc pe aprópele ca și pe sine; dacă este harnic, cinstit, drept, milostiv, prudent, nerisipitor de averea lui saũ a țării; dacă păstréză sănătatea sa și a al-tora; dacă este funcționar integru—necoruptibil și necorum-pător..... tôte aceste calități și altele de felul lor, presintă pe omul înțelept, care negreșit trăesc și înțeleptesce.

Credința, nădejdea și dragostea către Dumneđeũ, dragostea către sine și aprópele, dreptatea, bunătatea, onestitatea, pietatea saũ religiozitatea, îndurarea, cumpătarea în tôte, și altele de felul acestora, sunt virtuți ce califică de înțelept pe cel ce le posedă. Așa că, cine nu crede în Dumneđeũ, cine nu nădejduesc în El, cine nu 'L iubesc din tot sufletul și cugetul seũ, ca unul ce negă pe dátătorul înțelepciunii, nu pôte să aibă adevărată înțelepciune: căci *Domnul dă înțelepciunea și de la El ese cunoscința și schința*» — țină înțeleptul Solomon (P. I. II—27); iar sfința Biserică ne învătă că *«tótă darea cea bună și tot darul desăvirșit de la Dumneđeũ părintele luminilor este pogorindu-se»*.

Frica de Dumneđeũ și credința în El nu lipsesc ómenilor înțelepți, căci *acésta este înțelepciunea ómenilor*, țină Solomon,

Religiozitatea este caracteristica omului înțelept. Cui lipsesc acéstă calitate, 'i-a lipsit cu mult mai înainte Frica de Dumneđeũ și credința în El, fără de care înțelepciunea nu pôte fi. *«Frica Domnului»*, țină tot Solomon, *urașce*

nedreptatea, urașce sumeția și mândria, urașce căile celor vicleni (Pilde VIII) și faptele lor.

Mulți dintre D-văstră cred că știți, că mai tot némul românesc și încă și streinii numesc pe Regele nostru Carol I, înțelept. Este el nereligios? Nu: Majestatea Sa avându-și divisa «*Nihil sine Deo*», cu toate multele ocupații și grijii, câte de două ori pe zi își plăcă genunchile înaintea icônii Mântuitorului Christos. Și ce mai putem dice încă despre Majestatea Sa Regina, care 'și are ore fixe de rugăciune! Majestațile Lor cu fapta ne îndemnă a fi și noi religioși. Exemplele date cu ori ce ocaziune și restaurarea celor mai însemnate monumente religioase din țară, la care Majestatea Sa a fost inițiatorul, dovedesc pe deplin acesta. „*Înțelepții nu se abat de la legile Domnului*», dice înțeleptul fiu al lui Sirah.

Cine crede că un stat poate să progreseze fără credința în Dumnezeu—fără religie, se înșelă; și nu e, ci, istoria omenirii întregi il desminte.

Omul înțelept își zidește casă pe temelie bună, iar cel neînțelept pe nisip. Fapta fie-căruia își are consecințele sale naturale,—a celui d'intăi, trăinicia, iar a celui de al doilea, șubriditatea, și deci nesigurana.

În ce privesce modul de viață înțelept, el de sine ni se arată prin faptele bine chibzuite și combinate, care dau omului brevetul public de înțelept, „*Cine este înțelept și știutor între voi*—dice sf. Ap. Iacov—*să 'și arate din viața sa cea bună faptele sale* (III, 13). Din toate aceste se vede bine că noi nu vom greși, dacă imitând pe Solomon, vom stăruia ca, *înțelepciunea să fie sora noastră* (P. VII. 4). Iată adevărata înțelepciune creștină, iată modul de viață înțelept.

Să vedem acumă dacă asemenea înțelepciune, dacă asemenea traiu înțelept, dacă asemenea chip de viață, se urmază și în timpul nostru.

Năg্রেșit, iubiții mei, că în marele număr de creștini sunt foarte mulți și înțelepți, și deci, cari trăesc înțelepțesce. Nu e mai puțin adevărat însă, că sunt și de aceia, cari se depărtază mult de la modul de viață înțelept. Sunt d. e. membri ai societății creștine din timpul nostru, de o necredință și un materialism de speriat! Pentru ei totul se încheie și se sfirșesce în lumea acēsta. Se pun singuri în rîndul animalelor, de și de alt-fel, vęd bine că se deosibesc enorm de ele. La unũ ca aceștia se aplică cuvintele profet—împăratului David, care ęice: *Omul în cinste fiind, nu a priceput, alăturatus'a cu dobitocele cele fără de minte și s'a asemēnat lor.*

Sunt apoi creștini, care de și nu tocmai așa de necredincioși ca cei d'intēiũ, totuși de un materialism și un indiferentism religios extrem, cum și de nisce moravuri înspăimântător de desastrose, chiar pentru binele lor moral și material. De aceștia sunt cam mulțișori și în țară la noi. Nișce asemenea nu vęd fericirea de cāt în adunarea de materie—de avere, ori în satisfacerea tuturor plăcerilor și a distracțiilor, care mai mult agită și escită de cāt calmază și temperază, fie pe corp fie pe spirit. Ba încă, sub numele de civilizațiune modernă, se introduc la noi, precum obiecte și tablouri aprópe obscene, care expunându-se fără jենă publicului, numai la moralisare nu pot contribui, așa și feluri de feluri de petreceri oneróse și dăunătoare. Chiar petrecerile nóstre locale—pămintene aũ degenerat, prefăcēndu-se adesea-ori din distracții inocente și necostisitoare, în petreceri și distracții ce aũ de rezultat *perderi materiale considerabile*, aũ de rezultat *schimbare de pozițiune spontanee*—fac la moment din bogat sārac—, aũ de rezultat *perderi de sãnătate* și chiar *móрте*, aũ de rezultat *fapte crâncene* provocate, mai ales în clasa de jos, de abusus de băturı spirtuóse și rēs-bunări pälimașe brutale. Și apoi când se observă încă, că

mai toate acestea se fac în timpul nopților, care sunt destinate pentru repaosul mintal și corporal, lucru prin care se epuișează enorm forțele fizice, iară cele mintale se tâmpesc, și că moralitatea publică scade din ce în ce mai mult, și se sfișie inima de durere și nu pricepi unde o să se ajungă cu acest mod de viață lipsit de prudență—de înțelepciune. Dar luxul exagerat nu e și el o plagă, o nenorocire pe societate, nu contribuie și el pe lângă multe altele la un alt rău,—la descreșterea căsătoriilor? Și vedeți, toate acestea se săvârșesc dinaintea și în ochii D-vostre a tuturor—a societății, și înțelepciunea vécului nu le desaproabă—nu le condamnă!

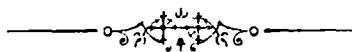
Să constate bob numărat, că cutare sau cutare individ, cu intenținne și în deplină conștiință a înșelat și furat pe altul; să desparte un bărbat sau o femeie pentru delict flagrant; se scamotează de cutare sau de cutare, pentru interes josnic, onórea omului etc. etc. și cu toate acestea, mai toți aceștia, dacă nu chiar toți, se primesc în societăți alese, în casele gospodarilor, ca și cum nu li s'ar fi întâmplat nimic desonorator! Ei! iubiiți mei, prea puțină rigóre, prea puțin scrupul are societatea noastră de morală publică. Ar trebui ca inmoralitatea să fie stigmatizată de societate, prin desprețul celor ce o comit; căci cu atâta indulgență din partea ei se confundă ómenii cinstiți cu cei necinstiți, aceia ce nu e bine.

De alt-fel, s'ar părea că toate acestea ar conrespunde carității creștine, care cere să se erte până de 70 de ori câte 7; dar nu; departe de ideea moralei creștine asemenea cugetări, asemenea hule, care tind să implice morală Evangelică în încurajarea și ocrotirea șarlatanilor de tot felul. Și de ce óre societatea noastră face alâtea concesii, putem dice, ilicite? La acesta las să răspundeți D-vostre. Părerea mea este că modul de viață social și moravurile admise nu sunt înțelepte, și dar sunt departe de a conrespunde adevăratei înțelepciunii, și ca atari trebuiesc înlăturate.

Încă o atragere de atențiune și voiă termina.

Ce vi se pare D-vóstră, iubiții mei, starea de agitațiune și nervositate a nouei generațiuni cu care vă întâlniți în toate ăilele, să nu fie óre ea și o urmare a unui mod de vieță neregulată și neînțeleptă? Nu credeți D-vóstră că starea nenormală și agitată a omului în progenitură póte să fie cauza nervosității și a altor nenorociri în noua generațiune? Este natural ca produsul unei stări nenormale să fie tot nenormal. Ce este aceea că temperamentele unor tineri de astă-ăi, neputând resista cu dréptă judecată unor contrarietăți fac explozie la moment, lovind până și mortal, fie pe sine fie pe alții, dacă nu rezultatul unui fruct dintr'o stare nenormală? Nu rămâne îndoială ca asemenea rău se propagă și prin contagiare, despre care, pentru a nu vă prea obosi, nu vă pot vorbi acum. D-vóstră mai mult de cât mine simțiți consecințele unei asemenea stări de lucruri. Multele sacrificii ce fac unii din D-vóstră pentru a schimba predispozițiunile svênturateice și chiar bolnave ale unora din fii, dovedesc pe deplin acésta.

Supunând deci toate acestea și dreptei judecări a D-vóstră, iubiții mei, vă rog să vă gândiți serios asupra lor și să nu lăsați să crească răul, căci cu cât va cresce va fi mai desastroos pentru toți. Ca conclusiune, citându-vă și versetul unui înțelept al vechimeii: *qui quid ages prudenter agas et respice finem* (Orî ce faci, fă cu înțelepciune și privesce sfirșitul), vă rog cu Apostolul Pavel: „*Căutați cum să umblați cu paza, nu ca nisce neînțelepți ci ca cei înțelepți*». Acum să ne rugăm toți cu profet împératul David ăicând: «*Înțelepțesce-ne Dómne ca să fim vii*». Amin.

Două poezii ale lui Alex. Văcărescu, fiul lui Enăchiță Văcărescu.

Poesia ce urmăzează este o descriere a societății române din Valahia, de pe la jumătatea ultimă a secolului trecut. Din ea se constată, că Valahienii erau cu desăvârșire influențați de moravurile fanariotice, corupția și depravația se infiltrase, ca apa în pământ uscat, în tot corpul națiunii. Tote gradele societății erau alterate, precum și toate oficiile statului se cumparaă pe bani, și se făceau bani cu ele; traficând dreptatea, onórea, averea, ba și pe Dumneđeű! Cel ce descrie acésta stare infectă a societății nóstre de atunci, este Alexandru Văcărescoglu, un Român, din boerii întâiű, a societății Valahice, un contemporan al stării de atunci a lucrurilor. Acest Alexandru Văcărescoglu este fiul lui Enăchiță Văcărescu, a celui vestit pentru sentimentele sale naționale și pentru cultura limbei române. Acesta a inspirat și fiului său Alexandru iubirea limbei naționale și a cultivării ei, cântându-ű în poezie frumuseța ei și lăsându-ű de moștenire. Terminația *oglu* a familiei, în loc de *escu* pe romănesce, a provenit din obiceiul ce era pe atunci între Români de a pune finala turcescă la cuvîntul de familie. Acest obiceiű îl întimpinăm des la Greci, la Bulgari și la unii Romani, póte spre a plăcea politicei

turcescî și a evita câte odată presupunerile turcilor în diferite afaceri. Să nu ne mire acésta, căci pe timpul ocupațiilor rusescî, mulți dintre Roâmnî își aninau la cîda numelui lor de familie română terminația rusescă în *off* sau *vici*. Apoi și starea morală a societății noastre nu era mai laudabilă nici pe acele vremuri de încercare națională. Asupra vieții politice a fiului lui Enachiță Văcărescu nu cunosc nimic, de cât că, dedându-se la poezie cânta în satire abuzurile timpului. Se vede că gustul poetic îl împrumutase prin nascere Alexandru de la părintele său Enachiță Văcărescu, în cât se adevărește proverbul român: *ceea ce se nasce din pisică șoreci prinde*. Pentru aceste satire, se spune din bătrîni că a fost exilat din țară, peste Dunărea, și acolo și-ar fi terminat viața încă în tinerețe. Trebuie să regretăm că un geniū poetic a apus așa de curând.

Din aceste două bucăți de poezie satirică se pôte constata cu ușurință, că Alexandru Văcărescu avea tîtă stofta unui poet. De și aceste poezii ce le public sînt în grecesce, cu tîte acestea, ușurătatea și linitatea în care-î scrisă satira, ideile și rima ne dau pe un om competente și cult în același timp. Versul nu e de loc silit, ba se pare că autorul se bucura de o abundență de espresiuni poetice, era plin de imaginație. Rog pe cititori se aibă răbdare de a citi în original aceste satire și se vor convinge de cele ce dic, prin ei însăși.

Trebuie să presupunem, că Alexandru Văcărescu cunosccea pe lângă limba grécă și pe cea italiană și francesă; așa era moda timpului. Să nu ne curiozitateze exilarea sa, pentru că avem multe pilde din trecutul nostru, pîna aprîpe în timpul present, când poezii noștri satirici plătiau polițele lor prin expulsări și închideri prin mînăstiri. Așa s'a putut ușor întîmpla și cu Alexandru Văcărescu.

Iată satira întăia în original și în traducere:

Ἦ κάτωθεν σάτηρα Ἀλεξάνδρου Βακαρέσκογλου.

Pagina 180 și 181. Manuscript în Biblioteca nepotului meu Octav Erbiciénu,

Τί άσυστολως δ κόσμος ὄλως, ἔφθασε νάναι ψευστιά και δόλος,
 Κάθε φαμίλια άκρος δολίχ, ἐν ἐνί λόγῳ ἔχθρα δολεία.
 Ὅλη κοινότης μιὰ ύπουλότης, αλλοιωμένη ἡ άνθρωπότης.
 Ὅπου γυρίσεις ἔχθρὸς ἐπίσης, δὲν μένει πλέον ποῦ νά ἐπλίσης.
 Καθ' εἰς ἐμπρός μου εἶναι δικὸς μου, κ' εὐθύς ποῦ λειψῶ εἶναι τοῦ κόσμου.
 Ὅλοι γεμάτοι μὲ μιὰ άπάτη, δὲν βρίσκεις ἕναν νά ρίψῃ μάτι.
 Ἄν πρὸς τὸ θεῖον ἱερατεῖον, τρέξεις τὸ βρίσκεις μὲ προσωπεῖον,
 Εὐχάς σε δίδει μὲ τόσα εἶδη, πλὴν σε δαγκάνει κρυφὰ τὸ φίδι.
 Εἰς ἄλλα μέρη δὲν δίδει χέρι, εὐρίσκεις σκότος τὸ μεσημέρι,
 Και κινδυνεύεις ἄν δὲν πιστεύης, πῶς εἶναι σκότος και φῶς γυρεύεις.
 Ἄν προσορμήσης και εἰς τὰς κρίσεις, ἡ ἀδικία ἐκ' εἶναι φύσις.
 Σ' ὅποιον ἐκλέξεις για νά προστρέξης, βλέπεις τὸ ψεῦδος νά εἶναι ἔξις.
 Ἄν πάῃ δ νοῦς σου στοὺς συγγενοῦς σου, τὴν προστασίαν τοῦ πῶ
 δικοῦ σου,
 Ἄντις για χάρι βρίσκεις ντουβάρη, νά σε λυπήσῃ τό'χει εἰς τὴ χάρι,
 Συνμεηλίκοις τοὺς βρίσκεις λύκοις, εἰς τὴν φιλίαν τόσον ἀδικούς.
 Ἄφινῶ ὅμως μικροὺς μεγάλους, δράκοντας, ὕδρας πολυκαιφάλους,
 Ποῦ ἄν ἰσχύσουν νά σε ξεσχίσουν, μῆδε νά ζήσης νά σε ἀφίσουν,
 Ὅπου προσπέσει τὸ ἰντερέσι, δὲν σε ἀφίνει νά προχωρέσει.
 Ὡς και τοὺς δούλους βλέπεις ὑπόουλους, ἀπαταιῶνας και ἐπιβούλους.
 Φιλοτιμοῦνται νά προσποιῶνται, με μὸδαν τάχα ὅτι μιμοῦνται.
 Εἰς τὰς σειρῆνας ἄν πᾶς ἐκεῖνας, τῶν ἀνδρῶν ὄλων κοινὰς ὀδύνας
 Αὐτὴ ἡ ὕλη θέλει κοντύλι, θέλει ῥητῶρων και μουσῶν χεῖλη,
 Νά ἐξηγήσῃ νά σαφανίσῃ, ὡς ἐν ἐσόπτρῳ νά παραστήσῃ,
 Τί κολακεία και τί κακεία, εἶναι ἐκεῖνη ἡ γυναικεία!
 Κοινὴ άπάτη τὸ πᾶν ταράττει, και ἐν συντόμῳ τὸ μετκτλάττει,
 Κάθε ἀγάπη ὡσάν δουλάπη, γύρισ' ἐς μέτος και μετετράπει.
 Για τοῦτο πρέπει καν εἰς νά βλέπῃ, και ἄν δὲν εἶναι τρόπον νά τὴν
 προβλέπῃ,
 Μά καν ἄς μάθει ἀπ' ὅσα πάθει, νά μὴν προσκρούσῃ πάλιν εἰς λάθη.
 Μὲ συγχωρῆτε ὅσοι θαρεῖτε, πῶς σατυρίζω μὴν ἀπορρῆτε.
 Αχ! ὁ καϊμένος εἶμαι καμένος, και κατὰ πάντα ἀδικιμένος,
 Κι' ἄν ζῶγαρχίζω ὅμως ἐλπίζω, τινὰ μὲ ψεῦδος νά μὴν ἐγγίξω,
 Για νά ξεσκάσω αὐτὸ τὸ πάσο, τᾶκαμα μήπως διασκεδάσω.

Traducere în românește.

Satira de mai jos este a lui Alexandru Văcărescu.

Ce nestatornică este lumea întregă, a ajuns să fie o minciună și o înșelăciune,
Orî-ce familie este o extremă prefăcătorie, într'un cuvînteste vrăjmășie
deghisată.

Totă societatea este o pehlivănie, omenirea cu totul schimbată.

Unde te întorci sînt de asemenea vrăjmași, și n'ai mai mult unde să
nădăjduesci.

Orî-care în fața mea este al meu, dar îndată ce lipsesc este al lumii.

Toți îmbuibați de înșelăciune, nu găseci pe unul să-ți arunce ochiul.

Dacă treci la servitori dumnezeesci, îi găseci cu masca pe față,

Iți dau blagosloveniile de tot felul, dar te mușcă pe ascuns ca șerpele.

În alte părți nu-ți dă mâna (să mergi), găseci întuneric amedă mare

Și te periclitezi, dacă nu crezi că e întuneric, și cauți lumină.

Dacă pleci și la judecăți, nedreptatea acolo este fire.

Pe orî-cine alegi ca să te duci, vezi că minciuna este datină,

Dacă te duci cu mintea ta la neamurile tale, la ajutorul celor ai tăi,

În loc de mulțami. află 'nprotivire....., și să te 'ntristeze are o plăcere.

Pe tovarășii îi află lupi, atât de nedrepti în prietenie.

Dar las pe mici și mari, pe balauri, pe hidrile cu multe capete,

Carî când sînt tari te sfășie, nici te lasă să mai trăesci.

Unde intervine interesul, nici te lasă să înaintezi.

Așa în cât și pe servi îi vezi vicleni, înșelători și trădători,

Se întrec ca să se prefacă, (dicînd), că ar urma după modă.

Dacă te duci la acele serine, suferinți obștesci a tuturor bărbaților,

Acastă materie reclamă condei, reclamă buze de oratori și de muse,

Ca să-ți explice și să-ți lămurască și să-ți represinte ca'n oglindă,

Ce este lingușirea, ce-î rēutetea, că acea-î a sexului femeesc.

Înșelăciunea obștescă totul tulbură, și în scurt o streface,

Orî ce iubire este ca un dulap (scrânciob), se'nvîrte'n una și se'ntorce.

Dacă trebuie cine-va să vadă, și dacă n'are puțință de a prevedea,

Atunci măcar învețe din câte pășesce, ca se nu cadă din nou în greșale.

Mă iertați căți cugetați, nu vă îndoiiți că scriu satiră,

Ah! nenorocitul sînt ars, și în totul nedreptățit.

Și dacă descriu, sperez însă să nu ating pe nimeni cu minciuna,

Să scap de acest impas, am făcut'o ca să mă amuzez.

À doua satiră a lui Alexandru Văcărescu este de tot genială și nostimă în acelaș timp. Ne putend descrie în public și în proză starea țării sub Fanarioți, pentru că ei erau tari și mari aicea, exilau și spânzurau după plac pe ori-cine, ș'aū propus tinêrul poet să desfășure acea stare de nenorocire pentru țară prin parodiarea rugăciunei Dumneđești «*Tatăl Nostru*». A reușit pe deplin în întreprinderea lui, ș'a plătit însă cu vîrf și îndesat îndrăsniala. Pe cine anume dintre funarioți are în vedere poetul? Asupra acestui punct nu mă pot pronunța, ci admit, că Alexandru Văcărescu a compus acéstă parodie de guvernare, avcnd în vedere în genere pe toți Domnitorii Fanarioți, rêl administratori, și mai ales pe cei de pe la finele seculului trecut. El ne spune în poezie satirică, în câte-va cuvinte totul. El đice: că veniaū Domnitorii, cumpărând de la Turci Domnia, spre a se îmbogăți pe spetele Românilor, atât ei cât și cetele de lichele, ce făceau escorta lor. Fanariotul odată ajuns Domn se punea pe jafuri, pentru care cu drept cuvînt Româniî îi anatematisaū numele lui. Mai întâiū după ce se așezaū în scaun reînoiaū tôte hrisóvele și revîduiaū tôte procesele vechi, aceste nu se făceau fără bani, și încă fôrte mulți; de aceea nu era legea care regula aceste raporturi sociale, ci voința Domnitorului, din care cauză rămăneaū mulți cetățeni lipiți pămîntului de sărăcie. Nu numai atât, ci tot acești blagosloviți Domnitori îndatoraū țara cu sume enorme, pentru că ei erau numiți numai pe un period de trei ani, în care interval trebucaū să-și procure avere mare și pentru ei în viitor și pentru ai lor, plus că trebuca să scóta cu procente ceea ce dăduse la Pórtă. Acésta însemnă cuvintele: «*Tu ne-ai furat pe nedrept pânea noastră cea de tôte dîilele*». Cum vedem fie-care cuvînt din «*Tatăl nostru*» este comentat, descriindu-l cu colori vii, că purtarea acelor Domni era cu totul împotriva sublimei învêțaturî a lui Christos, de și erau și ei creștini și trimiși

a governa popor creștin, blând și îndelung răbdător. Se vede din ultima frază a poetului, cât de amărit era în sufletul seǖ de acea pângărire a țării, când se pronunță: «Nu trece cu vederea acéstă rugăciune a noastră, ca să ne eliberezi pre noi, precum și pe orī-care alt neam și supus de un asemenea feroce și crunt păstor. Amin».

Iată acum și acéstă rugăciune domnescă:

Alexandru Văcărescu (Manuscriptul de mai sus pagina 129).

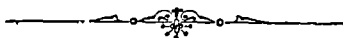
Tatăl nostru, parodiat, prin care descrie jafurile unui Domnitor fanariot.

Πάτερ, σὺ μισέυεις ἀρπάσας τὸν πλοῦτον	—	ἡμῶν
Ὅθεν ἔπραξας τάναντία, τῶν ὧν σύ κελéνει	—	ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς
Σὺ πάντως ἐκλαμβάνεις πλαστὴν τὴν λέξιν	—	ἀγισθητω
Ἄλλ' ἡμεῖς χρεωστικῶς καταναφεματίζομεν	—	τὸ ὄνομα σου
Σὺ γὰρ καταχρῶμενος τὴν ἐξουσίαν σου ἔφρας	—	ἐλθέτω
Ὅμως ἐκ τῶν ἀνόμων σου ἄρπαγῶν πλησθή	—	ἡ βασιλεία σου
Ἄλλ' ἄν ὁ Θεὸς σὲ παιδεύσῃ ἡμεῖς φήσομεν	—	γενηθήτω
Ὅ τι πάντοτε παράνομον ἐνεδείχθη ἡμῖν	—	τὸ θελημα σου,
Εἶθε δέστουπιὸν διώοιμεν καὶ ἡμεῖς	—	ὡς ἐν οὐρανῶ
Ἄνευ ἀθυμιῶν δηλαδὴ καὶ ἀδικιῶν οὕτω	—	καὶ ἐπὶ τῆς γῆς
Ἄλλ' ἄν σὺ παρ' ἡμῶν ἀδίκως ἤρπασας	—	τὸν ἄρτον ἡμῶς
Ἀφίσεις ἡμῖν ἐξ ἀνάγκης κλυθρὸν	—	τὸν ἐπιούσιον.
Ὅθεν ὅπερ ἡ ἀπληστία σου ἡμᾶς ἐστέρησας	—	δὸς ἡμῖν
Ὅτι μόλις διαμένει ἡμῖν τὸ ζῆν	—	σήμερον
Εἰς μάτην μεγαλοφῶνως ἐβοήσαμεν σοὺ τὸ	—	ἄφεις ἡμῖν,
Ἄλλ' ὅτι μάλιστα ὑπερήυξήσας ἡμῖν	—	τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν
Πῶς οὖν ἀψευδῶς δυνησόμεθα εἰπεῖν	—	ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν
Σὺ τῷ τυράνῳ καὶ τοῖς περὶ σε	—	τοῖς ὀφειλέταις
Ὡς μάλα ὀδυνηρῶς θρηνῶν καὶ βοῶν ἕκαστος	—	ἡμῶν
Τὸ, ἀπάλλαξον ἡμᾶς θεεῖ ἐξ αὐτοῦ	—	καὶ μὴ εἰσενέγκης ἡμᾶς
Διὰ χάριν θερμῶς ἱκετεύομέν σε	—	εἰς πειρασμόν
Μὴ παρίδῃς δὲ ταύτην ἡμῶν τὴν ἱκεσίαν	—	ἀλλὰ ῥύσαι ἡμᾶς
Ὡσαύτως πᾶν ἄλλο γένος καὶ ὑπήκοον	—	ἀπὸ τοῦ πονηροῦ
Τούτου θρηνώδους τε καὶ κακεντριχοῦς ποιμένος	—	Ἄμην.

Traducere în românește.

Părinte, tu te duci răpind bogăția — *noastră*
 Decî ai lucrat împotriva, celor ce-ți poruncese — *cel din ceriuri*,
 Tu ai luat cu totul falș cuvîntul — *sfințescă-se*,
 Iar noi sîntem obligați să anatematizăm — *numele tău*,
 Căci tu răpind arbitrar autoritatea ta, ai zis: — *vie*,
 Însă din nelegiuitele tale răpiri s'a umplut — *împărăția ta*.
 Dar dacă Dumnezeu te va pedepsi, noi vom țice: — *fie*,
 Pentru că în tot-dea-una s'a arătat nouă călcătore de lege — *voea ta*.
 Fie ca de acum înainte să viețuim și noi — *precum în cer*,
 Fără necazuri adică și nedreptăți, așa — *și pe pămînt*.
 Iar dacă tu ai furat pe nedrept de la noi — *pâinea noastră*,
 Ne-ai lăsat de nevoie plângerea — *cea de toate zilele*.
 Decî, de ceea ce ne a privat nesațiul tău — *dă-ne noue*
 Pentru că abea ne a rămas noue să trăim — *astă-đi*.
 În deșert ți-am strigat în gura mare — *ertă-ne noue*
 Ci mai cu sémă ne-ai adans noue — *datoriile noastre*,
 Cum dar nemincinos vom putea să țicem — *precum și noi ertăm*
 Ție tiranule și celor din jurul tău — *celor ce ne greșesc*.
 Ci mai cu sémă cu durere plângend și strigand fle-care de ale — *noastre*
 Scapă-ne pe noi, Dumnezeule, de el — *și nu ne duce pre noi*,
 Te rugăm cu căldură să ne faci grație a nu ne arunca — *în ispită*
 Nu trece cu vederea acéstă rugăciune a noastră — *ci ne eliberéză pre noi*,
 De asemenea și pe ori-ce alt neam și supus — *de cel rău*.
 De acest feros și crunt păstor — *Amin*.

C. E.

ACKERMANUL

Și isvorul sfintului și marelui mucenic Ioan cel nou de la Suceava.

*Studiu istoric, dedicat Prea Cuvioșiei sale Emanuil El.
Ciuntuleac, Archimandrit la Suceava.*

de

CONSTANTIN STAMATI-CIUREA.

Orașul *Ackerman* ¹⁾ cu 55,671 locuitori poartă actual numire turcască, ce în traducere înseamnă «Cetate-Albă» sau «Pétra-Albă». În diferite epoce cetatea acésta a avut diferite numiri.

Cu patru sau cinci vécuri înainte lui Christos se așezară veneticii greci pe malurile Mării Negre și formară colonia *Olivia*, iar pe locul actualului Ackerman se înființă colonia numită *Niconia*.

În firul altor isvóre istorice, cu șase vécuri înainte lui Christos s'ar fi aflat pe locul Ackermanului de astăzi colonia Fenichienilor numită *ofazia* și în urmă *Tirus*. În vechiul Tirus veniră iarăși Grecii, cari purtau întins comerț cu marfă de schimb cu Basarabia până la anul 120 după Christos. Pe vremea acésta străbătând Romanii cu legionile lor în lăuntrul Daciei, luară și Tirusul și 'l numiră *Alba Iulia*, mărint și întărint orașul, în care își așezară garnizonul. Dar cu schimbările politice se schimbă

¹⁾ Vezi în revista „Povestea Vorbi” din Bucnresci, numărul de la 10 Ianuarie 1897, descrierea mai pe larg a acestei cetăți,

și numirea acestui oraș, precum *Torisa*, *Acliba*, *Moncastro*, etc. până ce la urmă rămase cu numirea turcăască Ackerman, care din vécuri în vécuri trecea în proprietatea diferitelor neamuri, iar de la anul 1806 a rămas până astăzi în stăpânirea Rușilor,

Până la anul 1832 Ackermanul era încă considerat ca un punct strategic de prima forță, căci cetatea cea veche cu turnurile ei negre zimțite, cu șanțurile de 10 metri în adâncime, dovedea un trecut glorios. Fortificația a fost lucrată cu deosebită iscusință și din materialul cel mai ales. Castelul cetății își scaldă și astăzi temeliiile sale pe două părți în golful Nistrului. Pe porța principală a intrării în cetate se află inscripția în limba grecăscă:

«1438 s'a zidit această porță
 «de blagoslovitul Vodă Ștefan
 «în zilele lui Lician German».

Asemenea se află săpate pe câte-va turnuri în lespezi de marmoră inițialele Sultanului. În cetate se mai află casa în care locuia pașalele turcesci și sub care se înșiră o mulțime de subterane misterioase care duc până afară de fortificație.

Multe legende se povestesc din viața trecută a acestei cetăți. Până și unul dintre turnuri poartă numele renumitului poet roman «Ovidiu». Archeologii care au vizitat aceste locuri au găsit multe obiecte istorice a unui timp foarte îndepărtat. E trist însă de a constata, că dintre aceste reliquii sau mai păstrat unele până la anul 1860, însă de atunci încôce toate acele obiecte istorice, care dovedesc trecutul orașului se prefac în ruine, ce în grabă vor dispărea de pe fața pământului, căci locuitorii întrebunțeză pétra din ele pentru zidirea caselor și a ogrăzilor.

Una din cele mai vechi și mai prețioase anticități ale Ackermanului este o biserică, zidită pe jumătate în pământ. În biserică coborî pe scări, iar în lăuntru ei este întunec în cât îți trebuie aproape timp de un pătrar de oră, până ce îți deprinzi privirea și ești în stare a distinge cu amănuntul decorul bisericii. Acest decor este în sine simplu: icône de pictură bizantină foarte veche; o cristelniță de marmoră; o cădelniță de argint cu o inscripție săpată în limba

ebraică, din care reese, că a fost dăruită bisericii din partea lui *Iacob Ben-Joabim*, într'un timp îndepărtat. Acéstă biserică reamintesce fără îndoială acele timpuri, când creștinismul se cultiva în ascuns, când serviciul dumnezeesc se săvârșia în locașuri subterane.

Mai aũ însemnătate și alte anticități din acest oraș, precum monedele și inscripțiile ce aũ fost descoperite de arheologii Ruși.

De cea mai mare valoare pentru Români este un pedestal de piatră vârsă din timpul stăpânirii Romanilor în Dacia, saũ în actuala Basarabie. Acel pedestal are în lungime 62 centim., în înălțime 71 centim., iar în grosime 40 c. m. Are o greutate de 350 kilograme. În acest pedestal sunt săpate în limba latină următoarele cuvinte:

Tempori bon
Op (Ro) Salyte
Dominorym
N. N. L. Septimi
Severe perte
Nacis et M
Aurel Anton
Jni a y g g et
L Septimi (ge
Tai Caesaris) (mai lămurit)

Care va să ȃică: «Tempore bono, pro salute domino-
rum nostrum Lucii Septimii Severi Pertinacis et Marci
Aurelii Antonini Augustorum et Lucii Septimi (Getae Caesaris)»).

Despre acéstă anticitate, descoperită într'o vie lângă oraș, presidentul comitetului arheologic din Odesa, profesorul Jurghevitz, dă următoarea lămurire:

«Adăugarea din inscripție, *Getae Caesaris*, nu admite îndoială, că acéstă inscripție s'a făcut după stăpânirea celor doi Cesarii Septimiũ Sever și fiul său Caracala (L. Septimiũ). fiind-că Caracala a primit titlul de Cesar, când a năvălit asupra Partinienilor în primă-vara anului 198. În acelaș an Geta a fost numit Cesar, și de atunci datéază de sigur pedestalul. Iar în ce privesce cuvîntul «Tempore bono» însemnéază, că cei ce săpară literile pe pedestal aũ

voit să arate timpul fericit a orașului Tiros, când locuitorii acestui oraș primiaș de la *August* mai largi privilegiile de comerț, pe la anul 201».

Dar cea mai prețioasă anticitate este cu adevărat o biserică grecésca zidită pe o stâncă înaltă de pe malul golfului prin vécul al XIII-lea sau al XIV-lea; iară lângă această biserică se află o capelă mică, care a fost zidită pe acelaș loc, unde *Sfintul și marele mucenic Ión cel noș* a fost înmormîntat. În podul capelei se găesc încă lespelele puse odinióră peste mormîntul sfintului. Pe acest lespede sunt săpate două ramuri de finic, iar de desupt următórea inscripție în limba grecéscă:

«Sfintul Ión din Trapezunda
«muncit la Ackerman, la anul
»1330 Iunie 2».

Móștele acestui sfînt se află acum în Sucéva, în fosta residență a Domnului Moldovii Alexandru cel Bun, carele la anul 1402 a mutat móștele în biserica catedrală, unde se serbézá điuva Sfintului la 2 Iunie, cu mare pompă și alaiu, adunându-se acolo sute de creștini din Basarabia de Sud, din Bucovina, România, Transilvania, Dalmația etc.

În Basarabia isvorul sfintului și marelui mucenic Ión este locul cel mai predilect al cultului creștinesc. La acest isvor se adună în fiesce care đi de 2 Iunie cete de peregrini veniți nu numai din Basarabia, ci și din guvernamelele megieșe ale Rusiei și de peste Dunăre.

Viéța și înfricoșatele patimi ale acestui sfînt le-aș descris pe larg Mitropolitul din Nolinia și Litva, *Grigorie Tamvlak*, (1415 și 1419). Iată ce scrie acest eminent păstor:

«Mucenicul Ión cel noș a fost de origină din Trapezunda. Îndeletnicirea lui era comerțul dar petrecea tot odată o viéță de cel mai cuvios creștin ortodox. Nefiind însă bogat el stetea în serviciul diferitelor întreprinderi negustoresci din Orient. Acești negustori sciindu-l de cel mai cinstit și cuvios om și tot odată și înțelept și bine inițiat în afacerile comerciale, îi încredinșară marfă de mare preț. Odată porni din Trapezunda cu o corabie încărcată de marfă. Corabia aparținea unui strein catolic. Stăpânul corabiei, vedënd cu câtă evlavie își sévirșia Ión rugile sale

de toate ȕilele, iar pe de altă parte ochind bogata marfă ce el ducea, își propuse în gând două ținte: să atragă întâia dată pe Ión la dogmele latine, iar dacă nu se va uni să-i răpescă în vre-un chip marfa.

«Și iată că în timpul călătoriei începu cu Ión dispute teologice despre preponderanța catolicismului față de ortodoxism. Ión însă, cu elocuența sa sublimă, covârșii în luptă pe măgulitorul, nimicindu-i toate doveșile. Prin împrejurarea acésta însă își atrase și mai mult ura ce clocea în gândul hătrului catolic în tot timpul călătoriei, până ce ajunse nava în golful Nistrului la Ackerman. Aci se duse astutul răsbunător la Șeihul orașului ce era un Persian de cultul închinătorilor focului. Acestuia i-a declarat că pe corabia sa a sosit un călător renumit, om cu multă învățatură și iscusit în propagarea cultelor religioșe. Acest învățat ar dori să-și schimbe religiunea creștinéscă, îmbrățișând cultul focului și al planetelor ceresci. Șeihul, fanatic fiind în cultul său, s'a bucurat de a găsi un odor atât de prețios și îndată a chemat la sine pe Ión, spunându-i ce aușise de la stăpânul corăbiei și invitându-l în fața curtenilor săi, ca cât mai curând să se lepede de ortodoxie și să priméscă cultul lui Zoroastru, închinându-se focului și sórelui.

«Ión ascultă cu mare uimire propunerea Șeihului și pe urmă îi răspunse, că nu numai nu se va lepăda de credința sa, ci din contră sfătuesce și pe Șeihul, a se desface de cultul său păgân și a crede în Christos, care este lumină din lumină și de la care atárnă toate luminile ceresci.

«Atunci Șeihul îndrăcit de mânie l'a amenințat pe Ión că 'l va supune la schingiuiri, dacă nu-i va împlini porunca. Ión îi răspunse, că el pentru Christos gata este a suferi ori ce tortură, dar de legea sa el nu se va lăsa. Și iată că la porunca neînduratului călău Ión a fost supus bătăii cu vèrgi de rësura întru atăta, în cât cărnurile de pre trupul lui se sfășiau în bucăți, iar pământul se roși de sîngele nevinovat. După aceea Ión a fost închis în temuiță, iară a doua zi iarăși a fost adus înaintea tiranului Persian, care porni din nou cu încercările de înduplecare și îl amenință, că dacă se va îndărătnici schingiuirile vor fi și mai barbare. Dar sfîntul mucenic Ión, nearătând nici

un fel de semn de suferință trupescă, 'i-a răspuns, că el va slăvi pe Dumnezeu creștinesc până la cea din urmă suflare. Atunci se începură schingiuirile fără hotare, până ce eşiră intestinele celui schingiuit, iar călăii osteniți conținură bătaia. Locuitorii orașului, cari asistaū la acea cumplită osîndă se umplură de înfiorare. Dar neînduratul tiran dete porunca, de a lega trupul Sfintului de cînda unui cal sălbatic și de al tirii de a lungul și curmezișul orașului. Ovreii cu sudalmă și batjocură petreceaū pe martir, aruncând în trupul lui cu pietri și noroiū, iar unul dintre ei luând sabia de la oșteanul ce ducea calul, tăia capul lui Ión cel nou. Trupul, deslegat, rămase la același loc neînmormîntat, fiind-că înserase și nici unul dintre creștinii nu îndrăsnia să se apropie ca să ridice trupul.

«Abia sosi nóptea și iată că d'asupra trupului sfîntului se ivi un stâlp de foc încunjurat de candelile aprinse, iar trei bătrâni în vestminte albe cântară psalmi de laudă sfîntului mucenic. Un ovreū vedînd acea minune luă un arc și ținti cu săgéta în cântăreți, dar se sevîrși îndată altă minune: Mănilor rămaseră înțepenite și putu să le misce iarăși, numai după ce a mărturisit vedenia, la care a asistat. Vestea despre vedenia aceste a înspăimîntat pe Șeih, în cât el dădu voie creștinilor ca să înmormînteze trupul Sfîntului.

Stăpânul corăbiei, intrigantul denunciator, voia să fure trupul ca să 'lia pe naie și să 'l arunce în mare. Nóptea însă, când el cu slujitorii săi scormonea mormîntul, S-tul Ión s'a arătat în vis preotului bisericii creștine, care în grabă alergă cu câți-va creștini la fața locului și alungă pe hoții, cari voiaū să săvîrșască sacrilegiul. Trupul Sfîntului l'aū luat apoi din grópa acesta și l'aū așezat lângă prestolul bisericii, unde s'aū păstrat 70 de ani, sevîrșind multe minuni înaintea acelor, cari venia să se închine acestor móște».

Martirizarea sfîntului Ión cel nou s'a sevîrșit la anul 1330, cum este a se vedea și din inscripția de pe lespelele amintite.

Isvorul sfîntului Ión de la Sucéva pórtă și numirea «Sfîntei fântâni», și se află în depărtare de 2 kilometri de o-

rașul Ackerman, tocmai pe malul golfului Nistrului. El curge dintr'o stâncă de granit, având o apă foarte limpede și rece. Basinel, în care se scurge apa, are aproape un metru în adâncime și precum este credința la creștinii cuvioși, apa acésta este vindecătoare de bóle înrădăcinate, de suferințe trupesci și sufletesci. După cum povestesc legenda, tocmai pe acel loc aũ fost înmormântate mai întâiũ móștele sfințului Ión, îndată ce creștinii le-aũ ridicat de pe piața orașului. Pentru noi Româniĩ ortodoxi este dureros, că acel loc și odor sacru se află în proprietatea Armenilor. Pe de altă parte este de neiertat, că la locurile competente, unde din veniturile mănăstiresci din Basarabia se varsă milióne în budgetul cheltuelilor, nu se jertfesc nimic pentru rescumpărarea aceluĩ mic colț de pământ din mânilor Armenilor. Tot atât de greșit este, că în diferite orașe de pe la noi se zidesc biserici și catedrale în prețuri de milióne, iar deasupra acestuĩ isvor nu se zidesc un templu măreț în memoria marelui mucenic al ortodoxismului. Este acésta o neglijență condamnabilă, o eróre ce la tótă întâmplarea *trebuie* îndreptată.

Și Româniĩ cuvioși speréză cu tot dreptul în acel viitor, când dorința lor realizase-va; inimile lor adastéză cu jind acel timp.

Este cunoscut, că cele mai traĩnice monumente ale unei națiunii sunt acele, cari generațiunile le ridică în memoria ómenilor bine-meritați, a acelor ómeni aleși, cari prin credința nestrămutată, prin fapte creștinesci își dobândesc venerațiunea omenimei. Nume de aceste aũ strălucirea stelelor, nestinse din vécuri în vécuri și monumentele ce se înalță intru amintirea lor nu sunt a se compara cu monumentele colosale de granit ce se ridică în memoria marilor cuceritori lumesci, cari aũ lăsat, în istorie urme de respect, dar și de înfiorare, fiind-că paginile biografice ale acestor eroi cuceritori sunt stropite de sânge, vărsat în urma leguĩ apărătoare a forței celuĩ mai puternic.

Acești din urmă aũ căutat gloria nemuririi în deșertăciunea egoismului și ajungând la acea glorie după un șir de anĩ; totuși se găsesc în faptele lor pete neșterse, abuzuri și cruđimi înfricoșătoare. Cuceritoriĩ, purtând armă ucigașă, aduc unei națiunii folos material, îmbogățindu-o cu

adăogări teritoriale, cu beneficii financiare și alte avantagii. Ast-fel de cuceriri se deosebesc în mol esențial de cuceririle faptei bune, ce sunt inspirate și conduse de aleșii lui Dumnezeu; nu prin armă și gróză ci cu umilință, abnegațiune și cu sfinta mărturisire și predicare a cuvintului lui Dumnezeu. Bărbații aceștia se lăsară a fi schingiuiți pentru credința lor și convertiră ast-fel poporul ignorant, care forméază majoritatea omenimei. Primul și cel mai sublim martir al credinței a fost însuși fiul lui Dumnezeu, care 'și-a întemeiat împărăția sa pe pământ nu cu sabia și cu dreptul celui mai tare, ci dându-și sfintul său trup spre gróznică schingiuire, drept exemplu credincioșilor săi, pentru ca ei vedënd acest fapt de jertfire de sine să intre cu entusiasm în lupta pentru drepturile egalității și a fraternității în contra nelegiuirilor și a abuzurilor. Și după pilda lui Christos cădură mulți mucenici pentru apărarea împărăției ceresci.

Faptele și mărturisirile de credință ale acestor mucenici pătrunseră mai adinc în inima omenimei de cât sofismele multor farisei moderni, numiți liber-gânditori, cari tind a sdruncina temelile i lealismului creștinesc. Pleiada aceloră cari s'au năzuit a reduce însemnătatea mucenicilor, a eroilor de credință și a întuneca amintirea lor, este mare; însă toate meșteșugirile lor s'au dovedit de neîntemeiate și false. În inimile popórelor creștine credința în Christos și în cei ce pentru învățăturile lui au suferit mórte este adinc înrădăcinată. Poporul nostru în deosebi își îndréptă cuvios privirea spre cruce, emblema răstignirii și făcându-și cruce își desvelesce capul în semn de pietate. Pe cupolele bisericilor se înalță spre ceriú cruci strălucitoare, și chiamă la rugă pe cei asuprași și obosiți spre al mângâia cu nădejdea în viitorul vieții celei vecinice. Crucea chéamă la ispășire pe cei chinuiți de mustarrea consciinței. Iar prin buzele Evangelistului Mateiú se dice creștinilor: «Cereți și se va da voué; Căutați și veți afla. Bateți la ușă și se va deschide voué».

Aceste cuvinte sunt adresate nu fariseilor și cărturarilor, ci aceloră, cari simțesc în sine credință bine înrădăcinată și sunt capabili în urma curățeniei, sufletului lor a se încălzi de rațele sfintului Duch.....

De aceste gânduri eram cuprins când mă aflam odinioară în Ackerman, în ziua de 2 Iunie, ziua mucenicului Ión cel nou.

Priveam cu pietate la cetele peregrinilor ce se adunau din toate părțile, încunjurând tântana Sfintului Martir. Acea mare adunare de popor nu avea asemănare cu grămădirea șgomotósă de la vre un bălcu, la care de departe se aud chiote și racnete, ris, hohot și injurături. Nu! Adunarea peregrinilor de ambele sexe stetea înghenuchiata lângă fântână murmurându-și rugămintele. Ochiul celor ce se rugau erau ațintiți spre ceriú, iar din gesturile multora vedeam cum cer ertare pentru fără-de-legile sevărșite, pe cari unii le tainuiaú în gând, alții însă le descopereau prin murmurul lor neînțeles. La isvor sevărșiaú evlavioșii preoți serviciul Dumneđesc și fumul de tãmâie din cădelniță se imprăștia cuvios și bine-făcător pentru cei înghenuchiați. Rugăciunile se înălțau către un ceriú senin de nópte, preserat cu miliarde de stele, care toate aveau o tainică strălucire și păreau a fi sufletele sfinților, ce chiamă la sine pe cei pocăiți. Turnurile cetății își desemnau conturile în umbra nopții și păreau a fi nisce urieși, încărunțiți păstorii cari țin strajă lângă turma oilor lui Christos, ce cu însetare bea din isvorul credinței, vindecarea patimilor sufletesci....

Prin aerul cel limpede străbătea armonia corului cântăreților din catedrală unde se sevărșia denia: iar pe luciul oglinzii golfului lunecau luntrele de pescari și aceștia repetaú în depărtare innurile religiose, prea mărind pe Mântuitorul ceresc.

Mare ești Dómne și multe sunt minunile tale!

Cărăcușani, 1897 Fecriuarie 4,

BISERICESCI.

Investitura și instalarea Sanctității Sale Constantin V, patriarhul ecumenic de Constantinopol ¹⁾.

După ce la Patriarchie s'a făcut în totă regula, conform așezămintelor naționale (ἐθνικοὶ κανονισμοὶ) alegerea mitropolitului Efesului Constantin, pentru înalta demnitate de Arhiepiscop al Constantinopolului și Patriarh ecumenic și această alegere a fost comunicată Inaltei Porți, Luni 7 Aprilie, s'a primit la Patriarchie următoarea Teșcherea (adresă oficială):

Cătră I. Prea Sântia Sa Patriarhul Romeilor ²⁾.

Excelența sa primul ministru, în urma teșcherelei mele, mi-a făcut cunoscut în nóptea acesta, prin înalta sa teșcherea, că s'a edat decretul imperial, ca I. Prea Sfinția Văstră să mergeți. conform usului, mâine, la orele 5^{1/2} turcesci, la palat, însoțit de doi archierei și de excelența sa marele logofăt beiu, spre a depune credința și devoțiunea văstră către Suveran. Drept care s'a scris presenta teșcherea amicală.

6 Aprilie 1313 (1897).

Ministru al justiției și al Cultelor.
ABDUR-RAHMAN.

¹⁾ Acastă dare de sémă despre învestitura și instalarea noului patriarh de Constantinopol este reprodusă după revista patriarchiei ecumenice „Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια—Adevöral bisericesc.

²⁾ Acesta este numele cu carü turciü numesc oficial pre greciü din imperiul Otoman. De alt-mintrelea și greciü între ei, după un us străvechiü se numesc cu acest nume.

În urma primirii acestei plăcute însciuinţări, la Patriarhie, s'a luat cuvenitele măsuri şi s'a alcătuit următorul program pentru instalarea Sanctităţii Sale Patriarhului nou ales:

PARTEA I.

Cei ce vor însoţi pre Sanctitatea Sa de la Fanar şi până la palat, şi de acolo unindu-se cu suita din Sikerge.

- a) *Jandarmi călări.*
- b) *Patru aproşi călări câte doi.*
- c) *Preoţi călări* (marele archimandrit, Sincelul German, Gregoriu şi Sofronie.
- d) *Maestrul de ceremonii*, N. A. Nicolaide.
- e) *Arhon Primicerul şi supraveghetor de Ordine.*
- f) **Inalta Sa Sanctitate**, cu Mareşalul Curţei şi Ex. Sa Arhon marele logofăt beiu.

g) *Patru ierodiaconi călări pe lângă trăsura patriarhală.*

h) *Mitropolitul Niceei, Ieronim şi al Sisaniului Atanasie.*

- i) *Jandarmi călări.*

PARTEA II.

Suita care va pleca de la Fanar până la Sikerge şi de acolo va însoţi pe I. Sa Sanctitate până la Inalta Pórtă.

- a) *Patru aproşi călări.*
- b) *Preoţi călări* (Ioakim de la megalorevma, Iakov de la Muhliu, Zisu de la Balata şi Teoclit de la Ferikioi.
- c) *Maestrii de ceremonii*, N. A. Nicolaide, G. Lemonide şi Th. Farmacopol.
- d) *Archiereii, membrii consiliului şi funcţionarii patriarchiei*, anume: Mitropolitul Ieracliei Gherman, al Chalchidomului Ioakim, al Dercului Callinic, al Trapezundei

Constantin, al Smirnei Vasilie, al Anchialului Vasilie, al Lemnului Atanasie, al Greveneii Dorotei, al Prespei Panaret, al Sitiței Vasilie, al Carpatului, Sofronie, al Elevteropolei, Dionisie.

Domnii: Foliade Beî, P. Paşa Fanerli, Miltiade Iacob, I. Hagi Efendi, K. Petride, A. Surla, X. Chriseoglu, A. Gangu, Capuchehaia, S. Papadake, I. Tantalide.

Archimandriții: Gherman Apostolatu, M. Cleobul, I. Chloru, Alex. Mavrake, Evstratie Filothei. G. Malafur, M. Danezi, I. Baruti, Ioakim Foropol, K. Bonzalide, I. Stavride și K. Thomaide.

Secretarul Fotie, Eclesiarchul, Diaconul al treilea, și Christ Papaioan.

e) *Jandarmi călări.*

Conform programului la ora fixată Înalta Sa Sanctitate a plecat de la Fanar în ordinea arătată către palatul din Gildiz. Sosind aci, după o mică pauză, a fost condus împreună cu Excelența sa marele Logofăt și cu venerabilii mitropoliți: Ieronim al Niceei și Athanasie al Sisaniului, de către mareșalul Curței imperiale, excelența sa Munir Paşa. Înaintea Majestății Săle împăratului, către carele I. Sa Sanctitate a ținut următoarea cuvîntare:

Majestate și Binefăcătorule Suveran,

Învrednicindu-mă de marea onoare de a mă înfățișa înaintea Majestății Văstre Imperiale, Vă depun respectos, pe de o parte recunoștința mea pentru bine-voitorea Văstră aprobare d'a mă recunoșce de Archiepiscop al Constantinopolului și Patriarch al Romeilor, iar pe de alta deplina mea credință și devotament către Augusta Văstră persoană.

După Dumneșeu, sprijinul meu este înalta Văstră clemență și puternica protecțiune, ca să pot duce la bun sfârșit, după augusta Văstră dorință, afacerile civile și religioase ale credincioșilor voștri supuși Romeii, a cărora su-

premă conducere spirituală s'a încredințat mie, umilul vostru rugător.

Rog pre Prea Bunul Dumnezeu ca să păziască pre Majestatea Văastră, prea bunul nostru suveran, pe gloriosul tron al otomanilor, încununând cu succese toate faptele voștre iubitoare de popore.

La aceste cuvinte, cari au fost traduse imediat în limba turcă de Excelența sa Arhon marele logofet, Majestatea Sa a bine-voit a exprima Inalta Sa mulțumire pentru alegerea Sanctității Sale ca patriarh al Constantinopolului și pentru asigurările de credință și devotamentul supușilor săi Romeii, adaogând, că conduita de până acum a Sanctității Sale, cunoscută Guvernului imperial, este o garanție, pentru înalta demnitate patriarhală ce i s'a încredințat. Majestatea Sa a adăogat că bună voirea și protecțiunea Sa către Patriarhie și supușii săi Romeii, va crește proporționat cu semnele de credință și devoțiune ce aceștia vor da. Sfirșind Majestatea Sa a exprimat dorința d'a primi în audiență particulară pre Sanctitatea Sa.

Apoi adresându-se către cei două Mitropoliți ce însoțiau pe I. Sa Sanctitate, îi a felicitat pentru alegerea ce au făcut și le a ordonat a da tot concursul lor sincer Patriarhului.

Sanctitatea sa, luând din nou cuvântul a arătat Majestății Sale recunoștința pentru încredințarea ce le a dat despre Inalta Sa bună voință și protecțiune imperială și a renoit asigurările de credință și devotament ale Romeilor către gloriosul tron al Majestății Sale. Și ast-fel s'a retras.

Sanctitatea Sa a fost condus după aceea în apartamentele Mareșalului Curței, Excelența sa Hagi Ali Beiu. Și după câte-va minute a părăsit Palatul, iarăși cu trăsura imperială, având în fața sa pre excelențele lor marele Legofet și pe Mareșalul Curței. Iar în o altă trăsură a curții au luat loc cei două Mitropoliți.

De la Palat trecând prin Diplokion și Tophane a venit la Galata. Pe tot parcursul Sanctitatea Sa era primit cu entusiasm și urale de creștinii credincioși cari așteptau de o parte și de alta a stradelor.

Din Galata cortegiul trecând podul de la Karakioi a sosit la Sikerge, unde, unindu-se cu cea-l-altă suită, care aștepta, și care conform programului plecase cu o oră mai târziu de la Patriarhie, întregul cortegiū s'a îndreptat către Inalta Pörtă. Aci Sanctitatea Sa fu întâmpinat de Marele maestru de ceremonii al Inaltei Porți, Feruk Efendi și condus în Sala cea mare a Viziriatului, unde a primit felicitările excelenței Sale Primului Ministru, carele a felicitat pre archiereii prezenți pentru alegerea făcută și 'i a asigurat de concursul său, la toate cererile legale ale Patriarchiei ecumenice. Apoi cu toții a mers la excelența sa ministrul de Interne, unde Sanctitatea Sa pe lângă felicitări a primit și asigurarea că'l va protege în toate cererile sale privitoare pe supușii Romeii și va atrage atențiunea prefectilor spre a înlesni toate cestiuile și afacerile episcopilor din imperiū.

De la ministrul de interne, Sanctitatea Sa, a trecut la Președintele consiliului de Stat, care l'a asigurat de tot concursul său amical la toate cererile ce îi va face; și d'aci a trecut la excelența sa ministrul de externe, care l'a asigurat de tot concursul său, în cestiuile patriarhicesci ce se vor discuta în consiliul de miniștri.

Luând loc după aceea în trăsura imperială și însoțit de doi adjutanți, și doi Guardii ai marelui Vizir, a fost condus cu aceeași pompă la ministerul justiției. Aci Excelența Sa pe lângă felicitări, a arătat Sanctității Sale rațiunea pentru care guvernul imperial are o deosebită îngrijire către națiunea grăcă din imperiū, acordând privilegiu patriarchatului ecumenic. Asigură pre Sanctitatea Sa că îi va da tot concursul în afacerile ce depind de apartamentul său.

O dată terminate aceste vizite oficiale, cortegiul patriarhal s'a pus în ordine, conform programului, cu singura deosebire, că plecând d'aci (Ministerul de Justiție), către Patriarhie, trăsura care conducea pre Sanctitatea Sa a luat loc la finele cortegiului. Ast-fel în ordinea cea mai perfectă cortegiul parcură stradele cele mari, cari erau pline de lume. Pretutindenī Inalta Sa Sanctitate era salutăată cu respect de popor, care își descoperea capul la trecerea cortegiului, iar Inaltul Ierarch îi bine-cuvînta.

Cortegiul s'a oprit puțin înaintea porților bisericii Sf. Nicolae din Givaliu, unde era ridicată o estradă și clerul bisericii cu episcopii și eforii școlii de fete «Zafirion» împreună cu elevele acestei școle, așteptau cortegiul. Aci I. Sa Sanctitate a fost felicitat prin o mică cuvîntare ținută de parohul Bisericii în numele tuturor celor prezenți, cari au întîmpinat cu urale pre Inalta Sa Sanctitate, când primiau bine-cuvîntările sale.

D'aci cortegiul, punându-se iarăși în mișcare s'a mai oprit puțin înaintea clubului «Comemorațiunea» unde d'asemenea era ridicată o estradă și mulțime mare aștepta pre Sanctitatea Sa. Președintele clubului, Dl. Gregoriu Venieris, a ținut o mică cuvîntare. Inaltul Ierarch a bine-cuvîntat mulțimea, iar poporul striga, ura.

Cortegiul s'a pus din nou în mișcare, îndreptându-se către Patriarhie.

Pretutindenī, în tot parcursul cortegiului se sunau clopotele de la toate bisericile creștine.

Ajunși la Patriarhie Inalta Sa Sanctitate a fost întîmpinat de clerul bisericii patriarhale, îmbrăcat în vestminte sacerdotale, avînd în fruntea sa pe marele Ierodiacon, și de mulțimea funcționarilor patriarhicesci. Onorurile militare au fost făcute de detașamente de soldați, cari la pogorîrea Sanctității Sale din trăsura au prezentat arma.

Inalta Sa Sanctitate s'a îndreptat către templul patriar-

chal, urmat de membri Sinodului, de toți cei oficialii și de mulțime mare de popor. Aci, după ce a fost îmbrăcat cu marea ținută și insigniile patriarhale, luând loc lângă scaunul său arhieresc, excelența sa marele Logofăt, asemenea în ținuta sa de gală, cu decorațiunile sale, ținând în mâna dreaptă o făclie de ceară aprinsă, apropiindu-se și stând în fața Sanctității Sale, a dat citire cu glas mare următorului act oficial:

«Sfântul Sinod al Prea Sfințiilor Arhieriei, luminatul cler «al bisericii celei mari, frunțașii și învățații neamului și «tot poporul ortodox al păzitelor de Dumneșă eparhii și «al cetății acastia, regina orașelor, alegând pe Inalt Prea «Sfinția Văstră, într'un cuget și o voință, prin inspirațiune «divină și bună voința împărătescă, de Archiepiscop al «Constantinoplei, Roma-Nouă, și Patriarch Ecumenic, Vă «chiamă prin mine, umilul ei serv, la acest sfânt scaun «Apostolic și Ecumenic».

«Suiți dar, Inalt Prea Sfințite Stăpâne, treptele lui și îm- «podobiți'l pre el în totă viața Văstră, așa precum 'l au «ilustrat predecesorii tăi, Andreiul cel întâiul chemat, Ioan «Chrisostom, Foșiu înțeleptul, Ghanadie Școlarul, Constantin «cel întru sfinți, Ioachiul Hiul, Nicefor de la Efes, cel ne- «prihănit și toți cei-I-alți fericiți, cari au condus după voia «lui Dumneșă scaunul acesta patriarhicesc și conduceți «clerul și poporul ce ți s'a încredințat de sus, pe cărările «îndoitei mântuirii (a trupului și a sufletului) la locașurile «harului evagelic».

După această mare comunicare Sanctitatea Sa, Constantin al V-lea, urcând treptele tronului arhieresc, a răspuns, conform usului, mulțumind, că primesce înalta servire ce i-se încredințază.

După aceea, venerabilul Mitropolit al Ieraciei, Gherman, conform usului tradițional, a ținut înaltei sale sanctități, o mică cuvîntare și a înmănat cărja patriarhală. Dându-i-o,

conform usului, Mitropolitul Iracliei a s̄arutat m̄ana patriarhului, iar patriarhul la r̄indul s̄eu, a s̄arutat Ńi el m̄ana Mitropolitului Iracliei, ch̄iriarhul s̄eu, ĩn amintirea istoric̄ă, c̄ă BizanŃiul fu odinior̄ă episcopie pendinte de ac̄est̄ă Mitropolie.

ĩn urm̄ă lūand crucea a bine-cuv̄intat poporul Ńi a pronunŃat cuv̄intarea sa de instalare.

Dup̄e aceea corurile c̄ant̄areŃilor aũ c̄antat obic̄inuitul Polichronion Ńi dup̄e terminarea ruḡăciunilor, predicatorul bisericii celei mari, urc̄andu-se ĩn amvon, a Ńinut o predic̄ă de ocaziune, dup̄e care repeŃindu-se c̄antarea Polichroniului, Inalta Sa Sanctitate a coborit treptele tronului Ńi a fost condus ĩn c̄ant̄ari Ńi uralele mulŃimei ĩn sala cea mare sinodal̄ă, unde toŃi membrii sinodului, oficialii Ńi toŃi cei de faŃă, ĩn prezenŃa maestrului de ceremonii al Inaltei PorŃi Ńi a aghiotantului marelui Vizir, a s̄arutat m̄ana noului ales Archiepiscop al Constantinopolei Ńi Patriarch Ecumenic.

Cu ac̄esta s'a terminat ceremonialul ĩnvestiturei Ńi al instal̄arei Sanctit̄ăŃii Sale Constantin al V-lea.

D.

BOALA A. S. R. PRINCEPULUI FERDINAND.

*A. S. R. Principele Ferdinand, moștenitorul tronului României a trecut prin una din cele mai periculoase crize din viață. A. S. S'a luptat cu mórtea! Durerea și jalea coprinse se nu numai familia noastră Regală, dar și întreaga suflare românescă din țara acésta și de pretutindenă. E o ȃicétóre românescă, că în vremuri grele se cunoșce omul! Ei bine, cu acéstă ocașiune tristă s'a dovedit până la evidență, cât ține poporul românesc la dinastia sa și cum 'și dă el sémă de situațiunea ce i s'a creat prin stabilirea pe temelii solide a dinastiei înțeleptului și gloriosului Rege Carol I și cât de melancolice gândiri și simțiri 'l sbuciumă, când reflectéză asupra unei nenorociri pricinuite în sinul familiei Regale. Cred, că s'a convins și cel din urmă muritor din țara acésta, cât e de iubită, cât e de adorată dinastia noastră. Am asistat și am observat cu deamănuntul lungul și nesfârșitul pelerinagiũ, ce s'a făcut la palatul de la Cotroceni, locul unde zăcea greũ Principele nostru, în ȃilele de grea cumpănă pentru țara acésta! Mărturisesc cu tótă sinceritatea că n'am vęđut așa ceva vre-o dată. N'am vęđut vre-o dată o imensă lume, compusă din tóte clasele societății românesce și din tóte etățile, care să fie pusă pe gânduri și care să concentreze în sine durerile familiei Regale ca de data acésta. Am reflectat și am ȃis în mine: **Dómnene Dumneȃeule, veđi și cercetéză și ascultă***

rugăciunile acestei mulțimi imense, care n'are gândul și inima îndreptată de cât către Tine! Și în adevăr, că o minune dumnezească a fost la mijloc! Rugăciunea mulțimii s'a ascultat, așa că iubitul nostru Principe merge spre bine și în curând 'L vom vedea cu viociunea și cu dragostea de muncă ce-L caracterisă.

*Biserica noastră națională a ținut de cea mai sfântă datorie a ei, ca, în aceste zile de durere pentru neamul românesc, să caute de a fi la înălțimea chemării ei. De la un capăt până la cel-alt al țării s'a rugat în locașurile divine preoții împreună cu credincioșii. S'a adus rugăciuni ferbinți pentru sănătatea și scăparea de dureri a Principelui nostru. Acel care a asistat în capitală la vre-un **Te-Deum** săvârșit în scopul acesta, trebuie să fi avut inimă de marmoră, dacă nu i s'a stors lacrimi la auzul duióselor rugăciuni tăcute cu acéstă ocaziune. A fost un moment de înălțare sufletéscă, când la Mitropolia din București M. Sa Regele la un asemenea **Te-Deum** a cădut în genunchi ca și întréga suflare creștină și și-a îndreptat privirea și inima către Cel A-tot-puternic! Erau momente sublime de curățenie sufletéscă, când observai în biserică bătrâni și tineri ingenunchiați înaintea sf. icóne și rugându-se pentru sănătatea, binele și fericirea dinastiei române!*

Principele Ferdinand a scăpat! Rugăciunea poporului românesc a fost ascultată! Nu ne rămâne acum de cât să mulțămim Celui A-tot-puternic din tot sufletul și din tot cugetul nostru pentru binele revărsat asupra dinastiei române, asupra poporului românesc.

G...

DONAȚIUNI.

D-l Periclie Arghiaropol, proprietarul moșiei Cucutenii a dăruit șese juguri pari, șese juguri nule și șese juguri lemn de tei, pentru construirea casei parohiale din parohia Bogdănesci comuna Cucutenii, Județul Iași, iar D-lui Alexandru Negruț proprietarul moșiei Voinești, asemenea a dăruit opt juguri lemn de stejar tot la construirea acelei case. Pentru care li se aduc mulțumiri publice.

D-l Teodor Stănescu, administratorul domeniului Clinceni, dăruind bisericii din Țisa comună una cădelniță de argint, iar D-l Victor Socec, dăruind bisericii din comuna Bolintinu din Del județul Ilfov 500 kilo var pentru reparațiunea Țisei bisericii, li se aduce mulțumiri publice.

La biserica Alexe din Capitală, s'a făcut donațiune din partea D-lui Dimitrie Popescu un epitrahil de mătase; din partea d-șorei Cateluța Mihăilescu, o perdea de mătase brodată cu fir, iar din partea d-lui Ștefan Trandafir-scu, o lumânare frumoasă în greutate de 5 chilograme pentru iconostas. Taturor acestor pioși donatori Epitropia le exprimă mulțumiri publice.

Se aduc mulțumiri publice D-nei Maria Panaite a Savei din Comuna Poeni Jud. Iași care a dăruit bisericii parohiale, două uși zugrăvite la Sf. Altar, făcând tot odată și reparația policandrului mare; costul acestor lucrări este de lei 200.

D-na Aristița G. Uriaș în memoria defunctului său soț Gh. Uriaș, a dăruit bisericii parohiale cu paronul Sf. Ióu Botezătorul din Urbea Pétra, un rînd vestminte preoțesci complete de adămască de mătase, afară de stiharul preoțesc care e de adămască de lână, cum

și un acoperământ pe Sf. Masă, și unul la jertfelnic, ambele de lână toate acestea în valoare de 300 lei. Pentru care i se aduce mulțumiri publice.

D-l Alecu Ștefănescu, a dăruit bisericii parohiale Sf. Dimitrie, din Focșani, o sobă de fier, în valoare de 120 lei, pentru care i se aduce mulțumiri publice.

Se aduc mulțumiri publice D-lui Năstase Meran, care a dăruit bisericii filiale cu patronul „Sf. Vasilie“ din parohia comunei Vărsătura, jud. Putna, un rînd de vestminte noi, în valoare de 200 lei; D-l Toma Spănu, împreună cu diaconul Mihail Dia, a dăruit un stihar de pluș, în valoare de 60 lei; iar D-l Nicolae Cérkez, lumînă i de ceară în valoare de 40 lei pentru ambele biserici din parohie.

Chiriarchia Dunării de jos, exprimă mulțumiri locuitorilor mai jos notați, care au bine-voit a contribui la facerea unui Litcher pentru biserica parohială Sf. M. M. Dimitrie, din comuna Zebil, Jud. Tulcea și anume: Preotul Toma Țurcau cu lei 5; cântărețul Christea Bunescu lei 10; Dobrea Turtain lei 10; Mihail Vasile lei 5; Grigore Petcuță lei 5 și Axente Rusu lei 5; iar D-l Dobrea Leucă a plătit un discos de argint și o stea în valoare de 60 lei.

Chiriarchia Dunării de jos, exprimă mulțumiri d-lui Jecu Popov, episcopul bisericii cu serbarea „Înălțarea Domnului“, din parohia Inan-cișme, Județul Tulcea, care a bine-voit a dăru-i sus șaisei bisericii, o cădelniță de argint plaque în valoare de lei noi 25.

Chiriarchia Dunării de jos, exprimă mulțumiri locuitorilor de mai jos, pentru donațiunea de cărți bisericești cu litere străbune, ce au bine-voit a face bisericii cu serbarea Sf. M. M. Dimitrie din comuna Zebil, jud. Tulcea și anume: Niță Rotar, un Apostol în valoare de 13 lei; Constantin Bașchir, una Psaltire în valoare de 11 lei; N. Jolescu una Liturgie în valoare de 10 lei; Martin Rusu, un Evhologiu în valoare de 14 lei; Gh. Mercur, un Triod în valoare de lei 29; Gh. Caramilea un Octoiar mare în valoare de lei 29; Iov Agi-Ghioteanu, un Pentecostar în valoare de 14 lei; Vasile Bunescu, un prohod în valoare de 3 lei; Moise Patriche, una Evanghelie în valoare de lei 20, una cruce de alamă lei 20 și o cutie pentru Sf. Myr de metal alb, în valoare de lei 25; și preotul Țurcana parohul bisericii din Zebil una cutie de metal pentru Sf. Treime în valoare de lei 14, și un pidalion 40 lei.

Chiriarchia Dunării de jos, exprimă mulțumiri locuitorului Manole Pele-jungă din cotuna Traian pendinte de comuna Traian, Județul Constanța, care a bine-voit a dona bisericii cu serbarea „Acoperământul M. Domnului“ din parohia Pelitlia șaisei județ, un clopot în greutate de 85 chiliograme și în valoare de lei 205.

Chiriarchia Dunării de jos, exprimă mulțumiri Sachelarului Toma Țurcanu parochiul bisericii Sf. M. Dimitrie din parohia Zebil Județu Tulcea, care a bine-voit a da ni sus Țisei bisericii următoarele cărți bisericești cu litere străbune: un tipic, un arhieraticon, un evhologiu, un Catavasier, un Orologiu, Țiția a II a, un Aghiasmatar, Sfinta Evanghelie în 12 limbi, una Panachidă, un The-Deum, una carte literatura bisericească de Econ. Șt. Călinescu, Sf. Scriptură și un Epit ahir de mătase.

Se aduc mulțumiri publice D-nei Ióna preotul Lazăr Bârdan, care a dăruit bisericii filale cu hramul Înălțarea Domnului din comuna Rugi parochia Horezu Județul Gorju un rînd vestimente naționale bisericești, patru pole pentru icónele împărătesci și o masă pentru Sf. Prastol.

Se aduc mulțumiri publice D-lor Radu Duță și Rădoiu Mihailă din comuna Adâncea Județul Dâmbovița, cari au dăruit bisericii parohiale din acea comună, cel d'întăiu un epitrahil și o pereche mănecoțe în valóre de lei 70, iar cel de al doilea o sfită de mătase fină în valóre de lei 81.

D-l Luca P. Niculescu proprietarul moștei din comuna Dragomirești Jud. Dâmbovița, bine-voind a dona bisericii parohiale din numita comună un rînd complet de vestimente preoțesci de stofă fină și prețioasă. Epitropia 'i aduce mulțumiri publice.

D-l Ión Alexandrescu cu soția sa Angela au bine-voit prin stăruința Pr. Sachelarie I Ionescu a face pentru bise icoa Precupeții Vechi din Capitală, din nou sf icóne cele mari împărătesci; anume: D-l Iisus Christos și Maica Domnului din nou de lemn, apoi pe lângă argintul ce se afla pe cele vechi au mai adăogat pe cel trebuitor pentru complecta îmbrăcare a celor noi suflându-le cu aur la locurile convenite la care icóne au făcut tocuri noi și gemuri împreună cu două iconițe mici din nou îmbrăcate tot cu argint servind de sbrutat cheltuiud suma de lei noi 576. Asemenea D-l Ión Crăciunescu cu soția sa Ma ia au donat un rînd de Sf. Procovețe împreună cu o pólă la iconostas, frumos lucrate aduse din Rusia în valóre de lei 50. Iar D-șora Irina Niță Franzelarul a bine-voit a dona la Sf. Icóne sus arătate două perdele de lână prea frumos lucrate în valóre de lei 60; pentru care Epitropia le aduce mulțumiri publice.

Chiriarchia Dunării de jos aduce mulțumire publică persónelor de mai jos cari au donat bisericii cu serbarea S-șii împărății din urbea Tulcea, două icóne a căror valóre se ureă la suma de 120 lei și anume: Ión Nicolaș, E. Vinter, Iohan Mainvalț, S. Cșanovschi, Foti Hagiopo, Gh. Gheorghe cu, Ión Naum. Mineu Colea, Petcu Alexiev, Sava Simion, Vasile Panaitescu, Evdoch m Novic, Ivan Tudorof, Alex. Nedelcu, Iulian Popescu, Ión Tașiu și Iordache Ghilan.

DONATIIUNI

D-l George Iorga din comuna Jegellia plasa Borcea Jud. a făcut donațiune bisericii parohiale cu patronul Sf. Nicolae comună un stég în valoare de 80 lei, pentru această piosă fapta aduce mulțumiri publice.

D-na Maria B. Nicolescu dăruind bisericii parohiale din parohia Brăneșel, plasa Jiului jud. Gorj un rînd vestminte naționale bisericești, se aduc mulțumiri publice pioșei donatoare.

Se exprimă mulțumiri publice persoanelor care au bine voit a veni în ajutorul Bisericii parohiale a Sf. Gheorghe-Vechii din urbea Craiova și anume: D-nii Iancu G. Plesco cu 200 lei. Fănică Lasadorénu 100 l. Toma N. Demetrescu 100 l. C. I. Dabulénu 100 l. Dumitru Bancioiu 100 l. D-na Eufrosina N. Condo 100 l. Nae T. Popu 100 l. Costache Stroescu 100 l. Vancu Mladimovici 50 l. Ecaterina P. Vasiliu 50 l. Ștefan M. Vulcănescu 60 l. Maria G. Marăscu 100 l. Vasile S. Găblescu 20 l. Petrușii Cotadi 20 l. Nicu D. Ignatescu 40 lei; Păun Călinescu 40 l. Marin Stănescu 20 l. Dumitru Vasilescu 20 l. Radu Demetrescu 20 l. Dumitru Oprea 20 l. Iancu Corcovénu 20 l. N. Nicolaidi doctor 20 lei. Mari Th. Ioto 20 l.; Marin Oprea 20 l. Nicolae Chioiu 20 l. Ion Popescu 15 l. Ștefan Cănescu 10 l. Ștefan Z. Georgeta 10 l. Marin I. Popescu 10 l. Marghăla Pleții 10 l. Vasile Georgescu 10 l. Petre Bărbulescu 10 l. Gheorghe Marinescu 10 l. D. D. Constantinescu 20 l. Marin Boloșianu 10 l. Florea Bașénu 10 l. Ilie Prajbenu 10 l. Iancu C. Albușescu 10 lei; Costache Nedeleu 10 l. Constantin Pătrașcu 10 l. Vasile Voinescu 10 l. Pacin Dimian 10 l. Dumitru Tatomirescu 10 l. Costică Marinescu 10 l. Nicoae Constantinescu 10 l. Ștefan Delcescu 10 l. Savu Alexiu 5 l. Dumitrana Elio pol 5 l. Petre Stancu 5 l. Nae Constantinescu 5 l. Grigorie Guță 5 l. Gr. Demetrescu 3 l. Vasile Mihăescu 3 l. Niță D. Alonescu 5 l. Petre I. Pisticov 5 l. Costache D. Mihail 2 l. Dimitrie Marinescu 3 l. Mihail Andreescu 5 l. Mitrache G. Filip 5 l. Costache Nicolaș 3 l. Ioniță Manea 3 l. Dumitru Marinescu 20 l. Nicolae Udrea 40 l. Preocup și următoarele persoane care au dat obiecte: D-na Maria născută D. Iota, 5 metri adămască de lână cu flori pentru sintul Prastol în valoare de 30 l. D-na Ana născută D. Iota o polă stofă de mătase împrejur cu ciucuri de fir galben în valoare de 30 l. pentru pociocvețe. D-na Maria Hagl Preda una idem bene lucrată în valoare de 20 lei; D-nii Mitu Feler Dogar un hărdău nou, mare pentru grădina bisericii în valoare de 10 l. D-l Ilie Opran 5 metri preșuri în valoare de 18 lei; D-șora Ana I. Comăneșnu una polă cu ciucuri și mărgelile imitație Mărgăritarului în valoare de 20 l.

Se aduc mulțumiri publice persoanelor cari au contribuit la înbunătățirea bisericii filiale cu hramul „Intrarea în Biserică“ din că unul Pietriși parohia Baldovinesci Județul Romanați și anume: D-l Ion N. Gârlescu, Mihail N. Gârlescu, Gh. Ciolová Nae Gârlescu, Mitrică Popescu, Lache D. Gârlescu și Matei Ștefan, cari cu toți au contribuit a dota biserica cu următoarele obiecte: Un Evhologiu, o Liturgie, un

Catavasier, o Evanghelie, toate de la Tipografia Cărilor Bisericești legate cu piele marochin. Un stég, un rind de odăjdii complete, o cruce de argint, O colimivtră de tinichea dublă, legatul Cuzaniei de cântărețul Dimitrie Popescu. Toate acestea s'au făcut cu suma de lei 292, 95 bani. Tot prin concursul acestor pioși creștini și cu ajutorul tuturor enoriașilor s'au împrejmuit Curtea bisericii și a cimitirului cu ulucă, care a costat 400 lei.

D-l Gheorgh. Petrescu episcop, a dăruit bisericii parohiale Cioenei din comuna Nărășani Jud. Dolj o ladă pentru conservarea lumânărilor și a untului de lemn pentru care i se aduce mulțumiri publice.

D-na Elena Furtunescu din București, a dăruit bisericii Sf. Voievođi din comuna Teșila două sfeșnice purtătoare, un acoperămint de mătase pentru sfințele vase și cu o cutie pentru purtar-a sticlețel cu sfânt mare mir cum și alte obiecte bisericesti pentru care i se aduce mulțumiri publice.

Se exprimă mulțumiri publice cucernicului paroh Gh. Mihai din parohia Coșoreni, plasa Câmpul, Jud. Ialomița care a făcut cu spesele sale la biserica parohială Sf. Nicolae un amvon cu giamae, în valoare de 400 lei.

Se aduce mulțumiri publice D-lui General Manu proprietarul moșiei Serioșt-a, care a bine-voit a dărui bisericii din acea comună: 1 Evanghelie, o copie și un miritor.

Se aduce mulțumiri publice enoriașilor, cari au contribuit la îmbunătățirea bisericii parohiale cu hramul Adormirea împreună cu filialele sale din comuna Costești pl. Cozia Județul Vâlcea și anume: D-l Grigore N. Voing a pardosit cu scânduri biserica filială cu hramul Adormirea M. Domnului din cătunu Săcătură, încăperea bărbaților fiind cu totul ruinată cărăm da cu care era pardosită cheltuind lei 70. D-lor Constantin Iliescu și Ion Balintescu cântăreții bisericii au pardosit asemenea antreul bisericii cheltuind 40 lei. Parohul Matei Grigorescu a pardosit altarul și a făcut două ferestre la altar cheltuind 55 lei. Pardositul tindeii sa încăperea femeilor s'a făcut de D-ni Toma C. Iliescu care a dat 7 lei. Constantin Stan Ilie 3 lei Marin Sabu 5 l. Procopie Florescu 5 l. Grigorie Dăru 1 l. Marin Anghelescu 1 l. Elena N. Mituțoiu, 1 l. Prețul M. Grigorescu 17 l. D-l Grigore Stănescu au pus 4 ferestre la biserică cheltuind suma de lei 50. D-l Toma Cărstescu Zugravu a făcut Icoana împărătescă a D-lui Christos în valoare de 30 lei, și D-l Ilie Dumitrescu Icoana Maicii D-lui în valoare de 30 lei, mai vopsind uși și ferestre în valoare de lei 20. D-nei Iona N. Iancovescu a lucrat un rind de odăjdii o pereche procovețe, o perdea la ușile împărătesci, două pôle la Icoana împărătesci, o masă pe Sf. prastol totă din stofă națională alese țesute și cusute cu arnici, lănițe, mătase, bumbac și fir, toate în valoare de 150 lei, oșebit de alte reparații mici și spălături ce face pen-

tru curățenia ornament lor bisericesci la biserica filială. D-nelor Elena Const. Cosma Plôie cu Nasta D. Mituțoiu și Paraschiva Toma C. Iliescu au făcut un rind procovețe, perdele, prosôpe, mese și așternute pe Proscomidie, Iconostas la Icoane etc. țesute, alese cusute de stofă națională. D-nei Eufrosina Tănăsescu care a dăruit o perdea frumoasă la icôna Impărătescă a D-lui Christos în valôre de 10 lei. Tot la numita biserică s'au făcut mai multe reparațiuni și s'au cumpărat obiecte necesare cultului cu ajutorul Enoriașilor respectivi. La biserica parochială s'a făcut următoarele donațiuni: D-na Ileana soția preotului M. Grigorescu a făcut o adveră la ușa altarului spre M. N. și 2 pôle la icônele Impărătesci, prăcum și un procoveț, toate de stofă Națională în valôre de 30 lei. D-na Elisabeta soția D-lui G. Bălințescu o adveră la ușa împărătesc. două pôle la icônele Impărătesci două perdele idem, un procoveț și un prosop de stofă națională toate în valôre de 40 lei. D-na Paraschiva Const Bolintescu un procoveț în valôre de 6 lei, Maria Trifon Florescu un procoveț și un șervet în valôre de 7 lei, Maria Gr. Cosma o adveră și două poli în valôre de 15 lei. Preotul Constantin Iacovescu a dăruit un dulap de păstrarea de odăjdii, un așternut și un acoperiș pe sfintul prastol de stofă națională, toate acestea în valôre de 45 lei. Gheorghe I. Bolintescu și Constantin I. Bolintescu au sîndrit clopotnița din nou ochelind suma de 120 lei. Dimitrie Cosma și Dimitrie N. Avram au dăruit o icônă cu sf. Dimitrie în valôre de 12 lei.

D-l Alexandru Dobrescu, locuitor din parochia Sintesei, com Crețesei, a oferit în cursul anului 1895—96 bisericii cu hramul Adormirea Maicii Doznului, din sus Țisa parochie o Evanghelie cu slove străbune, legată în a gint cu mici stelute în aur în valôre de 420 lei. Un chivot unde se păstrează sf. împărtașire, de argint în formă de Biserică și pe ușa s-tului Chivot este sf. Apostol Petru și Pavel, făcuți în aur, în valôre de 155 lei; la acest chivot a mai contribuit Ivan dulgheru 5 lei, și Neculae Toma floraru din Bucuresei 5 l. A mai oferit în cursul anului 1896—97 un policandru mare cu 18 lumini ce este înfrumusețat cu ingeri și serfiml, de alamă galbenă în valôre de 480 lei făcut numai de D-nu Alexandru locuitor în această parohie. Pentru cari li se aduc mulțumiri publice.

Se aduc mulțumiri publice următoarelor persoane cari au contribuit la înfrumusețarea bisericii parohiale Sf. Nicolaș din cat. Schiulesei Com. Homoriciei pl. Teléjen, Jud. Prahova: Ang. Gh. Popa, Tănase M. Bacirea și Nic. Răduescu a donat o colimvitră de aramă, costând 41 l. Epitropia Bisericii Teișani pl. Teléjen a dăruit o cruce înaltă de un metru, cu 2 fețe costând 25 lei. Tănase M. Bacirea, Constantin M. Bacirea, Mateiu Bacirea, Ion Iacob, Preotul paroh Al. Popescu au dăruit un epitaf nou de bună calitate, costând 26 l. Ion C. Vișceanu perdele naționale cu rări pentru icônele împărătesci, costând 12 l. Gr. N. Rizea, o masă de brad cu o cutie, costând 5 l. Nic. Dobrescu, un tetrapod portativ și un sfeșnic tricher, costând 12 l. Elena Ion Trache, o pereche paftale de argint, costând 5 l. Bratu N. Rizea, un policandru nou

de alamă cu opt lumini. costând 65 l. Mihail Moraru o linguriță de argint costând 5 l. Parohul Alex. Popescu, o psaltire cu litere noi legată costând 8 l. 30 b.

Locuitorii comunei Zăicoiu, din Jud. Dolju a cui părat la biserica acelei parohii un policandru în valoare de 100 lei, iar D-l Epitrop Ión Stanciu Zăicoianu o candelă de alamă în valoare de 15 lei; pentru care li se aduc mulțumiri publice.

Epitropia bisericii din parohia Baldovinesei plasa Oltul de sus județul Romanați aduce mulțumiri publice următorilor persoane și anume: D-l Ștefan Popescu cântăreț actual a oferit Un apostol legat cu piele marochin, o psaltire asemenea și o panahidă legată cu pânză. Tóte ediția sf. Sinod în val re de 14 l. Preotul paroh, Ion Baldwin un Céslov mare în valóre de 15 lei. D-na Maria Ilie Rucșanda două perdele la icónele împărătesei de pânză cusute cu flori, Constantin D. Gheorghe tot asemenea perdele la aceleași icóne. Acestea la biserica parohială sf. Niculae din comuna de reședință Baldovinesei. D-l Dineă Mihael patru póle de pânză cu flori cusute la i ónele împărătesei de la biserica filială Sf. Ilie cătunul Gubandru aceiași parohie. Ión St. Mariu a donat bisericii filiale din cătunul Pietriși aceiași parohie un sfeșnic de piatră cu cinci ramuri.

Se aduc mulțumiri pulice următorilor persoane și anume: D-nul Mi-tran Mărășescu, epitropul bisericii din comuna Ciolănesei din dél județul Teleorman care a oferit acelei bisericii un rind de vestminte preoțesi în valoare de 60 l. D-nei G. Georgescu, din comuna Cerașu Jud. Prahova care a dăruit bisericii cu hramul Sf. Nicolae din aceea comună patru perdele de pânză bine lucrate și un prosop de borangic pentru icónele împărătesei.

Se aduc mulțumiri publice următorilor persoane cari au bine-voit a dona bisericii parohiale Popa Tatu din Capitală, următoarele obiecte și anume: D-l Párvu Iordănescu un covor de lână cu flori în valóre de 45 lei, și una taburică de postav roșu cu flori în valóre de 10 lei; D-na Aurelia M. Dumitrescu, una pólă de atlas pictată și cu fir de aur împrejur în valóre de 20 lei. D-șórele Irina Șonțu și Lelia Șonțu, două perdele mari de icóne brodate cu mătásuri și Gherlande de flori în valóre de 60 lei D-șóra Vinograd. una perdea de atlas cu fir galben împrejur în valóre de de 50 lei. Asemenea D-na Maria Preotu Ogrezénu, a dăruit bisericii Mihael Vodă tot din Capitală un epitrahil, un cordon și una perche măneșuțe tóte noi precum și D-na Aneta Popescu un coș de nuele.

D-na Ruxada A. Calotescu, proprietară în comuna Turcoeni-de-jos, jud. Gorjiu făcând și dăruind bisericii parohiale din aceea comună un rind vestminte naționale bisericesei, Epitropia îi exprimă mulțumiri publice.

Se aduc mulțumiri publice următoarelor persoane cari au bine-voit a dona bisericii Isvorul nou din Capitală obiectele de mai jos și anume D-l Dimitrie Eftimie care a dăruit 500 cărămizi pentru repararea clopotniței; D-nii Tache Cocorescu, D. Stănescu și Dimitrie Eftimie au dăruit icôna Sf. Dimitrie Basarab cu tocul ei în valoare de 260 lei. D-na Vasilichia Trandafirescu Haglică a dăruit un rînd de odăjdii noi în valoare de lei 120. D-l Christea Dumitriu a dăruit suma de lei 50 pentru poleitul candelor; D-nii Nicolae Gheorghe, Nicolae Tache și Nicolae Pantazi, au zăgrăvit din nou icôna sf. Nicolae în valoare de lei 87; Monahia Tecla Protopopescu a oferit două rînduri de odăjdii în valoare de 400 lei; D-na Zamfira Tănase a dăruit un vas de aramă în greutate de 5 kilo pentru aghiasmă în valoare de lei 27.

Epitropia bisericii cu hramul sf. Ión din Comuna Ianca plasa Ol-tul de jos Balta, aduce mulțumiri publice D-lui Ștefan R. Daniilescu care a oferit bisericii filiale Sf. Nicolae din acea parohie o colimvitră de aramă în valoare de 40 lei; Alexandru Stănelulescu un Minei pe luna Februarie, Ión N. Dumitrescu un Penticostar, amândouă aceste cărți sunt din ediția Sf. Sinod legate cu piele marochin, iar Ión D. Coteș a oferit tot numitel bisericii o cădelniță în valoare de 30 lei.

Epitropiile bisericii cu patronul S-ții M. M. Voevođi, din comuna Cristești aduce mulțumiri publice D-lui Gh. Gh. Christescu proprietar și actual primar al șașei comune care a contribuit cu suma de 230 lei pentru sfințirea bisericii filiale cu patronul Schimbarea la Față din Cotuna Orășeni fost schit de maice. Asemenea Epitropia bisericii Adormirea din cotuna Stănceni comuna Bălușeni exprimă mulțumiri publice obștiei locuitorilor din șașa parohie cari împreună cu Epitropia bisericii a cumpărat un policandru de alamă galbenă în greutate de 67 1/2 Kilograme în valoare de 241 l. 50 b. Epitropia șașei bisericii a mai contribuit împreună cu D-nii Gh. Ioniță cu 7 lei, și N. Botezatu cu 9 lei de a făcut un curpân de fier poleit în valoare de 32 lei, iar D-l Dima Spasu bu'gar a dăruit bisericii parohiale un sfeșnic mare de alamă în valoare de 92 lei 50 b. precum și un acoperământ pe sf. Masă de adălasoă de ață în valoare de 12 l.

Chiriarchia Dunării de jos aduce mulțumiri publice D-lui Nichită Ereo din Urbea Mahmudia, jud. Tulcea pentru că a dăruit bisericii cu serbarea „Aducerea Mōstelor Sf. Ierarh Nicolae din acea urbe, una pereche mânecute și una pereche văzduhuri, în valoare de 25 l.

Epitropia Bisericii Mânjești Com. Mogoșești Jud. Iași aduce mulțumiri publice următoarelor persoane și anume: D-lor Vasile Lazur și Alex. Gheorghiti care au donat câte 50 l. Preotul paroh Petru Ignat 45 l. Ión Matei și Costache Gălițe câte 20 l. Evdochim Cozma, Neulăe Ivanciu, Ión Alexandru, Th. Băbușan, Gh. Gheorghiti, Th. Ma-

rin, D. Alexandru, Gh. Matei, V. Chelaru, D. Ciobotaru, V. Părău, V. Matei, P. Alexandru, Ion Iosup și Al. Sandu câte 10 lei. Constantin Nicolaș, I. Zaharia, V. Sava, Gh. Matei, C. Bagan, V. Lungu, Vasile Chirilă, V. Olaru, D. Chirilă, V. Costandachi, Th. Costandachi, Gh. Suru, D. Gaman, C. Tărmăncu și Th. Doban câte 5 l. Nicolae Boldur 8 l. V. Gheorghe 12 l. o or'stelniță, V. Gheorghiu, Gh. Baratec, Ecaterina Ciobotariu, M. Scripcariu, I. Lungu, Thudora I. Gheorghiu și Ana Tănase câte 2 l. Constantin Rădulescu, M. Tărmăncean, Panaite Gherasim, Gh. Lungu, Th. a Sofroniei și Maria T. Nichiță, câte un leu; V. Ciocanachi 1 l. 50 b. Ion Dascalianu 50 b. și un kilogram ceară. V. Tnbuleac, Vasile Rusu și Th. Baciu câte 50 b.

Epitropia parohiei Buna Vestire din comuna Dămnesci, plaiul Nucșora-Dâmbovița, exprimă mulțumiri publice D-lor Ion Pantiliea comerciant, Luca Vasilescu, funcționar, Petre Sinta, comerciant și altor 38 locuitori din acea comună, carei au contribuit cu suma de lei 109 bani 60, pentru procurarea unui rînd de cărți voni rituale, ediția Sf. Sinod, necesare sus țisei bisericii. De asemenea și D-lui Alexandru Theodorescu, comerciant din Bucuresci, care a dăruit cele două icône împărătesci în valoare de lei 200 și D-nei Irina Ecunescu, tot din Bucuresci care a oferit un rînd complet de Sfinte Vase pentru serviciul Sf. Proscomidii de metal aliaji în valoare de lei 40.

D-na Ecaterina Gheorghiu din Comuna Frătesci, Jud. Vlașca, binevoind a dăruit bisericii parohiale cu hramul Sf. Ecaterina, din acea comună una iconă a Maicii Domnului, în valoare de 15 lei, precum și două perechi perdele de borangie brodate în valoare de 40 lei. Epitropia îi aduce mulțumiri publice.

D-l Vasile Cojocaru din comuna Bărsești județul Putna, dăruind bisericii parohiale din acea comună un policandru de alamă în valoare de 60 lei, iar D-nul Teodor Cojocaru dăruind aceleși bisericii o candelă de alamă în valoare de 15 lei, li se aduc mulțumiri publice.

D-l N. Șerban din secția Cremenea, Comuna Letea, Jud. Bacău făcînd cu cheltașia sa la cimitirul satului Domnița Maria din aceeși comună o clopotniță de lemn și un clopot, ambele în valoare de 250 lei, iar fratele său D. Șerban cumpărînd și aședînd tot acolo un alt clopot de 60 lei. Epitropia le exprimă mulțumiri publice.

Epitropia parohiei Șolești din jud. Vaslui aduce căldurose mulțumiri obștiei locuitorilor din cotuna Boușori, aceeși parohie, pentru că a cumpărat și donat bisericii din cotuna Boușori mai multe cărți ediția Sf. Sinod și anume: Triodul, Penticostarul, Aghesmatarul; Evhologinul și Evanghelia; De asemenea D-nei Efrosina Gorgos din Galați, pentru că a dăruit aceluși bisericii una candelă de argint.

Din partea sântei Episcopii a Hușilor se aduc căldurose mulțămiri persónelor mai jos notate cari au dăruit mai multe obiecte de valóre, ambelor biserici din parobia Cerțești Jud. Tutova și anume: D-l proprietar Costache M. Ball, a dăruit bisericii parohiale un potir de argint, un discos, și una stelută în valóre de 200 lei; D-na Casandra Vulpe, a dăruit bisericii filiale una cruce îmbrăcată cu argint; D-l Th. Ciurea a dăruit aceiași biserici filiale un penticostar cu litere străbune, iar bisericii parohiale un tablou, rînduî-la proscomidiei ediția sf. Sinod.

D-na Ralu Alex Cantacuzin Pașcanu născută Calimah a bine-voit a dăruit bisericii cu patronul Sf. Ierarh Nicolae din parohia Comunei Salcea următoarele obiecte: un rînd vestminte preotesce de stofă, două acopereminte pentru s-ta Masă și Proscomidie, o perdea la ușile Impărătesce, câte o pólă la Proschinitar și analog; asemenea a mai dăruit: patru sfeșnice de alamă din care două cu trei fofeze, iar celelalte două cu câte două fofeze, precum și 14 sfeșnice mici pentru policandru și serafim; toate acestea în valóre de 400 lei. Pentru aceste pioase fapte Epitropia îi aduce mulțămiri publice.

D-l proprietar Dimitrie Plenióenu și soția sa Maria Plenióenu, bine-voind a împrejmuit cu blană, ulucă, ce a costat 700 l. curtea bisericii parohiale „Vădeni“ Jud. Gorjiu. Epitropia le exprimă mulțumiri publice.

D-l Gheorghe Fota și soția sa Elena, din comuna Strâmba, județul Gorjiu, dăruind bisericii parohiale Turcenii de jos același județ, opt perdele și trei dvere pentru icónele și ușile împărătesce, o îmbrăcăminte pentru sfîntul Prestol și alta pentru Sfînta Proscomidie și una la iconostas, care costă 54 lei. Epitropia le exprimă mulțumiri publice.

Chiriarchia Dnării de jos aduce mulțămire publică locuitorului Gavril Nazaru din cotuna Ducezul, Jud. Constanța, pentru donațiunea a două sfeșnice de lemn în valóre de 15 l. și a unui tetrapod în valóre de 10 lei, ce a făcut bisericii cu serbarea Acoperămîntul Maicii Domnului din parohia Pelitlia, Țisul județ.

Se exprimă mulțumiri publice Domnului Mitrache Radu Domnescu, care a dăruit bisericii cu hramul Sfîntul Dimitrie, din parohia Cesieni, plasa Ocolul, Jud. Romanați, un epitrahil și o pereche ruca-vițe, amândouă de stofă în valóre de 40 lei

Se aduc mulțumiri publice defunctului locuitor Vasile Pantalon din comuna Păușescii, care pe când se afla în viață a dăruit bisericii cu patronul S-tul Ierarh Nicolae din parohia și comuna Podul Albesc, una vacă cu vițel, o gonitoare și o lapă cu mînz; toate acestea după prețuirea făcută de către Epitropia respectivă compun sîmă de lei 135,

D-l I. P. Niculescu oferindu-se cu spesele sale pentru zugrăvirea din nou a bisericii filiale din cătunul Móra Domnescă pendinte de parohia Găneșa jud. Ilfov, i se aduce mulțumiri publice.

Se aduc mulțumiri publice următoarelor persoane și anume: D-nei Eugenia Colonel Ionescu, care a dăruit bisericii parohiale Pitar-Moșu din Capitală, o icoană a Mântuitorului Christos îmbrăcată în argint cu aureola aurită, cu un toc de lemn cu flori poleite. D-nele Maria Casimir, Alexandrina Flores u și Constanța Ghermani, au dăruit bisericii parohiale Sf. Ilie (Calea Rahovei) o candelă de argint. D-l Nicolae Ionescu Flămânda cu soția sa Elena, care au bine-voit a șterge și polei vasele sfinte ale bisericii din comuna Șotânga, jud. Dâmbovița pentru care a cheltuit 60 de lei; au mai donat asemenea două procovețe de mătase cu șnur de fir de aur și un aer în valoare de 52 lei;

D-șora Agarita Sterian, dăruind bisericii parohiale cu hramul S-ții Voivođi, din parohia Cloroiu, plasa Oltețul-Oltu de sus, județul Romanai, un rînd de procovețe de mătase fină brodate național, i se exprimă mulțumi publice.

Locuitorul Dimitrie Cămpenu din comuna Dumbrăveni Județul Botoșani, a dăruit bisericii cu patronul Isvorul Maicii Domnului de la cimitirul parohiei Dumbrăveni, un sfeșnic de alamă în greutate de 13 chilograme și în valoare de 55 lei, pentru care piósă faptă Epi-tropia "I exprimă mulțumiri publice.

Se aduc mulțumiri publice Preotului Ghiță Ciocănescu parohul parohiei Vădeni jud. Gorj, care prin neobosita stăruință a sa s'a acoperit cu tablă de fier, care costă peste 2000 lei, biserica filială Și-șestii de către D-l Barbu Ión Mihail, proprietar.

Se aduc mulțumiri publice cucernicului preot Constantin Ifrănescu parohul bisericii parohiale Sf. Ierarh Nicolae din Urbea Botoșani, care a dăruit acelei biserici un clopot în greutate de 700 chilograme și în valoare de 700 lei.

Se aduc mulțumiri publice D-lui I. Stroi, care împreună cu soția sa Maria, din județul Roman, cari au avut buna-voință de a achita costul lucrului pentru facerea din nou a unui stihar diaconesc la biserica parohiei cu patronul Sf. 40 Mucenici din Iași; iar D-l Avocat A. D. Handoca legatar universal al defunctei Maria Tacu, a achitat costul lucrului pentru facerea din nou a unui felon proțeșe tot la aceea biserică.

D-na Atena Ghimicescu din Urbea Piatra a dăruit Bisericii cu patronul Sf. Ierarh Nicolae din aceea Urbe, una perdea la Icoana Maicii Domnului și un acoperămint pentru Iconostas ambele de mătase și în valoare de 80 lei.

Se aduc mulțumiri publice membrilor cari compun sfatul de familie al decedaților Ión și Constantin Agariei, anume: D-l Constantin Climescu și D-na Ecaterina Fundăcescu cari au contribuit cu suma de 4000 lei din averea minorilor; iar comuna Cătilile cu 1000 lei pentru repararea bisericii parohiale din comuna Cătilile județul Roman.

Se aduc mulțumiri publice Onor. administrației a domeniilor Coronei, care a bine-voit a cheltui 500 lei pentru căpțușirea cu scânduri (și vâpsirea lor), în partea de nord a bisericii parohiale „Sf. Dimitrie“ din parohia Piseu comuna Domnița Jud. R-Sărat.

D-na Maria I. Cincu proprietară în parohia Comunei Pădureni Județul Putna care a dăruit bisericii cu patronul „Intrarea în Biserică“ o cruce de argint suflată cu aur și un chivot tot de argint în valoare de 200 lei; asemenea locuitorii cotunei Călimănești din aceeași comună au contribuit la repararea bisericii filiale cu patronul „Adormirea Maicii Domnului“ iar locuitorul Nică Mocanu, cumpărând un sfeșnic de alamă cu 3 lumini și 2 sfeșnice de lemn, tustrele în valoare de 22 l. date pentru biserica filială în cestiune pentru care li se aduc mulțumiri publice.

D-l Iordache Gherasim, episcop în parohia Oborocen', comuna Heleștieni, Județul Roman, dăruind bisericii filiale cu patronul „Adormirea Maicii Domnului“ din șașa parohie, un rînd vestminte preoțesci în valoare de 170 lei, iar D-l Petru Comonițe actual primar în comuna Heleștieni, dăruind bisericii amintite un Epitrahil în valoare de 25 lei, li se aduce mulțumiri publice.

D-l Vasile Pencu, arendașul comunei Cătăsca Popesci, plasa Cotmenea Gălesești, Județul Argeș, a bine-voit a oferi bisericii din aceea comună un policandru în valoare de 130 lei. D-l Dimitrie N. Coramitru, arendaș în comuna Recea, plasa Cotmenea Gălesești Județul Argeș a oferit bisericii parohiale acelei comune, una cădelniță aurită în valoare de 30 lei; iar celelalte filiale, una argintată în valoare de 20 lei. Pentru aceste pioase și laudabile fapte, li se aduce numiților donatori publice mulțumiri.

D-l Ioniță Tănăsescu din Ploesci a bine-voit să dăruiască bisericii din comuna Șoimari un Baptisteriu de aramă în valoare de 53 l. și 50 b. Pentru cari i se aduce mulțumiri publice.

Se aduc mulțumiri publice următoarelor persoane din Comuna Brebu din plaiul și județul Prahova, care au bine-voit de a dona cărți edițiunea Sfintului Sinod la Biserica Sfinților Voevođi din parohia comunei Brebu: Preotul Gheorghe Brebenu parohul acelei biserici a donat Predicile Sf. Ión Gară de aur, un Prohod și una Evanghelie în două-spre-zece limbi legate frumos cu piele și pânză. D-l Ión Iiescu Moltvelnicul și Aghiasmatarul. Neculae Stan Bucea un Apostol; Gheorghe Gh. Oprică o Psaltire; Dumitru Spănu un Penticostar, Ión Moră-

rescu un Octoih Mare, Gheorghe Nițu'escu un Triod; Ne-nu'ae Tudor Andrei o Panihidă. Tóte aceste cărți sunt bine legate de donatori.

Chiriarch'ia Dunării de jos aduce mulțămire publică cucernicului preut Ión Constantinescu parohul bisericii cu serbarea Înălțarea Domnului din cotuna Inancisme, parohia Cogelac, Jud. Tulcea, care a bine-voit, a dărui numitei bisericii un rind complet de sfute vase de argint suflata cu aur, în valóre de 150 lei.

D-na Ióna I. Bacia a dărui bisericii „Intrarea în Biserică“ din parohia Rîmestii, Jud. Vâlcea, un stég în valóre de 40 lei; pentru care i se aduce mulțămiri publice.

Epitropia bisericii cu hramul Sf. Nicolae din comuna Plenița jud. Dolj duce mulțămiri publice următoarelor persóne cari au bine-voit a dărui bisericii obiectele necesare: D-l Stan Ciurezu, una Evanghelie cu litere străbuve legată în catifea cu argint și suflată cu aur în valóre de 350 lei, D-șóra Eugenia Preotul Petre Brăniștenu un rind de vestminte naționale lucrate cu fir galben în valóre de 180 lei. D-l Ión Ciurezu una candelă de argint de china în valóre de 30 lei D-l Iancu Anghel Jiulea una candelă de argint în valóre de 30 lei. D-l Nicolae George Gogo una candelă de argint de china în valóre de 30 lei. Stan Ilie I. Matciță doué perechi perdele de borangie cu galeriile lor în valóre de 15 lei Maria Manolache Tambură, una perdea de borangie în valóre de 15 lei cu galeria ei. Ana Anghel Ión Iancu doué perdele de borangie în valóre de 25 lei cu galeriile lor.

D-l Hristea Țane, enoriaș al Bisericii Manu Cavafu, a dărui țisei Bisericii un toc solid de ștejar sculptat pentru a servi ca ornament la icóna Sf. Ierarh Nicolae, pentru care i se aduce mulțămiri publice.

Clericul Gheorghie Ionescu cântărețul bisericii cu patronul Nasce-rea Sf. Ión Botezătorul din parohia Budeștii Ghicăi, a dărui acelei bisericii una icónă mare Maica Domnului așezată în strană în mijlocul bisericii, asemenea un prapnr (stég) și una cruce de lemn zugrăvită și poleită, tóte aceste Sf. obiecte în valóre de 200 lei. Pentru care i se aduce mulțămiri publice.

D-l Gh. Focșa și soția sa Anastasia, ambii învățători la școala din Comuna Bodeștii-Precești, au dărui bisericii din țisa comună una perdea la icóna Maicii Domnului în valóre de 30 lei, iar D-l Ión Bleoju și soția sa Elena, asemenea a dărui doué perdele de mătase în valóre de 40 lei. Pentru care li se aduc mulțămiri publice.